

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ADLI TIP ENSTİTÜSÜ

Danışman
Prof. Dr. Gökhan ORAL

PERİ MASALLARI VE ÇİZGİ ANİMASYON FİMLERİNDEKİ
ZİHİN DURUMLARININ İNCELENMESİ

Nesrin DUMAN

Sosyal Bilimler Anabilim Dalı

Doktora Tezi

İstanbul, 2018

İstanbul Üniversitesi
ADLİ TIP ENSTİTÜSÜ

Istanbul University
INSTITUTE OF FORENSIC SCIENCES

PERİ MASALLARI VE ÇİZGİ ANİMASYON FİMLERİNDEKİ ZİHİN DURUMLARININ İNCELENMESİ

Nesrin DUMAN

TAVSİYE EDİLEN ALINTILAMA : Duman, N. (2018). Peri masalları ve çizgi animasyon filmlerindeki zihin durumlarının incelenmesi. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> veri tabanından erişildi.

RECOMMENDED CITATION : Duman, N. (2018). Peri masalları ve çizgi animasyon filmlerindeki zihin durumlarının incelenmesi. (Doctoral Thesis). Retrieved from <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>

Copyright ©

Tüm hakları saklıdır.

BİLİMSEL ETİK BEYANI

İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü'nde sunduğum 'Peri Masalları ve Çizgi Animasyon Filmlerindeki Zihin Durumlarının İncelenmesi' isimli doktora tezinin tarafımdan bilimsel ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, bu çalışmayla elde edilmeyen tüm bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi, bu kaynakları da kaynakçada gösterdiğimi belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

04/01/2018

Nesrin DUMAN

TEZ ONAYI

İstanbul, 04 Ocak 2018

İ.Ü.ADLİ TIP ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Lisansüstü Öğretim Yönetmeliğinin 50.maddesi uyarınca Enstitünüz Sosyal Bilim Anabilim Dalı'nın doktora öğrencisi Nesrin DUMAN'ın,

“Peri Masalları ve Çizgi Animasyon Filmlerindeki Zihin Durumlarının İncelenmesi”

Adlı tezi jürimizce tetkik edilmiş ve kendisine tez savunması yaptırılmıştır.

Yukarıda adı geçen tezin ve tez savunmasının kabul edilmesine oy birliğiyle karar verilmiştir

Prof. Dr. Erdiğ ÖZTÜRK
Jüri Başkanı

Prof. Dr. Gökhan ORAL
Danışmanı

Yard. Doç. Dr. Z. Belma GÖLGE
Üye

Yard. Doç. Dr. Ş. Güliz KOLBURAN
Üye

Yard. Doç. Dr. Erhan ALABAY
Üye

ÖZET

Mentalizasyon, “kişinin kendisindeki ve başkalarındaki inançlar, niyetler, duygular, motivasyonlar gibi duygusal ve düşünsel süreçleri kavrayabilme, bunları birbiriyle ilişkilendirebilme ve buna göre davranabilme becerisi” olarak tanımlanır (aktaran Hawkes, 2011, ss.230). Mentalizasyon kavramının önemi; son yıllarda saldırganlık-şiddet çalışmaları, duygudurum düzenlemesi, kişilik bozuklukları (özellikle borderline kişilik bozukluğu), müdahale ve terapi programlarının oluşturulması konularında yapılan çalışmalarda vurgulanmaktadır.

Ebeveyn çocuk ilişkilerinde kullanılan masallar, hayal dünyasına etkisiyle mentalizasyon için mükemmel bir başlangıç noktası kabul edilmektedir (Frohne-Hagemann, 2012). Bu noktadan hareketle masallardaki mentalizasyon katkı düzeylerinin araştırılması için doğu ve batı kültüründen onbeşer masal incelemeye alınmıştır. Günümüzde teknolojik gelişmeler ile değişen sosyo-kültürel yaşam, masal kitaplarının da yerini çizgi filmlere bırakmasına neden olmuştur (Yücel, 2015). Çocukların masalları animasyon filmleri izleyerek öğrenmeleri nedeniyle çalışmaya masalların postmodern formu olarak görülen animasyon filmler de dâhil edilmiştir. Dünya genelinde en çok izlenen ilk onbeş animasyon film seçilerek üçüncü grubu oluşturmuştur. Masal ve animasyon film metinlerdeki zihin durumu sözcükleri CS-MST kodlama sisteminde belirtilen kategoriler altında kodlanarak sayısallaştırılmış, sonuçlar üç grup açısından karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak masalların animasyon filmlere göre daha yüksek mentalizasyon katkısı sağladığı, mentalizasyon kapasitesinin geliştirilmesinde kullanılacak kıymetli araçlar olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Mentalizasyon, peri masalı, çizgi animasyon film, CS-MST.

ABSTRACT

Mentalization can be defined as "*keeping one's own state, desires, and goals in mind as one addresses one's own experience; and keeping another's state, desires, and goals in mind, as one interprets his or her behavior*" (as cited in Hawkes, 2011, p.230). In recent years, the importance of the mentalization term is emphasized in bullying-aggression studies, therapy and intervention programs, affect regulation, and personality disorders, especially borderline personality disorders.

Having an affect on imagination, fairy tales which are used in parent-child interaction are the perfect starting point for mentalization (Frohne-Hagemann, 2012). From this point, fifteen fairy tales from both eastern and western cultures have been investigated in order to assess their mentalization contribution. However, nowadays technological developments have caused changes in sociocultural lives. These changes have led to the replacement of fairy tale books with animation movies (Yücel, 2015). With new and readily available animation technology, children are watching animation movies rather than having stories read to them. For that reason, animation movies are accepted as the postmodern versions of fairy tales and are included in this study. Fifteen most popular animation movies worldwide were picked for the third group. The mental state terms in the texts of animation movies and fairy tales were coded by CS-MST coding system into five main categories, and three groups' results were compared. In conclusion, fairy tales are found to have more mentalization contribution compared to animation movies, and are seen to be precious tools to be used in the improvement of the capacity of mentalization.

Keywords: Mentalization, fairy tales, animation movies, CS-MST.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmayı yapma fırsatını verdiği için İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü'ne, desteği ve emeği için tez danışmanım Prof.Dr.Gökhan ORAL'a, ilgisi ve pozitif tutumu ile bana güç verdiği için Prof.Dr.Erdinç ÖZTÜRK'e, eleştirileri ve yönlendirmeleri için Yrd.Doç.Dr.Belma GÖLGE'ye, kodlama sürecindeki yardımları ve süpervizyonu için Psikolog Dr.Özlem BEKAR'a, istatistiksel analiz sürecindeki profesyonel desteği için Model İstatistik Merkezi'nden Kurucu-Ortak Gökhan KARAKOÇ'a, data girişleri ve analiz desteği için Öğr.Gör.Gülçin KARADENİZ'e, kaynak erişimi için Klinik Psikolog Esra ELMAS'a, kitap desteği ve tez önerisi oluşturma sürecindeki emeği için Psikanalist Rebia DİRİM'e, doktora sürecimdeki destekleri için Prof.Dr.Sevil ATAUZ ve Doç.Dr.Güncel ÖNKAL'a, imaj kullanım izinleri için Remzi Kitabevi'ne, çalışmalarına katkıları ve bu süreçte bana huzurlu bir çalışma ortamı verdiği için sevgili oda arkadaşım Uzman Psikolog Aslı EYRENCİ'ye teşekkür ederim. Ekim 2015'te tanıştığım kıymetli arkadaşım Öğr.Gör.Nesteren GAZİOĞLU... Geçen her bir günde desteğini, en önemlisi sevgini eksik etmediğin için, zor günlerimde hep yanımda olduğun için sana kalben müteşekkirim.

Ve ailem... Size sonsuz şükranlarımı sunarım.

Nesrin DUMAN

İstanbul, 2018

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK BEYANI.....	iii
TEZ ONAYI.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar.....	ix
ŞEKİL VE RESİMLER	x
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xi
EKLER LİSTESİ.....	xii
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: TEORİK ÇERÇEVE	6
Mentalizasyon tanımı ve kökenleri.....	6
Mentalizasyon ve benzer kavramlarla ilişkisi	10
Mentalizasyonun önemi.....	14
Mentalizasyon kapasitesinin gelişimi	16
Mentalizasyon ve psikopatoloji.....	25
Mentalizasyon temelli terapi (Mentalization based therapy-MBT).....	34
Masal/Peri masalı terapisi (Fairly tale therapy-FTT).....	36
Masallar, postmodern masallar ve mentalizasyon katkısı.....	41
Çalışmanın amacı ve önemi.....	51
2. BÖLÜM: METODOLOJİ	53
Araştırmanın modeli.....	53
Evren ve örneklem	54
Veri toplama süreci ve verilerin çözümlenmesi.....	64
CS-MST: Anlatılardaki Zihin Durumlarını Kodlama Sistemi	67
3. BÖLÜM: BULGULAR	69
4. BÖLÜM: TARTIŞMA	108
5. BÖLÜM: SONUÇ	129
Öneriler.....	131
Sınırlılıklar	135
KAYNAKÇA.....	136
EK-1 Disney imaj kullanım cevap yazısı.....	147
EK-2 NBC Universal imaj kullanım cevap yazısı	148
EK-3 CS-MST (Anlatılardaki zihin durumunu kodlama sistemi).....	149
EK-4 CS-MST örnek kodlama sayfası	150

TABLULAR

Tablo 1. Mentalizasyon ve benzer terimlerle ilişkisi-farklılaşması.....	10
Tablo 2. Veri Seti (Üç grupta incelenen masal/animasyon filmlerin listesi).....	57
Tablo 3. İncelenen masal/3D animasyon film özetleri.....	58
Tablo 4. Veri tipine göre $C1C2C3C4C5\sum C$ betimsel istatistiği.....	70
Tablo 5. Veri tipleri ile $C1C2C3C4C5\sum C$ tek yönlü varyans analizi	72
Tablo 6. Levene testi sonucu (veri tipi- $C1C2C3C5\sum C$ puanları)	73
Tablo 7. Veri tipine göre $C1ceC2ceC3ceC4ceC5ce\sum Cce$ betimsel istatistiği	75
Tablo 8. Veri tipleri ile $C1ceC2ceC3ceC4ceC5ce\sum Cce$ tek yönlü varyans analizi	77
Tablo 9. Veri tipine göre $C1\textcircled{C}2\textcircled{C}3\textcircled{C}4\textcircled{C}5\textcircled{C}\sum C\textcircled{C}$ betimsel istatistiği	78
Tablo 10. Veri tipleri ile $C1\textcircled{C}2\textcircled{C}3\textcircled{C}4\textcircled{C}5\textcircled{C}\sum C\textcircled{C}$ arası tek yönlü varyans analizi.....	80
Tablo 11. Levene testi sonucu (veri tipi- $C1\textcircled{C}2\textcircled{C}3\textcircled{C}5\textcircled{C}\sum C\textcircled{C}$ puanları)	82
Tablo 12. Veri tipine göre $\sum Cort$ puanlarının betimsel istatistiği	84
Tablo 13. Veri tipleri ile $\sum Cort$ puanları arası tek yönlü varyans analizi.....	85
Tablo 14. Levene testi sonucu (veri tipi- $\sum Cort$ puanları)	85
Tablo 15. Veri tipine göre $C1ort$ puanlarının betimsel istatistiği	86
Tablo 16. Veri tipleri ile $C1ort$ puanları arası tek yönlü varyans analizi.....	86
Tablo 17. Veri tipine göre $C2ort$ puanlarının betimsel istatistiği	87
Tablo 18. Veri tipleri ile $C2ort$ puanları arası tek yönlü varyans analizi.....	87
Tablo 19. Veri tipine göre $C3ort$ puanlarının betimsel istatistiği	88
Tablo 20. Veri tipleri ile $C3ort$ puanları arası tek yönlü varyans analizi.....	88
Tablo 21. Veri tipleri ile $C4ort$ puanlarının betimsel istatistiği.....	89
Tablo 22. Veri tipleri ile $C4ort$ puanları arası tek yönlü varyans analizi.....	89
Tablo 23. Veri tipine göre $C5ort$ puanlarının betimsel istatistiği	90
Tablo 24. Veri tipleri ile $C5ort$ puanları arası tek yönlü varyans analizi.....	90
Tablo 25. Levene testi sonucu (veri tipi- $C1ortC3ortC4ortC5ort$ puanları)	91
Tablo 26. Veri tipine göre $\sum Cceort$ puanlarının betimsel istatistiği.....	93
Tablo 27. Veri tipleri ile $\sum Cceort$ puanları arası tek yönlü varyans analizi	94
Tablo 28. Levene testi sonucu (veri tipi- $\sum Cceort$ puanları)	94
Tablo 29. Veri tipine göre $C1ceort$ puanlarının betimsel istatistiği.....	95
Tablo 30. Veri tipine göre $C2ceort$ puanlarının betimsel istatistiği.....	95
Tablo 31. Veri tipine göre $C3ceort$ puanlarının betimsel istatistiği.....	96
Tablo 32. Veri tipine göre $C4ceort$ puanlarının betimsel istatistiği.....	96
Tablo 33. Veri tipine göre $C5ceort$ puanlarının betimsel istatistiği.....	97
Tablo 34. Veri tipleri ile $C1ceortC2ceortC3ceortC4ceortC5ceort$ arası varyans analizi.....	97
Tablo 35. Levene testi sonucu (veri tipi- $C1ceortC2ceortC3ceortC4ceortC5ceort$).....	98
Tablo 36. Doğu masallarının $C1ortC2ortC3ortC4ortC5ort\sum Cort$ puanları.....	101
Tablo 37. Doğu masallarının $C1C2C3C4C5\sum C$ puanları	102
Tablo 38. Batı masallarının $C1ortC2ortC3ortC4ortC5ort\sum Cort$ puanları	103
Tablo 39. Batı masallarının $C1C2C3C4C5\sum C$ puanları	104
Tablo 40. 3D animasyon filmlerin $C1ortC2ortC3ortC4ortC5ort\sum Cort$ puanları	105
Tablo 41. 3D animasyon filmlerin $C1C2C3C4C5\sum C$ puanları.....	106
Tablo 42. Özet karşılaştırma tablosu.....	107

ŞEKİL VE RESİMLER

Resim 1. Nasıl mentalize ederiz?	6
Resim 2. Mentalizasyon modeli (kendisi ve diğ(er)ler)i.....	7
Resim 3. Mentalizasyon haritası: Boyutsal özellikler ve kavramsal çakışmalar.....	13
Resim 4. Yansıtıcı işleyiş (RF-Reflective Functioning)	19
Resim 5. Aynalama yoluyla duygudurum ve kendilik düzenlemesi	20
Resim 6. Egzajere (mübalâğa) aynalama	21
Resim 7. Zihin durumu konuşmaları (mental state talk).....	23
Resim 8. ‘Les contes de fees’ (Periler hakkında masallar) kitabı	41
Resim 9. Masal anlatım geleneğinin zaman içindeki değışimi	49
Resim 10. İncelenen masal kitapları	55

SİMGELER VE KISALTMALAR

ΣC	: Toplam zihin durumları sayısı (toplam mentalizasyon katkısı puanı)
ΣC_{ort}	: Toplam zihin durumları sayısı ortalama puanı
C1	: Duygu sözcükleri sayısı
C2	: Bilişsel durumlara ait sözcüklerin sayısı
C3	: Algı sözcükleri sayısı
C4	: Fizyolojik zihin durumu sözcükleri sayısı
C5	: Hareketli zihin durumu sözcükleri sayısı
C1 _{ort}	: Duygu sözcükleri sayısı ortalama puanı
C2 _{ort}	: Bilişsel durumlara ait sözcük sayısı ortalama puanı
C3 _{ort}	: Algı sözcükleri sayısı ortalama puanı
C4 _{ort}	: Fizyolojik zihin durumu sözcükleri sayısı ortalama puanı
C5 _{ort}	: Hareketli zihin durumu sözcükleri sayısı ortalama puanı
ΣC_{ce}	: Toplam zihin durumu sözcüklerinin çeşit sayısı
ΣC_{ceort}	: Toplam zihin durumu sözcüklerinin çeşit sayısı ortalama puanı
C1 _{ce}	: Duygu sözcüklerinin çeşit sayısı
C2 _{ce}	: Bilişsel durumlara ait sözcüklerin çeşit sayısı
C3 _{ce}	: Algı sözcüklerinin çeşit sayısı
C4 _{ce}	: Fizyolojik zihin durumu sözcüklerinin çeşit sayısı
C5 _{ce}	: Hareketli zihin durumu sözcüklerinin çeşit sayısı
C1 _{ceort}	: Duygu sözcüklerinin çeşit sayısı ortalama puanı
C2 _{ceort}	: Bilişsel durumlara ait sözcüklerin çeşit sayısı ortalama puanı
C3 _{ceort}	: Algı sözcüklerinin çeşit sayısı ortalama puanı
C4 _{ceort}	: Fizyolojik zihin durumu sözcüklerinin çeşit sayısı ortalama puanı
C5 _{ceort}	: Hareketli zihin durumu sözcüklerinin çeşit sayısı ortalama puanı
ΣC_{\odot}	: Toplam nedensellik değeri taşıyan zihin durumu sözcüklerinin sayısı
C1 \odot	: Nedensellik değeri taşıyan duygu sözcükleri sayısı
C2 \odot	: Nedensellik değeri taşıyan bilişsel durumlara ait sözcüklerinin sayısı
C3 \odot	: Nedensellik değeri taşıyan algı sözcükleri sayısı
C4 \odot	: Nedensellik değeri taşıyan fizyolojik zihin durumu sözcükleri sayısı
C5 \odot	: Nedensellik değeri taşıyan hareketli zihin durumu sözcükleri sayısı
CS-MST	: Anlatılardaki zihin durumunu kodlama sistemi
MBT	: Mentalization Based Therapy (Mentalizasyon Temelli Terapi)
FTT	: Fairy Tale Therapy (Masal/Peri Masalı Terapisi)
ToM	: Theory of Mind (Zihin Kuramı)
RF	: Reflective Functioning (Yansıtıcı İşleyiş)

EKLER LİSTESİ

EK-1 Disney imaj kullanım cevap yazısı	147
EK-2 NBC Universal imaj kullanım cevap yazısı.....	148
EK-3 CS-MST (Anlatılardaki zihin durumunu kodlama sistemi).....	149
EK-4 CS-MST örnek kodlama sayfası.....	150

GİRİŞ

Mentalizasyon, günümüzde özellikle Fonagy, Target, Allen ve Bateman gibi aynı zamanda klinik psikolog olan bir grup İngiliz psikanalist tarafından detaylı çalışılmakta olan bir konudur (Hawkes, 2011). Bu çalışmacılardan Fonagy ve Target (2005), Bateman ve Fonagy (2006) ve Allen ve diğ. (2008) yapmış oldukları çalışmalarında mentalizasyonu, “*insan davranışlarını niyetsel zihin durumları (ihtiyaçlar, arzular, duygular, inançlar, hedefler, amaçlar ve nedenler vb.) açısından algılamamıza ve yorumlamamıza imkân veren hayali bir zihinsel faaliyet*” olarak tanımlamışlardır (aktaran Bateman ve Fonagy, 2012, ss.4). Bu hayali bir faaliyettir çünkü diğer insanların ne düşünüyor ya da hissediyor olabileceğini hayal etmek zorundayızdır (Allen, 2014).

Tarihsel gelişiminde kökenlerini psikanaliz, bağlanma kuramı ve gelişimsel psikoloji alanlarından alan mentalizasyon, zaman içerisinde dikkatleri üzerine çeken bir kavram haline gelmiştir. Mentalizasyon konusuna duyulan ilginin dünyaya üç dalga halinde yayıldığı düşünülmektedir. İlk dalga (1980’ler) otizm üzerine yapılan çalışmalarda mentalizasyonun (o dönemki kullanımı ile zihin kuramının) bu bozukluktaki temel psikolojik sorun olduğunun ortaya konulmasıyla olmuştur (Allen ve diğ., 2013). İkinci dalga (1990’lar) İngiliz psikanalist ve klinik psikolog Peter Fonagy ve arkadaşlarının borderline kişilik bozukluğunun temelinde mentalizasyondaki bozukluğun yatabileceğini düşünülmesiyle (Sharp ve diğ., 2011) mentalizasyon kavramı gelişmiş ve literatürde kendine önemli bir yer edinmiştir. Ardından, Fonagy ve arkadaşlarının, borderline kişilik bozukluğunun tedavisi için

geliştirdikleri “Mentalizasyon destekli terapi programları”nda başarı elde edilmesiyle de dikkatleri üzerine çekmiştir. Bu son dalgada (2000’ler) tüm klinisyenler, bütün psikoterapi tedavilerinin temeli olarak mentalizasyonu benimsemeye davet edilmiştir. Mentalizasyon kavramının önemi; son yıllarda yapılan saldırganlık-şiddet önleme çalışmaları, müdahale ve terapi programlarının oluşturulması, duygudurum düzenlemesi, kişilik bozuklukları konularındaki çalışmalarda vurgulanmaktadır.

Kuramsal çerçeveye bakıldığında mentalizasyonun 1970’lerde Fransız psikanalist Pierre Marty’nin psikosomatik üzerine yaptığı çalışmalarla literatüre tanıtıldığı yani psikanaliz kökenli olduğu ancak bu kavramın Bowlby’in bağlanma teorisinin (*attachment theory*) zemininde geliştiği görülmektedir. Bowlby teorisinde “çocuğun anne tarafından ayrı bir birey olarak kabul edilmesinin” (aktaran McElwain, Booth-LaForce, & Wu, 2011, ss.1296) güvenli bağlanmanın oluşumundaki rolünü vurgularken; Bowlby’den sonraki bağlanma kuramcıları bakım verenin zihin durumu konuşmalarını (*mental state talk*) ön plana çıkararak bağlanma teorisini yeniden formulize etmişlerdir. Bu yaklaşım da mentalizasyon kavramına büyük fayda sağlamıştır.

Zihin durumu konuşmaları, çocuğun mentalizasyon becerilerini ölçmek için sıklıkla kullanılmakta olup, mentalizasyonun daha kapsamlı ölçümünü sağlar. Ruffman, Slade ve Crowe (2002) çalışmalarında annelerin erken dönem zihin durumu sözcük kullanımları ile çocuklarının sonraki zihin durumu konuşmaları ve zihin kuramı (mentalizasyon) performanslarıyla pozitif ilişkili olduğunu bulmuşlardır (aktaran Dorlach, 2016).

Mentalizasyon kapasitesinin gelişiminde ilk dönem ilişkileri ve bakım verenin çocuk ile yaptığı zihin durumu konuşmaları çok önemli olsa da, gelişim sadece bunlarla sınırlı değildir. Başka faktörler de mentalizasyon kapasitesinin gelişiminde oldukça etkilidir. Örneğin Perner, Ruffman ve Leekam (1994) kardeş etkisinin incelendiği çalışmalarında “iki kardeşi olan çocukların olmayanlara göre daha yüksek mentalizasyon kapasitesine sahip olduğunu” göstermişlerdir (aktaran Karakelle, 2012, ss.45). Jenkins ve Astington (1996) da mentalizasyon yeterliliği ile kardeş sayısı arasında olumlu ilişki olduğunu tekrarlamışlardır (aktaran Karakelle, 2012). Çocuğun mentalizasyon kapasitesinin gelişimine yardımcı olan bir diğer unsur da kitaplardır. Çocukluk dönemi anne-çocuk etkileşiminde masal kitapları sıklıkla kullanılmaktadır. Symons ve diğerleri (2005) çalışmalarında bakım verenlerin çocuklarına kitap okumasının aralarındaki etkileşimini kolaylaştırdığı gibi aynı zamanda çocukların zihin kuramı (diğer bir deyişle mentalizasyon) becerilerini geliştirdiğini bulmuştur (aktaran Bozbiyık, 2016). Annenin kitap okurken ki zihin durumu konuşmalarının çocuklarının zihin kuramı gelişimi üzerine etkilerinin araştırıldığı daha birçok çalışma literatürde mevcuttur (aktaran Bozbiyık, 2016).

Masal, “genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebî tür” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu sözlüğü). Bu tür, ortak bilginin nesiller arası aktarımında, içinde bulunan yerin ve zamanın tutum ve değerlerinin vurgulanmasında yüzyıllardır kullanılmaktadır. Bettelheim (1991), “çocuğun büyümenin getirdiği zorluklar ve ruhsal sorunlarla başa çıkabilmesi için kendi bilincinde neler olup bittiğini kavrama gereksinimi duyduğunu” söyler (ss.7). Masaldaki “mış gibi” modu çocuğun yeni şeyler

deneyimlemesine izin verir (Frohne-Hagemann, 2012, ss.11), bu sanal deneyimleme çocuğun imgelemine, kendi başına bu doğrulukta keşfedemeyeceği yaşamına daha iyi bir yön verebilmede yararlanabileceği imgeler, yeni boyutlar sunar. Dolayısıyla “*masallar hayal dünyasına etkisiyle mentalizasyon için mükemmel bir başlangıç noktası*”dır (Frohne-Hagemann, 2012, ss.11). Bu nedenlerle mentalizasyon için çok önemli bir yeri olan masalların bilinçli bir şekilde seçilmesi ve çocuğa sunulması gereklidir. Eğitim değeri olan kaliteli ve içerik bakımından zengin masallar çocuğun ruhunu ve zihnini iyi örneklerle göre inşa edecek, mentalizasyon gelişimi sürecinde çok önemli bir yere sahip olacaktır.

Çalışmada Şirin’e (1998) göre “*çocuk edebiyatının en önemli kaynağı*” (aktaran Çevik, 2008, ss.117) olan ve anne-çocuk etkileşiminde sıklıkla kullanılan masallar incelemeye alınmıştır. Çevik (2008) araştırmasında ülkemizde çocukların belleğinde yer etmiş masalların başında Batı masallarının (%84,85), ikinci sırada Doğu masallarının (%9,09) son sırada ise Türk masallarının (%6,06) geldiğini ortaya koymuştur (ss.130). Bu noktadan hareketle çalışmada doğu ve batı kültürüne ait “klasikler” arasında yer alan masalların, mentalizasyon katkı düzeylerinde farklılaşmanın olup olmadığı araştırılmıştır.

Ancak günümüzde teknolojik gelişmeler ile değişen sosyo-kültürel yaşam, masal kitaplarının da yerini çizgi filmlere bırakmasına neden olmuştur (Yücel, 2015). Artık masallar teknolojinin şekillendirmesi ile yeni formlar kazanmış; çizgi film, animasyon film, çizgi bant adları altında varlıklarını sürdürür hale gelmişlerdir. Yapılan son dönem araştırmaları bizi, günümüz çocuklarının masalları çizgi filmlerden öğrendiği yönünde bilgilere ulaştırmaktadır. Çevik (2008) de yapmış

olduğu araştırmada çocukların “masal nedir ki?” sorusuna çizgi filmleri de cevap olarak verdiklerini göstermiştir. Bu nedenle çalışmaya masalların yanı sıra teknolojik gelişmelerin form verdiği animasyon filmlerinin de dâhil edilmesi uygun görülmüştür. Palmer (2015)’in “*en çok izlenen en popüler olandır*” görüşünden hareketle dünya genelinde en çok izlenen ve gişe hasılatı yapan on beş animasyon film post modern masallar olarak araştırmaya alınmıştır.

Çalışmanın ilk bölümde sırasıyla mentalizasyon kavramının kuramsal altyapısına değinilecektir. Mentalizasyon kapasitesinin nasıl geliştiği, mentalizasyonun önemi, mentalizasyon kavramının psikopatoloji ile ilişkisi, günümüzde önemi hızla artan mentalizasyon destekli terapi/psikoterapiler (*Mentalization based therapy-MBT*), dünyada yeni gelişmekte olan peri masalı terapileri (*Fairy tale therapy-FTT*), masallar ve animasyon filmlerin mentalizasyon gelişimindeki yeri ve önemi araştırmaya temel olabilecek literatür bilgisiyle birlikte sunulacaktır. Çalışmanın amacı ve önemi belirtilerek ilk bölüm tamamlanacaktır. İkinci bölümde; araştırma yöntemi anlatılacak, araştırmanın modeli, araştırma evreni ve örneklem seçimi, veri toplama süreci aktarılacak, veri toplama aracı olarak seçilen CS-MST kodlama sistemi tanıtılarak verilerin özümlemesi yapılacaktır. Üçüncü bölümde araştırma bulguları, zihin durumları sözcük sayıları, çeşitliliği, taşıdığı nedensellik değerlerinin veri tipine göre betimsel istatistikleri, varyans (ANOVA) analizleri ve izleme testi sonuçları sunulacaktır. Dördüncü bölümde araştırma bulguları yorumlanacak, sonuçlar literatür işığında tartışılacaktır. Son bölümde araştırma sonucu sunulacak, çalışmanın sınırlılıkları ve önerilerin verilmesiyle çalışma sonlandırılacaktır.

1. BÖLÜM: TEORİK ÇERÇEVE

Mentalizasyon tanımı ve kökenleri

Bateman ve Fonagy (1989) yayınladıkları ‘*On tolerating mental states: theory of mind in borderline patients*’ makalelerinde mentalizasyon terimini geniş anlamıyla ilk kez kullanmıştır (Bateman & Fonagy, 2010). Fonagy, 1991 yılında yayınladığı ‘*Thinking about thinking: some clinical and theoretical considerations in the treatment of a borderline patient.*’ makalesinde mentalizasyon kavramını “*kişinin kendisinin ve diğerlerinin bilinçli ya da bilinçdışı zihin durumlarını anlama yeteneği*” olarak tanımlamıştır. (aktaran Choi-Khain & Gunderson, 2008, ss.1128). (Resim 1).

Resim 1. Nasıl mentalize ederiz?

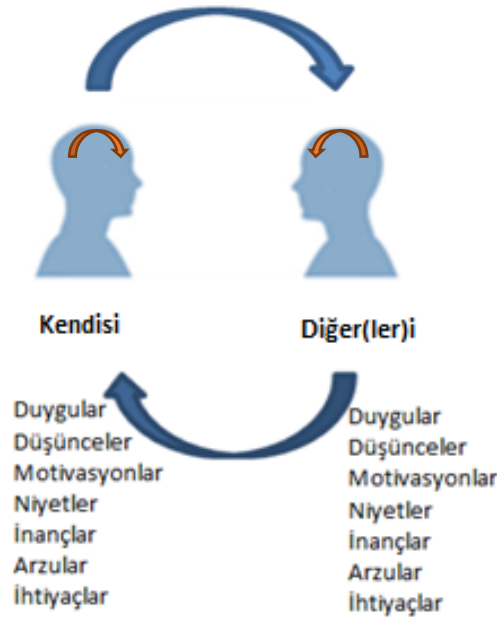

Not: Resim, <https://www.youtube.com/watch?v=kxUHILbZNaY> internet adresindeki Folmo & Bateman'ın (2017) ‘*Mentalizing and MBT*’ başlıklı videodan ekran görüntüsü olarak alınmıştır.

İlk başlarda çocukların gelişim sürecinde zihin okuma yeteneklerini nasıl kazandıklarını açıklamak üzere Fonagy ve arkadaşları tarafından ortaya atılan mentalizasyon kavramı, zamanla yapılan çalışmalar ile daha da geliştirilmiştir. Fonagy ve Target (2005), Bateman ve Fonagy (2006) ve Allen ve diğ. (2008) yaptıkları çalışmalarda mentalizasyonu “*insan davranışlarını niyetsel zihin durumları (ihtiyaçlar, arzular, duygular, inançlar, hedefler, amaçlar ve nedenler vb.) açısından algılamamıza ve yorumlamamıza imkân veren yaratıcı bir zihinsel faaliyet*” olarak yeniden tanımlamıştır (aktaran Bateman ve Fonagy, 2012, ss.4).

(Resim 2)

Resim 2. Mentalizasyon modeli (kendisi ve diğer(ler)i)

Not: Mentalizasyon “*kişinin kendisindeki ve başkalarındaki inançlar, niyetler, duygular, motivasyonlar gibi duygusal ve düşünsel süreçleri kavrayabilme, bunları birbiriyle ilişkilendirebilme ve buna göre davranabilme becerisi*” olarak tanımlanır (aktaran Hawkes, 2011, ss.230).

Mentalizasyon kavramının tarihsel gelişimine bakıldığında, kavramın kökenlerini üç alandan aldığı görülmektedir: psikanaliz, bağlanma kuramı ve gelişimsel psikopatoloji. Bu bakımdan mentalizasyonun; bağlanma kuramı, gelişimsel psikopatoloji, duygudurum düzenleme ve psikanaliz arasında köprü kurulmasına yardım eden güçlü kavramsal bir araç olduğu da ileri sürülmektedir (aktaran Bouchard ve diğ., 2008).

Daha önce belirtildiği gibi mentalizasyon, 1970’lerde Paris Psikosomatik Okulu’nda (*the Ecole Psychosomatique de Paris*) Fransız bir psikanalist olan Pierre Marty’nin psikosomatik üzerine yaptığı çalışmalarının temelinde geliştirdiği bir kavram olarak literatüre tanıtılmıştır (Hawkes, 2011). Bu kavramın çekirdeğini ise –her ne kadar bu terimi kullanmamış olsa da– Freud’un görüşlerinin (Mentalizasyon kapasitesinin gelişimi başlığında verilecektir) oluşturduğu görülmektedir. Marty, mentalizasyonu bilinç öncesinde (önbilinç) dezorganizasyonu önleyen koruyucu bir tampon olarak ele alarak, dürtü eksitasyonları ve zihinsel temsiller arasında akıcılığı da sağlayan bir bağlayıcı olarak düşünmüştür (aktaran Fonagy, Gergely, Jurist & Target, 2004). Görüleceği üzere mentalizasyon kavramı Marty’nin çalışmalarıyla doğmuştur yani mentalizasyon psikanaliz kökenlidir. Ancak bilindiği üzere psikanaliz de bağlanma kuramı (*attachment theory*) çerçevesinde gelişmiştir (Allen ve diğ., 2013).

Bağlanma kuramının kurucusu Bowlby “*bağlanmanın güvenli temelinin sadece dış dünyayı keşfetmeyi sağlamadığını aynı zamanda iç dünyayı yani zihni keşfetmeyi de sağladığını, bağlanma çerçevesindeki hiçbir kavramın gelişmekte olan psikiyatrye güvenlik temelindekilerden daha merkezi olmadığını*” belirtmiştir (aktaran Allen ve diğ., 2013, ss.15). Bu durum da mentalizasyona ikinci bir temel oluşturmaktadır.

Mentalizasyon bir diğerk kökünü gelişimsel psikopatoloji alanından almaktadır. Bowlby'in önderliğinde Fonagy ve arkadaşları psikanaliz ve bağlanma kuramını sentezlemek için gelişimsel psikopatolojiyi bir destek noktası olarak kullanmışlardır (Allen ve diğ., 2013). Başlangıçta şempazeler arasındaki sosyal iletişimi ifade etmek için kullanılan zihin kuramı -o dönemlerde yaygın olarak bu terim kullanılmaktaydı- mentalizasyona kavramsal bir çerçeve sağlamış ve kavramı uygulanabilir hale getirmiştir (aktaran Bateman & Fonagy, 2010). Zihin kuramı (ToM); başkalarının düşünce, fikir ve duyguları olan ayrı birer zihinlerinin olduğunu anlama ve bu bilgiyi, başkalarının davranışlarını öngören veya etkileyen sosyal durumlara uygulayabilme becerisini ifade etmektedir (aktaran Dorlach, 2016). Zihin kuramı (ToM) araştırmacıları 20.yy'ın sonlarına doğru otizm üzerine yapmış oldukları çalışmalarda otizmdeki temel psikolojik sorun olarak mentalizasyon problemlerini ortaya koymuşlardır. Bu çalışmalar mentalizasyon konusuna ilgiyi arttırmıştır.

Mentalizasyon kavramı, daha sonraları İngiliz psikanalistlerin çalışmalarıyla da gelişmiştir. Özellikle Winnicott (1971) nesne ilişkileri kuramında egonun gelişiminde oyun, ara alan, ilk (erken dönem) ilişkiler, annenin aynalamasının rolü kavramlarını formülize ederken bu kavramı kullanmıştır. Bu çalışmalar Fonagy ve Target'in görüşleri üzerinde oldukça büyük etki yaratmıştır. Fonagy ve Target aynı zamanda Klein'in görüşlerinden, Hanna Segal'in "sembolik temsil" ve "sembolik eşitlik" kavramlarından, Bion'un epistemolojik çalışmalarından da faydalanmışlardır (Groth, 2016). Kısa bir zaman sonra Fonagy, Target ve arkadaşları çalışmalarında mentalizasyon kavramının anlamını kapsayıcı bir biçimde genişletmişlerdir (Allen, Fonagy & Bateman, 2013).

Mentalizasyon ve benzer kavramlarla ilişkisi

Literatürde mentalizasyonun yanı sıra, bu kavramın tanımındaki farklı boyutları ifade eden, ama mentalizasyon ile aynı sınırlara sahip olmayan birçok farklı kavramın kullanıldığı görülmektedir. Vrouva ve Fonagy (2009) mentalizasyon kavramının zihin kuramı (*ToM*), yansıtıcı işleyiş, zihin okuma, sosyal biliş, duygusal zeka, bakış açısı edinme ve empati kavramlarıyla yakından ilişkili olduğunu belirtmektedir. Ancak mentalizasyon tüm bu kavramlardan daha geniş bir anlama sahiptir (Sharp, 2006). Kafa karışıklığına mahal verilmemesi ve mentalizasyon kavramının daha iyi anlaşılması için öncelikle bu kavramların açıklanması ve mentalizasyon içindeki konumunun aydınlatılması yerinde olacaktır. Tablo 1’de mentalizasyon denildiğinde literatürde karşılaşılan terimler, tanımlamaları ve mentalizasyondan farklılaştığı noktalar verilmiştir.

Tablo 1. Mentalizasyon ve benzer terimlerle ilişkisi-farklılaşması

Terim	Açıklaması ve mentalizasyondan farkı
Mentalizasyon (Mentalization)	Kendisinin ve diğerlerinin fikirlerinin farkında olma ve buna bağlı olarak davranışları yorumlamadır. Kapsamı oldukça geniştir. Mentalizasyon, çok daha geniş bir perspektiften hem bilişsel hem de duygusal ilişkisel boyutlarda açıklamalar yapabilmektedir.
Zihin körlüğü (Mindblindness)	Önceden otizmi ifade etmek için kullanılırdı. Baron-Cohen (1995) zihin körlüğünü “zihin okumanın başarısız olması” şeklinde ifade eder. Mentalizasyonun antitezidir.

Zihin okuma (Mindreading ya da Mindsight)	Başkalarının zihinsel durumlarını çıkarsamak için yapılan faaliyetler olarak karşılık bulur. Diğerlerine uygulanır. Kavrama üzerine yoğunlaşır.
Zihin kuramı (Theory of mind-ToM)	Zihin kuramı bilişe, daha ‘soğuk’ bilgiye işaret ederken mentalizasyon duygusal ve ilişkisel temsillerin aktivasyonunu gerektirir (Gorska & Marszal, 2014). Mentalizasyona kavramsal bir çerçeve sağlar. Kişinin kendisi değil karşısındakinin durumlarını yorumlamaya odaklanır. Mentalizasyonun sadece bilişsel kısmını kapsar. Mentalizasyon eyleminin sürekli gelişen bir ürünüdür (Allen ve diğ., 2013). Bu haliyle hem zihin kuramından yararlanır, hem de zihin kuramının gelişimine katkı sağlar.
Üstbiliş (Metarepresentation)	Mentalizasyon kapsamına giren özel bir düşünme alanıdır. Kavramayı kavrama, bilmeyi bilme olarak tanımlanmıştır. Kişinin kendisine odaklanır ve kendisini kavrayışı üzerinde durur.
Yansıtıcı işleyiş (Reflective functioning)	Mentalizasyon sürecini genel olarak faaliyete geçirir. Mentalizasyonun kalitesini değerlendirir.
Empati (empathy)	Diğerlerinin duygu ve düşüncelerine dair iç görü sağlamak için gözlem, hafıza, bilgi ve muhakemenin kombine edildiği psikolojik çıkarımların karmaşık bir formudur. Diğerlerinin duygusal boyutuna odaklanır.

Duygusal zeka-EQ
(Emotional intelligence)

Empati ile yakın ilişkidir. Hem başkalarının hem de kişinin kendisinin duygusal yeteneklerini içerir. Diğerlerinde ve kendinde duygusal zihinselleştirmeye ilgilidir

Psikolojik zihinsellik
(Psychological mindedness)

Geniş tanımıyla mentalizasyona yatkınlığı niteler. Kişinin kendi deneyimlerinin ve davranışlarının sebeplerini ve anlamlarını öğrenme gayesiyle duygu düşünce ve davranışlar arasındaki ilişkiyi görebilme yeteneğidir.

İçgörü
(insight)

Mentalizasyon sürecinin ortaya çıkardığı bir ürün, zihinsel içeriktir.

Duygu farkındalığı
(Affect conciousness)

Temel duyguların aktivasyonu ile bireyin bilinçli olarak algılama, yansıtma ve ifade etme kapasitesi arasındaki ilişkiyi ifade eder. Duygu farkındalığının yokluğu aleksitimide (ruh hali için kelime yoktur) anlaşılabilir (Choi-Khain & Gunderson, 2008).

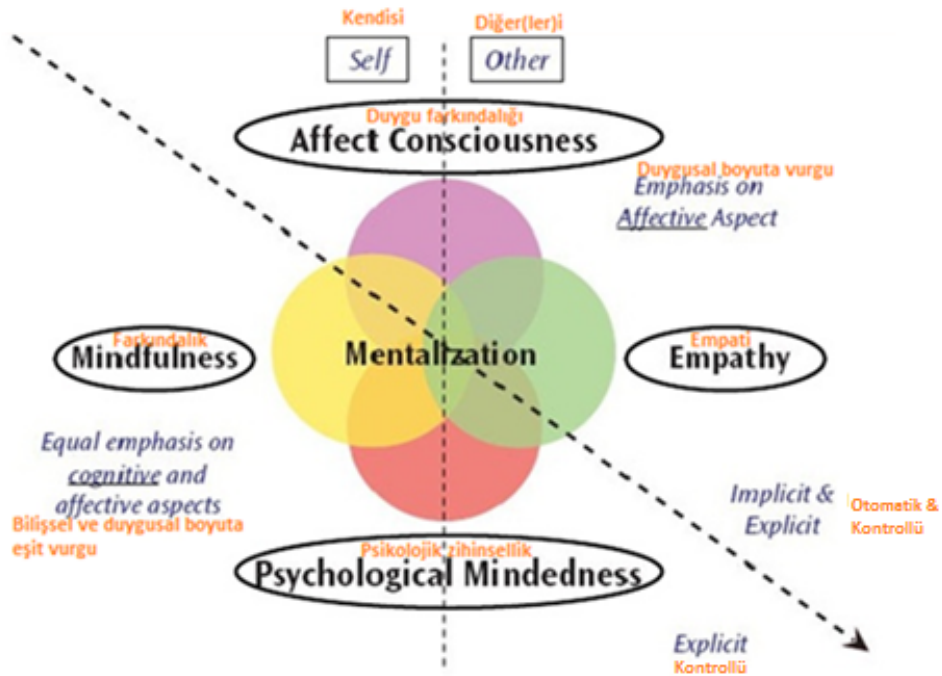
Farkındalık
(Mindfulness)

Kişinin farkındalığını şu anki gerçeklikte canlı tutmadır, bu tanım kişinin kendisine dair bilişsel olduğu kadar duygusal bakış açısına işaret eder. Kavram doğunun meditasyon uygulamasından orijinlenir. Temel farkı ise diğerlerinden ziyade kişinin kendisine odaklanmasıdır.

Not: Allen ve arkadaşlarının 'Zihinselleştirmenin benzer terimlerden farkı' tablosundan yararlanılarak hazırlanmıştır (Allen, Fonagy & Batemen, 2013, s.58-59.).

Bu kavramlardan farkındalık (*mindfulness*), empati (*empathy*), duygu farkındalığı (*affect consciousness*), psikolojik farkındalık (*psychological mindedness*) kavramları kişinin kendisine ya da diğerlerine odaklanması, kontrollü (*explicit*) ya da otomatik (*implicit*) oluşu, duygusal ya da bilişsel boyuta yoğunlaşması eksenlerinde farklılaşmaktadır. Mentalizasyon tüm eksenler boyutuna hitap etmekte ve hepsini kapsamaktadır. Mentalizasyon kavramının ve ilişkili olduğu diğer kavramların kapsadığı boyutları gösteren mentalizasyon haritası **Resim 3**'te sunulmuştur. Özetlemek gerekirse mentalizasyon birçok kavramı kapsayıcı nitelikte oluşuyla oldukça geniş bir kullanım alanı sağlamaktadır.

Resim 3. Mentalizasyon haritası: Boyutsal özellikler ve kavramsal çakışmalar

Not: 'Mentalization Map: Dimensional Features and Conceptual Overlaps' (Choi-Khain & Gunderson, 2008).

Mentalizasyonun önemi

Allen (2014) mentalizasyonun önemini açıklarken kullandığı “*biz insanlar sosyal varlıklarız, insanlarla bir arada yaşamlarımızı sürdürür, onlarla aynı ortamda çalışır, aile kurar, ihtiyaçlarımızı birbirimizle iletişime geçerek gideririz. İnsanlarla bir arada yaşayabilmek için kişilerarası ilişkilerin yolunda gitmesi gerekir ki bu da ilişkilerimizi iyi idare edebilmemize bağlıdır*” ifadesiyle mentalizasyonun insan ilişkilerindeki önemini vurgulamaktadır. Hughes ve Dunn (1998) “*insanların zihin durumlarını anlamının günlük sosyal ilişkiler için elzem olduğu*”nu belirtmektedir (ss.1026). Bu bakımdan mentalizasyon öncelikle insanlar arası ilişkilerin iyi bir şekilde devam edebilmesi için önemlidir. Ancak iletişime geçmek ve iletişimi sürdürmede öncelikle kişinin kendini tanıması, ihtiyaçlarını, duygularını ve düşüncelerini ifade edebilmesi, ‘düşünmeden hareket etmemesi’ yani davranışlarını düzenlemesi gerekir. Tüm bu süreçler mentalizasyon tanımında geçen kişinin kendisinde neler olup bittiğinin farkında olması ve davranışlarını buna göre yönlendirebilmesi boyutunu ifade eder. İletişimin bu yönü karşılıklı ilişkilerin tesis edilmesini ve sürdürülmesini gerektirir. Kişilerarası ilişkilerde de güven duygusu, rahatlık, duygusal yakınlık oluşturmak önemlidir. Bu oluşumlar için ise kişinin karşısındakinde neler olup bittiğine dair farkındalığının olmasını gerektirir ki bu da mentalizasyon tanımının diğer boyutudur. Mentalizasyon başkalarının zihnini okumayı sağlar. Başkalarının davranışlarını anlamlı olarak görebilmek ve bunlara zihin durumları atfedebilmek (örn: başını önüne eğmiş oturuyor, sanırım canı sıkkın) bu davranışları tahmin edilebilir kılar, bu durum da eylemlerinin anlamlarını açıkça ayrıntılandırması için başkalarına bağımlılığı azaltır (Fonagy, Target, Steele, & Steele, 1998).

Sharp, Fonagy & Goodyer (2008) mentalizasyon kapasitesini insanların aile ilişkileri, arkadaş ilişkileri, gönül ilişkileri, işbirliği, oyun ve sosyal ilişkiler gibi aktivitelerde yer alabilme becerisiyle ilişkilendirir. Bu aktivitelerde yer alma da psikolojik sağlığın belirleyicisi olarak önemlidir.

Bang, Burns ve Nadig (2013) *“zihin durumu sözcüklerinin ve kişisel anlatıların, konuşmada kişilerin öznel deneyimlerini karşısındakine iletme için kullandıkları sohbet araçları”* olduğunu ifade ederler (ss.1732). Zihinsel durumlara dair konuşmalar yapmak, çocukların duygusal anlayışı ve mentalizasyon (zihin kuramı) gelişiminde temel noktada durmaktadır. Kişilerin zihinsel durumları hakkında konuşmak aynı olay hakkında farklı bakış açılarını görmeye ve bu farklı zihin durumlarını koordine etmeye de işaret eder. Kişide *“böylelikle kendisinin ve diğerlerinin zihin durumları arasında kıyas yapması harekete geçer”* (aktaran Bianco, Lece ve Bnerjee, 2016, ss.42). Bireyin karşısındakinin zihin durumlarını anlayabilmesi kişiler arası ilişkilerin kurulması ve sağlıklı sürdürülmesi açısından önemlidir. Zira literatürde karşılaşılan pek çok çalışmada (Mentalizasyon ve psikopatoloji başlığında anlatılacaktır) mentalizasyondaki yetersizlikler ve arazlar ile kişiler arası ilişkilerdeki sorunlar arasındaki ilişkiler ortaya konulmuştur.

Özetle mentalizasyon, yaşamımızı idame etmede, psikolojik sağlığımızda ve sosyal bir varlık olan insanın, diğer insanlarla bir arada yaşayabilmesinde, insan ilişkilerini sağlıklı bir şekilde sürdürebilmede çok önemli bir yerde durmaktadır.

Mentalizasyon kapasitesinin gelişimi

Mentalizasyon kapasitesinin gelişimi konusunda Marty, çevresel ve genetik faktörlerin mentalizasyon gelişimi üzerindeki etkisini incelemiş, yapısal ve çevresel faktörlerin etkisinin etkileşim halinde olduğunu ileri sürmüştür. Doğduğumuz anda bize bahşedilen özelliklerin (sağlıklı DNA'lar) yanı sıra zihinselleştiren ebeveynler ve güvenli bağlanma duygularımızı düzenlememizi ve mentalize edebilmemizi sağlamaktadır (Hawkes, 2011).

Mentalizasyon kavramının çekirdeğini Freud'un görüşleri oluşturmaktadır. Freud, *"o anda yanınızda bir kadın olmadığı için hayalinizdeki meme (göğüs) yok, o halde memeyi hayal ediyorsunuz"* görüşüyle zihnin, beklemek durumuna içkin olan hüsrandan doğduğunu, düşünmenin bedensel haz ihtiyacına bir cevap olarak ortaya çıktığını, *'annenin yokluğunun çocuğu, onu hayal etmesine ya da mentalize etmesine doğru yönlendirdiğini'* ifade eder (aktaran Allen, Fonagy & Bateman, 2013, ss.12).

Debray *"bebeğin ruhsallığının ve mentalizasyon kapasitesinin annenin mevcudiyeti/yokluğu dolayısıyla anneden ayrılma olanağı ölçüsünde geliştiğini"* belirtir (aktaran Zabcı, 2005, ss.19). Bion, Winnicott ve Kohut gibi psikanalistler bakım verenin diğerlerinin zihin durumu yansıtma kapasitesinin, çocuğun kendilik gelişimindeki önemini vurgularlar (aktaran Rogers, 2013).

Bion da *"hüsrana tahammül etme kapasitesi aklın düşünce geliştirmesini, bu düşünce de tahammül edilen hüsranın kendiliğinden daha tahammül edilebilir olmasını sağlar"* görüşünü ileri sürer. Bu önemlidir çünkü; mentalizasyon güçlü istek ve duyguları kontrol etmeye ve onları daha da katlanabilir hale getirmeye yarar (aktaran Allen, Fonagy ve Bateman, 2013, ss.12).

Mentalizasyon kapasitesinin gelişiminde anne-çocuk bağlanma ilişkisi önemlidir. Fonagy ve diğ. (2002) çocuğun tam anlamıyla mentalize edebilmesi için fiziksel (*physical*), sosyal (*social*), teleolojik (*teleological*), niyetsel (*intentional*) ve temsili (*representational*) olmak üzere bir takım evrelerden geçtiğini belirtir (aktaran Dorlach, 2016). Fiziksel evrede bilgi kaynağı bedeni olan bebek, beden-çevre etkileşimiyle kendi ve kendi olmayan ayrımını yapar. Dış çevre ile bu ilk etkileşimler ilk anne-bebek ilişkisini de kapsar. Bebeğin davranışı ile annenin bu davranışa tepkisi arasındaki nedensel ilişki, bebeğin ruhsallığındaki ilk temsilleri şekillendirir ve bebeği bir sonraki evreye (sosyal) taşır. Altı-oniki aylar arası bebek basit nedenselliğe dayalı olarak etrafındaki fiziksel nesnelere beklenti içine (örn. oyuncuğunu atıp annesinin vermesini bekler) girer. Bu beklentiler bebeğe diğerlerinin davranışlarını tahmin etmesine yardımcı olur ki; bu da bebeği teleolojik konuma ulaştırır. Bu konumda bebek fiziksel sonuçlardan yola çıkarak niyetleri anlamaya başlar. Kendisi ve diğerlerindeki arzular, duygular ve algılar arasındaki bağlantıların farkına varır. Bu bağlantıları farkına varmasıyla da diğerlerinin zihin durumlarına müdahale edebileceğini kavrar. Mentalizasyon yeteneğinin de işte bu noktada başladığı (üç-dört yaşları arasında) ileri sürülür (aktaran Dorlach, 2016).

Bowlby, bebeğin ilk dönem ilişkilerinin yaşam boyu devam eden sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimindeki öneminden bahseder (Fonagy, 2004, ss.49). Bowlby bağlanmanın güvenli temelini sadece dış dünyayı keşfetmeyi sağlamadığını aynı zamanda iç dünyayı, yani zihnimizi keşfetmeyi de sağladığını belirtir (Allen, Fonagy, & Bateman, 2013). Güvenli bağlanma çocuğa, annesinin zihnini araştırma ve keşfetme şansı verir ve bu da ilerleyen zamanlarda içsel durumların dil aracılığıyla paylaşılmasına imkân verir.

Winnicott (1971) mentalizasyonun nasıl geliştiğini anlamak için aynalamaya işaret etmektedir (aktaran Allen ve diğ.,2013). Winnicott'a göre çocuğun psikolojik bir kendilik geliştirebilmesi, onun kendisine dair kendilik algısını ötekinin yani annenin zihninde görmesiyle mümkündür (Fonagy& Target, 1997). Yani çocuğun zihin durumunun bakım veren tarafından kapsanmasına ihtiyaç duyulur ki bu Winnicott'un bahsettiği “bebeğe bebeğin kendiliğini geri vermek” (*mother's role is of giving back to the baby the baby's own self*)'tir. Bebek annenin yüzüne baktığında annesinin yüz ifadelerinden kendisini ve nasıl hissettiği görebilmelidir ve anne yüz ifadeleriyle bebeğin ne hissettiğini ona geri yansıtılmalıdır. Şöyle ki küçük bebekler kendi duygularını anlayamazlar. Sadece anneye sinyaller (ağlamak vb.) gönderirler. Anne çocuğun gönderdiği sinyalleri sanki anlamış gibi karşılayıp, uygun bir şekilde çocuğa yanıt verir. Böylelikle anne çocuğun içsel durumları ile ilgili temsiller yaratır. Bu temsiller bedensel uyarılma hallerinde çocuk için bir sembol olur. Buna ‘ikincil temsiller’ yani ‘mentalizasyon’ adı verilir. Mentalizasyon hissettiğimiz şeyin ne olduğunu anlamamızı sağlar. Hissettiğimiz şeyin ne olduğunu bilmek de bu duyguyu düzenleyebilmemize yardım eder. Böylelikle bu duygu için eyleme geçmek (*acting-out*) zorunda kalmayız (Fonagy, 2015).

Fonagy, Gergely ve diğ. (2010), bakım veren çocuğun davranışlarını yansıttığında aynı zamanda çocuğun zihin durumunu da aynalamış yani yansıtmış olduğunu ileri sürer. Bu bağlamda annenin aynalayıcı işlevi (*reflective functioning*) (yansıtıcı işleyiş olarak ta Türkçeleştirilmiştir) ve annenin anlayışlılığı (*mind-mindedness*) anahtar roledir. Annenin yansıtıcı işleyişinin illüstrasyonu **Resim 4**'te verilmiştir.

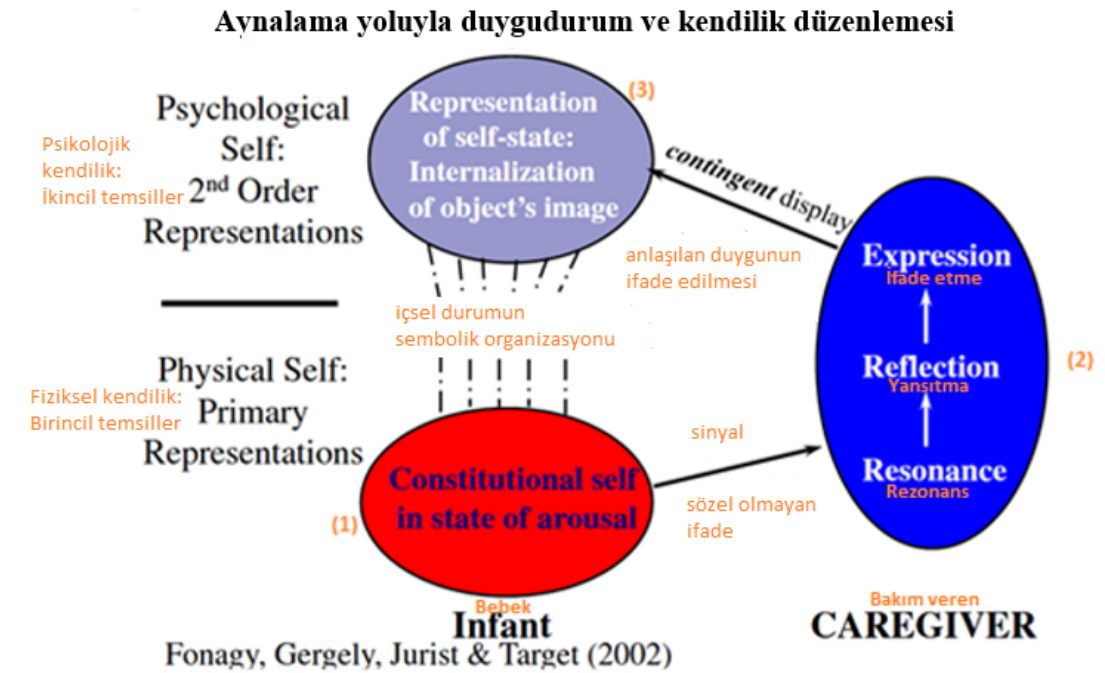
Resim 4. Yansıtıcı işleyiş (RF-Reflective Functioning)

Not: Küçük bebekler kendi duygularını anlayamazlar. Sadece anneye sinyaller (ağlamak vb.) gönderirler. Anne çocuğun gönderdiği sinyalleri sanki anlamış gibi karşılayıp, uygun bir şekilde çocuğa yanıt verir. Böylelikle anne çocuğun içsel durumları ile ilgili temsiller yaratır. Bu temsiller bedensel uyarılma hallerinde çocuk için bir sembol olur. Buna 'ikincil temsiller' yani 'mentalizasyon' adı verilir. Mentalizasyon hissettiğimiz şeyin ne olduğunu anlamamızı sağlar. Hissettiğimiz şeyin ne olduğunu bilmek de bu duyguyu düzenleyebilmemize yardım eder. Böylelikle bu duygu için eyleme geçmek (acting-out) zorunda kalmayız (Fonagy, 2015).

Çocuğun duygudurum düzenlemesine yardımcı olmak için duygusal olarak ayarlanmış aynalama (*mirroring*) şarttır zira ancak anne babanın bebeğin sergilediği içsel durumun birlikte yankılanımı, yansıtımı ve ifadesi sayesinde çocuk kendi duygularının tanınabilir, paylaşılabilir ve sonunda üzerinde düşünülebilir ruh halleri olduğunu keşfedebilir (Özakkaş, 2012). (**Resim 5**). Bebekler örneğin kaygılı olduklarında hissettiği duygunun ne olduğunu bilemezler. Bu hissettikleri şeyin ne olduğuna anlam verebilmek için annelerine bakarlar. Anne çocuğuna hissettiği bu duyguyu yani kaygı hissini yansıtır. Böylelikle bu duygu bebek tarafından tanınır ve tanınan duygu da organize edilebilir (Allen, 2014).

Resim 5. Aynalama yoluyla duygudurum ve kendilik düzenlemesi

Not: Bebek bedensel uyarılmalarının⁽¹⁾ sinyallerini bakım verene sözel olmayan ifadeyle (ağlamak vb.) yollar/iletir, bakım veren bu sinyalleri alarak⁽²⁾ uygun ve duygunun anlaşıldığını gösterir bir ifadeyle bebeğe geri yansıtır yani aynalar. Böylece bebekte kendi içsel durumunun ne olduğuyla ilgili bir temsil (ikincil temsil) oluşur⁽³⁾. İkincil temsiller bebeğin içsel durumunun organizasyonunu sağlar.

Annenin uygun bir şekilde çocuğunun duygularını yansıtması bebeğin içsel durumunun organizasyonunu yani mentalizasyon kapasitesinin gelişimini sağlarken, annenin çocuğunun içsel durumu ile ilgili hissettiği duyguyu egzajere ederek bebeğe geri vermesi yani yansıtması (**Resim 6**), çocuğun hissettiği duyguyu abartmayı öğrenmesine ve ilerleyen yaşamında kaygılı, en küçük kaygı durumlarını panik ya da dehşet haline getiren birey haline gelmesine yol açar (Fonagy, 2015).

Resim 6. Egzajere (mübalâğa) aynalama

Not: Annenin çocuğun içsel durumu ile ilgili (açlık vb.) verdiği sinyalleri ⁽¹⁾ anlayamaması ya da çocuğun yolladığı bu sinyalleri abartılı şekilde⁽²⁾ karşılayarak çocuğa geri vermesi/yansıtması ⁽³⁾, çocuğun mentalize edebilme becerisinde sorunlara yol açar. Çocuk bu yol ile içsel durumlarını bir panik veya dehşet hali şeklinde yaşamayı öğrenebilir.

Eğer bakım veren çocuğa sürekli doğru olmayan veya absürd temsiller sunarsa/yansıtırsa çocuk ikincil temsilleri oluşturamaz, yani mentalize edemez (Fonagy, 2015). Çocuklar bu önemli kapasiteyi geliştirmek için ihtiyaç duydukları açıklamayı bakım verenin modellemesi yoluyla alamazlar (Hoermann, Zupanick ve

Dombeck, 2013). Ayrıca çocuğun etrafında mentalize eden bir bakım verenin olmayışı (çocuk ihmali, kimsesiz çocuklarda olduğu gibi) da çocuğun mentalizasyon kapasitesini geliştirmesini zorlaştırır (Thompson & Tuch, 2014). Bu durum çocuğun ileride kim olduğu ile ilgili zayıf, hiçbir zaman kendinden emin olmayan bir kendilik algısına sahip olmasına, kendisini algılayışında eksiklik olmasına neden olur (Fonagy, 2015).

Bağlanma teorisyenleri bakım verenin çocuğu kendi duyguları, düşünceleri ve arzuları olan ayrı bir kişi olarak algılayışının, güvenlik duygusunu arttırdığını çok önceden fark etmişlerdir (aktaran McElwain, Booth-LaForce, & Wu, 2011). Ancak son dönem çalışmaları, bakım verenin “zihin durumu konuşmalarını (*mental state talk*)” ön plana çıkararak bağlanma teorisini yeniden formulize etmişlerdir. Zihin durumu konuşmaları hem bilişsel hem duygusal bileşenleri olması bakımından çocuğun mentalizasyon kapasitesini ölçmek için sıklıkla kullanılmaktadır (Dorlach, 2016).

Karşılıklı konuşmalarda kişiler, karşısındakiyle paylaşılan bir zihinsel alan yaratmak için kendi mesajlarını kullanırlar. Dinleyicilerinde de kendi içsel ve dışsal dünyalarının bir bölümü hakkında bir farkındalık yaratırlar (Shatz, 1978). Bu noktada, zihin durumu sözcükleri ve kişisel anlatılar konuşmada öznel deneyimleri iletmek için kullanılan sohbet araçlarıdır (Bang, Burns, & Nadig, 2013). Yapılan birçok çalışmada resimli kitap okumaktan akşam vakti aile sohbetlerine kadar geniş yelpazede yapılabilecek zihin durumu konuşmalarının (*Resim 7*), çocukların duygusal anlayışı ve mentalizasyon (zihin kuramı) gelişiminde temel noktada olduğu

bulunmuştur (aktaran Ensink, Normandin, Target, Fonagy, Sabourin, & Berthelot, 2015).

Resim 7. Zihin durumu konuşmaları (mental state talk)

Not: Yapılan birçok çalışmada resimli kitap okumaktan akşam vakti aile sohbetlerine kadar geniş yelpazede yapılabilecek zihin durumu konuşmalarının, çocukların duygusal anlayışı ve mentalizasyon (zihin kuramı) gelişiminde temel noktada olduğu bulunmuştur (aktaran Ensink, Normandin, Target, Fonagy, Sabourin, & Berthelot, 2015). Çocukların 3-4 yaş civarında hikaye anlatımlarında karakterlerin zihin durumlarına göndermeler yaptıkları görülmüştür (Pinto, Tarchi, & Bigozzi, 2016).

Wellman ve Wooley (1990) çalışmalarında iki buçuk yaşındaki çocukların duygu ve istekler arasında bağlantıyı anlayabildiklerini göstermiştir. Wellman, Phillips ve Rodriguez (2000) sonraki çalışmalarında bu bulguyu desteklemiş ve iki buçuk yaş çocuklarının duygu istek ve algılar arasında bağlantıyı çok yönlü anlayabildiklerini ortaya koymuştur (Wellman, Phillips & Rodriguez, 2000). Pek çok çalışmada da çocukların ‘düşünmek, bilmek, mış gibi yapmak’ gibi zihin durumu sözcüklerini üç yaşından önce (aktaran Bang, Burns, & Nadig, 2013), ‘bilmek,

düşünmek, hatırlamak' gibi zihin durumu sözcüklerini iki buçuk yaşından itibaren (aktaran Shatz, Wellman, Silber, 1983, ss.302) kullanmaya başladığı görülmüştür. Faso ve Primi (2003) çalışmalarında beş yaş çocuklarının söylemlerinde fizyolojik ve algısal zihin durumu sözcüklerini daha temelde kullandıklarını bulmuştur (aktaran Pinto, Tarchi, & Bigozzi, 2016).

Literatürde pek çok araştırma annenin yaptığı zihin durumu konuşmalarıyla çocuklarının sonraki dönem zihin durumu anlayışları arasındaki ilişkiyi (aktaran Taumoepeau & Ruffman, 2016, ss.115) ortaya koymuş olup; annenin çocuklarıyla yaptığı içsel zihin durum (hissetmek, arzu etmek, inanmak, düşünmek) konuşmalarının çocukların zihin kuramı (mentalizasyon) becerilerini geliştirdiği bulunmuştur (aktaran Tadic, Pring, & Dales, 2013). Taumoepeau ve Ruffman (2008) araştırmalarında 15. ayda çocukların arzuları hakkında yapılan konuşmaların 24. aydaki zihin durumu konuşmalarında belirleyici olduğunu; 24. ayda diğerlerinin duyguları ve düşünceleri hakkında yapılan konuşmaların da çocuğun 33. aydaki zihin durumu konuşmalarını belirlediğini göstermiştir.

Çeşitli çalışmalar çocukluktaki güvenli bağlanmanın artmış mentalizasyon süreçlerinin gelişimiyle bağlantılı olduğunu, bunun da negatif duyguların düzenlenmesine ve uyarılma düzenlemesine katkı sağladığını ortaya koymaktadır (aktaran Adshead ve diğ., 2013). Mcquaid, Bigelow, McLaughlin ve MacLean (2008) güvenli anne çocuk bağlanması ile bu annelerin çocuklarıyla daha uygun zihin durumu konuşmaları yaptıkları arasında ilişki ortaya koymuştur. (aktaran McElwain, Booth-LaForce, & Wu, 2011). Diğer bir deyişle çocuklarıyla güvenli bağlanma kurmuş anneler aynı zamanda çocuklarıyla zihin durumu konuşmalarını da iyi düzeyde yapabildikleri görülmüştür.

Mentalizasyon ve psikopatoloji

Mentalizasyonun sağlıklı bir şekilde gelişimi yaşamı ve insan ilişkilerini sürdürmede ne kadar kolaylık sağlıyorsa, normal gelişimden sapmalar da birçok alanda zorluğa ve ciddi psikopatolojik sorunlara yol açmaktadır. Mentalizasyonun normal gelişimden farklılaşması yani mentalizasyon kapasitesindeki aksaklıklar genellikle üç farklı şekilde görülmektedir: kişi ya mentalize edemez/zihinselleştiremez; ya hatalı şekilde mentalize eder/zihinselleştirir; ya da zihinselleştirmeyi yanlış kullanır(Allen, Fonagy, & Bateman, 2013).

Mentalize edememe yalnızca zihinsel durumları dikkate almadaki aksaklıkları değil ayrıca gerekli aktiviteyi gerçekleştirecek hayal gücü yetersizliğini ve isteksizliği de kapsar (Allen, Fonagy, & Bateman, 2013). Hatalı şekilde mentalize etme ise daha az göze batacak derecedeki bozukluklarda ve depresif bozukluklarda karşımıza çıkar. Kişi böyle durumlarda kendi ve diğerlerinin zihinsel durumlarını, algı ve yorumlarını çarpıtır. Buna ‘çarpıtılmış zihinselleştirme’ (*distorted mentalizing*) adı da verilebilir (Allen, Fonagy, & Bateman, 2013). Zihinselleştirmeyi yanlış kullanma da başkalarını kandırmak, sömürmek ya da eziyet/işkence etmek gibi amaçlarla yapılabilir (Allen, Fonagy, & Bateman, 2013).

Mentalizasyondaki aksama biçimlerini anlatırken duygu ve düşünce alanındaki problemleri ayrı ayrı anlatmak gereksizdir çünkü insanlar bir alan diğerine göre daha çok zarar görmüş olsa bile çoğu zaman her iki alanda da problem yaşarlar (Hawkes, 2011). Ancak izahta düşünce ve duygu alanı diye ayrıma gitmek mentalizasyon becerisinin psikopatoloji ile ilişkisini anlamada kolaylaştırıcı olacaktır.

Duygu alanına bakıldığında;

Mentalizasyon kapasitesindeki yetersizlik kişinin kendi duygu durumunu idare etme, tölere etme ve anlam verme sürecinde zorluklara yol açar. Duygudurum düzenlemesindeki eksiklik kişinin duygular tarafından boğulmasına sebep olur ki bu duygular patlamaya meyillidir. Duyguları düzenleyen içsel mekanizmalar olmaksızın duygular çok yüksek veya çok hızlı bir şekilde gelir. İçsel bir kapsayıcı figürün olmayışı kişileri her zaman hem kapsayıcı hem de duygu patlamalarını alıcı olarak dışarıdan bir figüre ihtiyaç duyar hale getirir. İhtiyaç duyulan figürlere herhangi bir tehdit veya ayrılık durumu ise kişide dayanılmaz bir anksiyeteyi, şiddet ve saldırganlığı beraberinde getirir. Buradaki amaç kapsayıcı ve/veya duygu patlamalarını alıcı olarak ihtiyaç duyulan figürü yani diğer kişiyi yakında tutmaktır (Hawkes, 2011).

Duygu alanında karşımıza çıkan bir diğer kavram 'hissizlik' (*numbness*) tanımına benzeyen 'duygusal boşluk' (*emotional void*) olup; bu kavram dilde duygu sözcüklerinin yokluğunu ifade etmektedir. Bu noktada yeri gelmişken Pierre Marty'nin dilin duygusal boyutundan çekilmiş, kuru ve kendini tekrarlayan bir düşünce biçimi olarak tasvir ettiği "işlemsel düşünce biçimi"ni küçük bir hatırlatma olarak belirtmekte fayda olacaktır. Duyguların benzer şekilde baskılanması hali şizoid bozukluklarda ve aleksitimide de karşımıza çıkmaktadır. Burada temsillerde ve tanıma, ifade etme, tanımlama, adlandırma, duyguları ayırabilme ve anlam verebilme kelimelerinde eksiklik bulunmaktadır.

Duygudurum düzenlemedeki eksiklikte kişi duyguların girdabında savrulur, yetişkin ego düzeyine geçişi kesintiye uğrar. Bu borderline kişiliklerin kriz

durumdaki tipik bir durumdur. Öfkeye kapılabilir, bağırabilir, mesnetsiz şekilde suçlamalar yapabilir, umutsuzluğa kapılabilir, acı çekebilir ve dehşete düşebilir. Bu durum transaksyonel analizde (işlemsel çözümlene yaklaşımı) ‘*rubberbanding*’ denilen beklenmedik şekilde eski dönemlere çekilme kavramıyla eşdeğerdir. Biraz daha detaylı izah edilecek olunursa, kişinin stres altında farkında olmaksızın bir önceki duygu düzeyine geri dönmesidir. Bu çocukken işler korkutucu bir hal aldığına öğrenilen bir süreçtir. Duygular başa çıkması çok zor bir hale geldiğinde ‘bir şey’in yardımına ihtiyaç duyulur. Duygularımızı bizim için düzenleyen bir ötekinin varlığına bağımlı hale gelebiliriz. Bu ‘bir şey’ duygularımızı onun üzerine dışsallaştırabileceğimiz başka birinin varlığı olabildiği gibi bir “madde” veya “davranış” olabilir. Madde olması kişiye bir bakıma avantaj da sağlayabilir çünkü madde istediğimiz her an ulaşabileceğimiz bir şeydir. Bağımlılık kişinin duygu durumunu sakinleştirdiği gibi, normal bir bağımlıktan bile kaçınmasını sağlar. Şöyle ki kişi bağımlılık geliştirdiğinde artık diğerine çok az ihtiyaç duyar hale gelir. Ötekine çok az ihtiyaç duyulması da kişiye bir çeşit omnipotans (tüm güçlülük) sağlar; kişi tüm güçlüdür ve artık kimseye ihtiyacı yoktur (Hawkes, 2011).

Marty (1980) düşük mentalizasyonun bağımlılığa, işlemsel yaşama ve kişilik bozukluklarına yol açacağını ileri sürmüştür. Savov ve Atanassov (2013) da benzer şekilde madde bağımlılarının mentalizasyon kapasitelerinde, gelişimsel arazlar ile ilişkili, borderline kişilik bozukluğu ve psikosomatik durumlarla karakterize ağır bozukluklar olduğunu öne sürmektedir.

Duygu düzenlemesinin psikopatoloji ile ilişkili olduğu yaygın şekilde kabul edilmektedir (Czaja, Rief, & Hilbert, 2009). Fonagy ve Target (1998) da mentalizasyon kapasitesinde eksikliğin duygusal zorluk yaşayan çocuklarda ortak

özelliğini bulmuşlardır. Benzer şekilde davranış bozukluğu olan çocuklarda empati becerisinin de oldukça yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Schneider-Rosen ve Cicchetti (1991) istismar edilmiş çocukların aynada kendilerini tanıma konusunda daha az kapasiteye sahip olduğunu ve bu çocukların kendi yansımalarını tanımada daha az pozitif duygulanıma sahip olduğunu bildirmektedir.

Tıkanırmasına yeme (*binge eating disorder*) bozukluğunda da duygudurum düzenlemesinin çok önemli bir rolü vardır. Araştırmalar yetişkin, çocuk ve ergenlerde tıkanırmasına yeme bozukluğunun anksiyete, üzüntü ve öfke ile yakından ilişkili olduğunu göstermektedir (Czaja, Rief, & Hilbert, 2009).

Navarro-Haro, Wessman, Botella, & Garcia-Palacios (2015) araştırmalarında kendini yaralama davranışı gösteren borderline kişilik bozukluklarında (komorbid yeme bozukluğu) duygu durum düzenleme stratejilerinin araştırılmasının önemli olduğunu ortaya koymuşlardır.

Çocuklara yapılan kötü muamelenin genel olarak onların duygusal gelişimin normal işleyişini bozduğu bilinmektedir (Young & Widom, 2014). Yapılan birçok çalışmada ihmal ve istismarın tüm duyguların ayırt edilmesinde zayıflık ile ilişkili olduğu gösterilmiştir. Benzer şekilde 18-30 aylık çocuklarda kendilik farkındalığında, zihin kuramında ve duygusal anlayışta gecikmeler olduğu görülmüştür. Cinsel istismara uğramış çocukların mentalizasyon kapasiteleri hakkında bilgiler sınırlı olmakla birlikte cinsel istismara uğramış kız çocuklarının istismar edilmemiş yaşlılarına göre daha düşük duygusal anlayışa sahip oldukları bulunmuştur (aktaran Ensink ve diğ., 2015).

İşlevselci yaklaşıma göre insan yaşamında hem negatif hem pozitif duygular gerekli olup, duygular davranışların düzenlenmesinde önemlidir. Bu yaklaşıma göre anksiyete, üzüntü, öfke gibi negatif duyguların düzenlenmesindeki yetersizlik psikiyatrik semptomların temelinde bulunmaktadır (aktaran Cracco, Van Durme, & Braet, 2015). Tice, Bratslavsky ve Baumeister (2001) dürtü kontrolündeki başarısızlığın temelde duygu düzenlenmesindeki başarısızlıkla ilişkili olduğunu, bu kişilerin önceliklerini duygularını düzenlemeye verdiğini, duygu düzenleyebilme ile meşgul olduklarını ileri sürer.

Düşünce alanına bakıldığında;

Mentalizasyon kapasitesindeki yetersizlik, düşünme ve muhakeme etmede yetersizlik ile karşımıza çıkar. Kişideki şiddetli ve fırtınalı duygular onları düşünmeden alıkoyar ya da kişiler sadece kalıplaşmış düşünceler ve kapalı fikirler ileri sürerler. Genelleyici cümleler kurar, olaylara karşı otomatik tepkiler verirler. Pierre Marty (1980) “robot benzeri işleyiş” olarak ta tarif ettiği işlemsel düşünce biçiminde düşünceye ulaşmadan evvel duygular dümdüz hale gelir. İlk bakışta bu durum düşünceye yer açmış, düşünmeye özgürlük sağlamış olarak gözükse de durum pek de görüldüğü gibi değildir. Aslında bu durum olayların duygu yükleriyle bağlantının koptuğuna işarettir. Dilin duygusal boyutu ile ilişkisi kesilmiştir. Bu kişiler mantıksal, pragmatik, kayıtsız olup, çok az fantezi dünyaları bulunmaktadır. Masallar hayal dünyasına etkisiyle tam da bu noktada kıymetlidir. Bu kişilerin rüyalarına bakıldığında fantezi dünyasının kuruluşu rüyalarda da kendini göstermektedir. Rüyalar ya yoktur ya da çok nadir olarak görülmektedir. Rüya içeriği ise gündelik yaşamla ilintili, realistiktir, çağrışımlar yoktur. Psikoterapide de bu

kişilerin terapist ile kurduğu ilişki biçimi libidinal yatırımın çekilmiş olduğu, banal bir özellik göstermektedir.

Psikosomatik problemler Marty'nin ve McDougall'ın mentalizasyon ile yakından ilişkilendirdiği ve önemle üzerinde durduğu bir alandır. Bireydeki çatışmalar ve zorluklar psikolojik olarak idare edilemediğinde Marty'nin ifade ettiği 'dezorganizasyon'a sebep olurlar. Çatışmalar ve zorluklara dair ifade edilemeyen ve zihinde baş edilemeyen ne varsa vücudu direkt olarak etkilemekten sorumludur. Tabi ki bu açıklama tüm somatik hastalıkların mentalizasyon yetersizliğinden kaynaklandığını göstermez. Daha başka birçok faktör bu süreçte rol oynamaktadır.

Otizm, demans, kişilik bozuklukları, şizofreni ve birçok beyin lezyonu araştırmalarında mentalizasyon yetersizliği bulunmuştur (Tager-Flushberg, 1992; Baron-Cohen, 2001; aktaran Newbury-Helps, 2011). Baron-Cohen ve diğ. (1986) otistik çocukların bilişsel zihin durumlarını daha az tanımlayabildiklerini ortaya koymuştur. Tager-Flushberg (1992) de bu çocukların bilişsel zihin durumlarını adlandırmada yetersiz olduklarına dair benzer bir çalışma sonucuna ulaşmıştır (aktaran Sah & Torng, 2016). Şizofrenide mentalizasyon (zihin kuramı) becerilerinin bozulduğu, mentalizasyondaki bozukluğun hezeyan gelişiminde nedensel rolünün olduğu ileri sürülmektedir (aktaran Brüne, 2005).

Happé and Frith (1996), Sutton, Reeves & Keogh (2000) çalışmalarında davranış bozukluğu olan çocukların diğerlerinin zihin durumlarını okuyabilecek bilişsel kapasitelerinin olduğunu ancak bu okumaları doğru olmayan şekilde yaptıklarını ortaya koymuştur (aktaran Rogers, 2013).

Beeghly ve Cicchetti (1994), kötü muamele görmüş çocukların, içsel durumlarını tanımlamak için kullandıkları sözcüklerde eksiklik, dil yapılarında içeriğe bağımlılık ve katılık olduğunu göstermiştir. Bleiberg (2001), bu kırılganlık faktörlerinin çocuğu, yansıtıcı işleyişlerin yerini zorlayıcı ve yansıtıcı olmayan modellerle değiştirmesi yönünde yönlendirdiğini onaylamıştır (aktaran Specht, 2016).

Duygusal patlamalar, dürtüsel eyleme geçişler ve bağımlılıklar akla borderline yapılanmaları getirmektedir. Bateman ve Fonagy (2010) mentalizasyon arazları ile borderline kişilik bozukluğu arasında ilişki keşfetmiş, borderline yapılanmada mentalizasyon eksikliğini temel sebep olarak görmüşlerdir. Fonagy ve Luyten (2009) BPD hastalardaki duygu düzenlemedeki zorlukların, içsel deneyimlerin yeterli şekilde aynalanmadığı erken psikososyal çevreyle ilişkili olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Bowlby (1960) stres ve tehdit anlarında erken dönem bağlanma biçimlerinin aktive olduğunu ve şiddet davranışının ortaya çıkmasının böyle zamanlarda daha olası olduğunu belirtmiştir (aktaran Adshead, Moore, Humphrey, Wilson, & Tapp, 2013). Çalışmalar normal popülasyonda güvensiz bağlanmanın %40 oranında görüldüğünü ancak bu oranın adli alanda %60-70 oranında olduğunu ortaya koymaktadır. Pfafflin (2004) ve Bakermans-Kranenburg (2009) çalışmalarında şiddet suçu işleyen hükümlülerde normal popülasyona göre daha yüksek güvensiz bağlanma olduğunu göstermektedir (aktaran Adshead ve diğ., 2013). Schore (2002) da güvensiz bağlanmaya sahip bireylerin düşük duygudurum düzenlemesine sahip olduklarını belirtmiştir (aktaran Adshead ve diğ., 2013).

Antisosyal kişilik bozukluğu ve saldırganlık ile bağlantılı psikolojik mekanizmaları anlamak, uygun tedavi programını bulmada ve psikoterapide uygun hedefler belirlemede önemlidir (Velotti ve diğ., 2016, ss.38). Fonagy ve Bateman (2008) gibi çalışmacılar saldırgan davranışın altında yatan temel nedenin mentalizasyondaki arazlar olduğunu ileri sürerek şu şekilde izah getirirler: *“uyarılma düzeyi arttığında antisosyal kişilik bozukluğu olan kişiler hem kendi hem de diğerlerinin zihin durumlarını anlamada başarısız olurlar. Diğerlerinin sebep olduğu rahatsız edici fizyolojik uyarımların varlığında, kişide bir çeşit tehdit ve aşağılanma ya da utanç durumu aktive edilir, dünya hostile algılanır, böylesi bir ortamda art niyetli ve şiddet tepkilerinin ortaya çıkması muhtemeldir”*. Dolan ve Fullam (2004) de benzer şekilde antisosyal kişilik bozukluklarında (psikopati bu bozukluğa komorbid olsun ya da olmasın) mentalizasyon yetersizliklerini bulmuş olup; Beeney ve arkadaşları (2015), mentalizasyon arazları güvensiz bağlanma ve antisosyal kişilik bozuklukları arasındaki ilişkinin orta noktasında olduğunu söylemiştir (aktaran Velotti ve diğ., 2016). Dahası düşük duygusal farkındalığın, sadistik ve antisosyal kişilik özellikleriyle ilintili olduğu çeşitli çalışmalarda ileri sürülmektedir. Araştırmacılar bağımlılarda da antisosyal ve psikopatik yapılanmalar ile mentalizasyon arazlarının bağlantı halinde olduğunu göstermektedir (Velotti ve diğ., 2016). Adshead (2004) ve Yakeley ve Williams’a (2014) göre antisosyal kişilik bozukluğu tanısı olan kişilerin agresif davranışlarının altında mentalizasyon eksikliği bulunmaktadır (aktaran Velotti ve diğ., 2016). Dolan ve Fullam (2004) antisosyal kişilik bozukluğu tanısı alan hükümlülerde mentalizasyonun empatik anlama boyutunda yüksek düzeyde zorlanma yaşadıklarını bulmuşlardır (aktaran Velotti ve diğ., 2016).

Araştırmalar düşük mentalizasyonun, iletişimi zorlaştırarak kişiler arası ilişkilerde yanlış anlaşma riskini ve dürtüsel davranışları artırdığını da ortaya koymaktadır (Möller, Falkenström, Holmqvist Larsson, & Holmqvist, 2014). Fonagy ve diğ. (2004), şiddet davranışı altında gelişmemiş ya da bozuk mentalizasyon becerisinin olduğunu öne sürmektedir. Fonagy ve Levinson (2004) şiddet davranışı altındaki psikolojik mekanizmaların, kişilerin kendisine ve diğerlerine dair zihin durumlarının düşük veya gelişmemiş temsilleri nedeniyle ortaya çıktığını belirtir. Bu araştırmacılar suç işlemiş kişilerin mentalizasyon kapasitelerini, suç geçmişi olmayan psikiyatrik kişilik bozukluğu olan hastalarinkinden daha düşük olduğunu ileri sürerler (aktaran Möller ve diğ., 2014). Burada eski ceza kanunumuzda geçen ‘farik ve mümeyyiz’ kavramına atıf isabetli olacaktır. ‘Farik ve mümeyyiz’ ifadesinden kişinin ‘işlediği suçun anlam ve sonuçlarını fark etme ve davranışlarını buna göre yönlendirme becerisinin olması’ anlaşılmaktadır. Bu tanımda aslında kişinin mentalizasyon kapasitesinin gelişmiş olması kastedilmektedir (Oral, 2017). Bu açıdan “mentalizasyon” adli bilimler alanının merkezinde konumlanmıştır.

Mentalizasyon ve psikopatoloji başlığında değinilmeden geçilmemesi gereken bir diğer önemli konu da erken dönem bağlanma stilleriyle açıklanan “dayanıklılık/psikolojik dayanıklılık (*resiliency*) ”tır. Çalışmalarda “*çocuklukta ego dayanıklılığının güvenli bağlanma, çocukların yaşıtlarına karşı empatik davranması, okul öncesi problem çözme becerileri ile ilişkili*” olduğu bulunmuştur (aktaran Huey & Weisz, 1997, ss.404). Çocuğun kendi ve diğerlerinin duygu durumlarını anlaması (yani mentalize edebilmesi) duygusal dayanıklılık (*emotional resiliency*) ile bağlantılıdır. Duygusal dayanıklılık ta yaşamın sonraki evrelerinde psikopatoloji gelişimine karşı koruyucu bir faktördür (Allen, 2006, s. 147-166).

Mentalizasyon temelli terapi (Mentalization based therapy-MBT)

Psikoterapide amaç hastanın kendi duygularını idare edebilmesine, bunlar hakkında düşünebilmesine, duygularına dair nedenleri detaylandırmasına, bu nedenlerin kendi duygu durumuna etki olasılıklarını düşünmesine yardımcı olmaktır. Terapist danışan arasındaki terapi süreci kolay ilerleyebildiği gibi zor da geçebilmektedir. Bu süreçte bir terapist için en zor ve yıldıracı şeylerden biri sadece eylemler ve gerçeklerden/olgulardan konuşan, dışarıdaki olayları kendisiyle ilişkilendirmeden ifade eden ve bu olayların kendisi üzerinde etkisine dair farkındalığı olmayan, katı bir danışanla başa çıkmaktır (Hawkes, 2011). Bu bakımdan “*mentalizasyon gelişimi psikoterapide önemli bir amaç*” (Fonagy ve diğ, 2004, s.14), yetişkin psikanalizinde birincil odak noktadır. Öyle ki bu süreçte terapist danışana, ebeveynlerinin sağlayamadığı aynalamayı sağlayarak mentalizasyon kapasitesinin gelişimine yardımcı olmalıdır (Grebow, 2008).

Fonagy, mentalizasyon kapasitesinin erken çocukluk döneminde nasıl geliştiğini ve alternatif olarak normal gelişimden sapmaların yetişkin psikopatolojisinin ağır formlarıyla -en önemlisi borderline kişilik bozukluğuyla- nasıl sonuçlandığını araştırmıştır. Fonagy ve Bateman, borderline kişilik bozukluğunu bir mentalizasyon bozukluğu olarak ele alarak, mentalizasyon destekli terapi olarak adlandırdıkları psikodinamik oryantasyonlu bir psikoterapi programı oluşturmuşlardır (Choi-Khain & Gunderson, 2008). Bu program öncelikle borderline kişilik bozukluklarının tedavisi için literatüre tanıtılmıştır. Geliştirdikleri tedavi programının bu hasta grubunda başarı elde etmesiyle, program başka alanlarda da denenmeye başlamıştır. Programın şiddet içeren zihin durumlarının tedavisinde özellikle dürtüsel şiddeti azaltmadaki önemi zaman içerisinde fark edilmiştir.

Okullardaki şiddeti en aza indirebilmek için okul temelli uygulamalarda, aile çalışmalarında, yüksek riskli ebeveyn-çocuk ikililerinin, yeme bozukluklarının, krizdeki profesyonellerin tedavilerinde kullanılarak etki alanı zamanla daha da genişletilmiştir (Choi-Khain & Gunderson, 2008).

MBT, kişinin düşüncelerin ve duyguların davranışları nasıl yönlendirdiğini düşünmesi ve bu süreçte problematik tepkiyle sonuçlanan hataların nerede olduğunu tespit etmesi için kişiye alan sağlamaktadır. Levy ve Bateman'ın araştırmalarında yansıtıcı işleyişi amaçlayan MBT tekniklerinin uzun vadede kişideki duygu fırtınalarını ve kendine zarar verici davranışları azalttığı, kendini yansıtma becerilerini geliştirdiği görülmüştür (aktaran Adshead ve diğ., 2013).

Son yıllarda çocukların sosyal-duygusal gelişimini geliştirmek amacıyla dünya genelinde birçok eğitim programlarının uygulandığı görülmektedir. Bu çalışmalardan büyük bir bölümü, çocukların duyguları, arzuları, düşünceleri, inançları ve diğer içsel durumları anlaması gibi bilişsel yeteneklerinin gelişimine odaklanmıştır. Çocukların kurdukları sosyal ilişkilerde ve psikolojik iyi olma halinde önemli bir bileşen olan gelişen duygu anlayışları (*emotional understanding*) –ki mentalizasyonun kapsadığı bir alandır- literatürde son on yıldır dikkat çekmektedir. (Grazzani, Ornaghi, Agliati & Brazzeli, 2016). Allen ve diğ. (2008), mentalizasyonun terapilerde çok önemli bir yerinin olduğunu ileri sürerek; tüm klinisyenleri mentalizasyonu tüm psikoterapi tedavilerinin temeli olarak benimsemeye davet etmişlerdir.

Son olarak değinilmeden geçilmemesi gereken bir konu da psikoterapilerde “ortak faktörler” teorisi. “*The common factors*” ya da “*the commonians*” olarak

adlandırılan “ortak faktörler” terimi, çeşitli psikoterapi ekolleri tarafından paylaşılan tedavinin etkili yönlerini ifade etmektedir. Ortak faktörler teorisi; tedavi sürecinde nadiren herhangi bir spesifik tedavi türünün diğerlerinden üstün olduğunu, farklı terapi ekollerinin bazı ortak noktaları paylaştıklarını, terapötik başarı için bu ortak noktaların sorumlu olduğunu ileri sürer. Mentalizasyon da başarılı terapilerdeki – özellikle kişilik bozukluklarının- bu ortak noktalardan biridir (Bateman ve diğ.,2018).

Yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde, görülen o ki hem yetişkinler hem de çocuklar için hazırlanan programlarda, psikoterapilerde mentalizasyon kapasitesini geliştirmeye yönelik uğraşlar verilmektedir. Bu noktada masallar ‘Peri masalı terapisi (FTT)’ ve ‘Masallar, postmodern masallar ve mentalizasyon katkısı’ başlıklarında detaylı anlatılacak olan diğer birçok özelliği ve kullanımıyla mentalizasyon kapasitesinin gelişiminde oldukça önemli bir noktada durmaktadır. Dyer ve diğ. (2000) doksan çocuk kitabındaki zihin durumlarını inceledikleri çalışmada; masal kitaplarının yüksek zihin durumu sözcüklerine sahip olduğunu bulmuşlar ve masal kitabı okumanın çocukların mentalizasyon gelişimi için zengin içerikler sağladığını öne sürmüşlerdir.

Masal/Peri masalı terapisi (Fairytale therapy-FTT)

‘Peri masallarıyla tedavi’ anlamına da gelen ‘peri masalı terapisi’ (*fairytale therapy-FTT*) yetiştirme, eğitim, kişilik gelişimi ve davranış düzeltmesi gibi birtakım mevzuların çözümünde peri masallarından kaynak olarak yararlanılan uygulamalı bir psikoloji alanıdır (Loginova, 2015). FTT, eğitim durumu ve cinsiyet ayrımı

olmaksızın okul öncesi çocuklarla, ergenlerle ve yetişkinlerle çalışmalarda kullanılabilir. FTT kişilik yapılanması, yaratıcı yeteneklerin gelişimi, farkındalığın artması, dış dünya ile etkileşimin iyi hale getirilmesi için kullanılan bir yöntemdir. Masal terapisinde fabllar, masallar, çocuk hikâyeleri, resimli çocuk kitapları, sesli masal kitapları, çizgi filmler, animasyonlar, kuklalar kullanılabilir (Kuciapinski, 2014). Mitler ve diğer benzer hikâyelerin terapötik olarak kullanılabilmesine rağmen, masallar özellikle ortak varoluşsal ve gelişimsel sorunları vurgulaması bakımından daha güçlüdür (Brown, 2007).

Masallar, kişinin içsel çatışmalarıyla psikoterapinin bilimsel bir disiplin haline gelmesinden çok önce ilgilenmiştir. Psikoterapinin gelişmesinden çok zaman önce insanlar hikâyeler, masallar, mitler, kıssadan hisseler, meseller, fıkralar vb. araçları kullanarak birbirlerine yardımcı olmuşlardır. Hikâyelerin yaşamdaki sorunlar ile mücadelede nasıl kullanıldığına yani en geniş anlamıyla nasıl psikoterapi olarak kullanıldığına dair örneklerden en bilineni, ana çerçevesini “akıl hastası” bir hükümdarın nasıl tedavi edileceğini gösteren *Binbir Gece Masalları*dır. Bu ana çerçeve; hikâyelerin içeriklerini özümseyen, onlardan sonuçlar çıkarıp içselleştiren dinleyiciler ve okuyucular için masalların tedavi işlevi gösterdiğine işaret etmektedir. İster doğudan ister batıdan olsun diğer masallar da ortak köklere sahip oldukları için aynı şekilde işlev görmektedir (Peseschkian, 1998).

Bu noktadan hareketle Peseschkian, “*masalların kendi kendine yardım etmede ve çatışmaların tedavisinde bilinçli ve amaçlı olarak kullanılabileceği*” fikrine yönelmiştir (ss.10). Peseschkian 1979 yılında yayınladığı “*Oriental stories as tools in psychotherapy*” kitabında doğu menşeli masalların psikoterapide araç olarak

nasıl kullanıldığını anlatmıştır. Yakın zamanlı olarak Bruno Bettelheim da, 1985 yılında yayınladığı ‘*Cudowne i pożyteczne. O’znaczeniach i wartości baśni*’ (*Wonderful and Useful. On Meaning and Value of Fairy Tales*) kitabında batı menşeli masalların terapötik kullanımını anlatmıştır. Bettelheim, masalların çocukların çocukluk döneminde yaşadıkları korkularıyla ve içsel çatışmalarıyla baş etmelerine yardımcı olduğunu ileri sürmüştür (aktaran Kuciapinski, 2014).

Masallar psikoterapide birçok farklı şekilde kullanılabilir (Brun, Pederson & Runberg, 1993, s.31). Terapist ile danışan arasında bir aracı olarak kullanılan masallar önemli bir yardım kaynağıdır. Masallar danışan için özdeşim zemini oluşturmanın yanında aynı zamanda koruyucudur. (Peseschkian, 1998).

Maria Molicka (2002) masallar için “*iyileştirir, gerilimi azaltır, çocuklara anksiyeteyle baş etmelerine yardımcı olur. Peri masalları önleyici tedavilerde (profilaksi) yararlıdır, bir tür aşı gibidir. Kötü muamele görmüş çocuklarla çalışmalarda kullanılan bir terapötik araçtır*” der (aktaran Kuciapinski, 2014). Peseschkian (1998) da masalların terapide bir filtre işlevi gördüğünü, terapist ile danışan arasındaki yüzleşmenin hikayelerin varlığıyla yumuşadığını ifade etmiştir (ss.37). Danışanın, masal ile ilgili ifadeleri ve yorumlarında hikâyelerin aracılığı olmadan açığa çıkması çok zor olan bilgileri verdiğini öne sürmüştür (Peseschkian, 1998). Kuciapinski (2014) de terapi sürecinde masalların kullanımının danışandaki psikolojik direncin kırılmasına ve şu veya bu sebepten söylemeye hazır hissedilmeyen problemlerle çalışılmasına izin verdiğini söylemektedir.

Joseph Gold (2001) terapötik ortamda şiir ve öykülerin kullanımıyla ortaya çıkabilecek on psikolojik sonuç tespit etmiştir. Bunlar; “*dil gelişimi, yaşam hakkında*

öğrenmeler, özdeşim ve model alma, bilişsel değişim, problem çözme, kendi olumsuz duygularından kendini koruma/bağışıklık kazanma, duyguları öğrenme, normalleştirme ve paylaşma”yı içermektedir (aktaran Killick ve Bowkett, 2015, ss.587).

Ellen Handler Spitz (1999), fantezi kitapların zenginliğinin çocuklara "içsel kaynakları yarattırarak/canlandırarak (*conjure inner possibilities*)” alana izin verdiğini ifade etmektedir. Dahası, "gerçek psiko-mantıksal gücün çok farklı bir yerden –elin altında olan açık temsillerden ziyade metafor ve sembollerden- geldiğini söylemektedir (aktaran Grandy & Tuber, 2009, ss.276).

J.R.R.Tolkien (1964) '*Tree and Leaf*' kitabında peri masallarının dört temel kullanımının olduğunu söyler. Bunlar: kaçış, teselli, iyileşme ve fantezi'dir. Kaçış ve teselli oldukça açıktır ama iyileşme bunlar arasında en önemli ve etkileyici olandır. İyileşme kavramı aslında 'kaybedilen' şeyin yeniden kazanılmasıdır. Tolkien popüler ve aşına olunan masallara bakıldığında iyileşme kavramının daha net anlaşılacağını ifade etmektedir (aktaran Ellis Jones, 2013).

Dieckmann (1997) masalları ilişki problemlerine giriş için bir araç olarak tanımlar. Stevens-Gruille ve Boersma (1992) masalların yetişkinlerdeki varoluş problemlerini yeniden düzenleyebilmesinde terapötik olarak kullanılabileceğini ileri sürer. Lubetsky (1989) masalların içsel duygu ve düşünceleri nasıl gün ışığına çıkarabildiğini, çatışmalar ve hayal kırıklıklarını açığa çıkarabildiğini, kaygıyı azalttığını, gelişimsel mevzuları idare etmeye nasıl yardımcı olduğunu anlatır. Holton (1995) fobik hastalarla çalışırken, Whitaker (1992) ise aile terapisinde ailelerde çalışırken masalların ne kadar kullanışlı olduğunu anlatır. Tüm bu durumlarda

masallar, danışana zorluk alanlarına ayna tutmak ve ona çözüm stratejileri sunmak için kullanılır (Brown, 2007).

Oral (2017) masal anlatımının öğreticiliği kadar sağladığı terapötik etkinin de kıymetinin iyi değerlendirilmesi gerektiğini ifade eder. Masal anlatımında anlatıcı ile dinleyici arasında bir ara alan yaratılmaktadır. Kurulan afektif ara alan önemlidir, çocuk için oyun alanı gibidir, geliştiricidir (Oral, 2017). Peseschkian (1998) da masalların “*fantaziye, metaforik düşünceye, fantastik içeriğe, korkusuz ve engelsiz tepki vermeye ve hayranlık duygularına kapı açtığını yani yaratıcılığı ilettiğini*” ifade eder (ss.40).

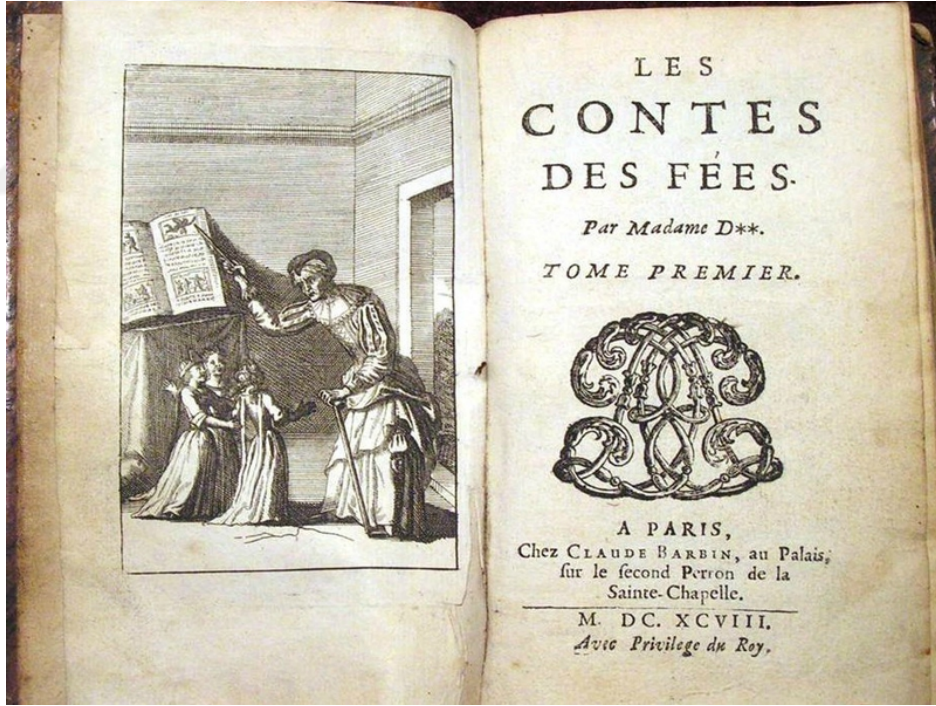
Yıldır (1984), masallar kadar duyguları besleyen bir başka türün olmadığını belirtmiştir. Mohammad (2012) dört yüz elli üç peri masalı içeren ‘*The Fairy Tale Corpus*’ kitabındaki duygu sözcüklerini araştırdığı çalışmada peri masallarının romanlardan daha yoğun duygu yüküne sahip olduğunu bulmuştur. Fler ve Hammer (2013) masalların çocuklara kendi ve diğerlerinin duygularını tanımada hayali bir durum sunarak duygudurum düzenlemesinin gelişimini sağladığını öne sürmüşlerdir. Schutte, Manes ve Malouff (2009) çok çeşitli duygudurum düzenleme stratejilerini yüksek duygusal zekâ (EQ) düzeyiyle ilişkilendirmişlerdir. Palmer, Donaldson ve Stough (2002) yüksek duygusal zekâ düzeyinin düşük stres ve anksiyeteye ilişkili olduğunu göstermiştir (aktaran Beath, Jones & Fitness, 2015).

“*Hayal dünyasına etkisiyle mentalizasyon için mükemmel bir başlangıç noktası*” (Frohne-Hagemann, 2012, ss.11) olan masalların psikoterapideki kullanımı incelendiğinde, mentalizasyon kapasitesinin geliştirilmesinde masalların oldukça uygun ve değerli araçlar olduğu görülmektedir.

Masallar, postmodern masallar ve mentalizasyon katkısı

Batı ülkelerinde kullanılan ‘peri masalı’ (*fairy tale*) kelimesi bu türdeki hikâyeleri anlatmak için kullanılmamıştır. Peri masalları (*fairy tales*) kökenini halk masallarından (*folk tales*) alan ayrı bir türdür ve peri masalı şekilde adlandırılması 18.yy başlarında olmuştur. Peri masalı sözcüğünü ilk kez Madame Catherine-Anne d’Aulnoy, 1697 yılında yayınladığı üst sınıftan kişiler için hazırladığı 4 ciltlik ‘*Les contes de fees*’ (*The Tales of the Fairies*) masal kitabında kullanmıştır. (Resim 8).

Resim 8. ‘Les contes de fees’ (Periler hakkında masallar) kitabı

Not: Madame Catherine-Anne d’Aulnoy’un 1697 yılında yazdığı “Les contes de fees” kitabının giriş sayfasıdır (Madame Catherine-Anne d’Aulnoy, 2017). Erişim adresi: <http://p9.storage.canalblog.com/93/08/1296686/99028184.jpg>

Catherine-Anne d'Aulnoy'ın kitabında yer alan masallarda iyi ve kötü periler ve büyücüler insan ilişkilerine oldukça müdahalelerde bulunmakta, güçlerini birbirlerine karşı fantastik şekilde kullanmaktaydı (Brown, 2007). Bu nedenle d'Aulnoy hikâyelerini perilerin masalları/periler hakkında masallar '*contes de fees*' yani '*tales about fairies*' olarak adlandırmıştır. Terimin Fransızcadaki anlamının tam karşılığı '*tales about fairies*' periler hakkında masallar iken terim İngilizce'de '*fairy tale*' peri masalı olarak kullanılmıştır (Zipes, 2012). Bu haliyle terim çeviride tam karşılığını bulamamıştır. Bu terim 1750'lerde yaygın olarak kullanılır hale gelmiştir. Günümüzde Grimm ya da Andersen masalları yabancı kaynaklardan incelendiğinde '*Grimm's Fairy Tales*' ya da '*Andersen's Fairy Tales*' olarak adlandırıldığı görülmektedir. Ülkemize bakıldığında Batı menşeli bu kavramın dilimize yerleştiğini ve ister batı ister doğu kaynaklı olsun benzer tipteki hikâyeler için 'peri masalı' ifadesinin yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir.

Çocukların sosyal, duygusal, akademik gelişimindeki katkısı, çocuk yetiştirmedeki değeri üzerine çokça yazılar yazılan masallar nedir, nereden doğmuştur ve insan yaşamında yerini neden ve nasıl almıştır? Öncelikle bu soruların cevaplarına bakılması yerinde olacaktır. Masallar ilk ne zaman ortaya çıktı? sorusunun yanıtı için birçok görüş ortaya atılmıştır ama hiçbiri de sağlam kanıtlarla desteklenememiştir (Zipes, 2014). Ama şunu biliyoruz ki insanlar konuşma yeteneklerini geliştirdikleri andan itibaren hikâyeler anlatmaya başlamışlardır (Zipes, 2012). Kaynağına dair ileri sürülen fikirler arasında "*masallar kökünü sözlü gelenekten alır*" görüşü en yaygın olarak kabul görmektedir (Zipes, 2014). Bu haliyle masallar yüzlerce belki binlerce yıllık bir tecrübenin, anlayışın ve psikolojinin eseridir (Aydın, 2017, ss.8). Masalların sözlü gelenekten gelişini kabul etmek, bu

ürünlerin kronolojisini ve orijini belirlemeyi imkânsız hale getirmektedir (Coulacoglou, 2008). Bu nedendir ki masalların doğuşu ve yayılmasına ilişkin açıklamalar yine ileri sürülen iddialardan öteye gidemez. Ama bu konudaki en etkileyici açıklamayı Julius Krohn (1835-1888) ve oğlu Kaarle Krohn yapmıştır. Orijiine ilişkin kurup geliştirdikleri “coğrafi-tarihi metod” modelinde masalların sözlü olarak yayılmasını esas almışlardır (Bottigheimer, 2009). “Coğrafi-tarihi metod” modelinde “*sözlü masalların seyahat eden köleler, haclı seferlerinden dönen askerler, kutsal topraklar ya da Mekke’den dönen hacılar, Avrupa ve Batı arasında seyahat edenler tarafından ve ticari değış tokuşlar gibi çok çeşitli yollarla taşındığını ve yayıldığı*” öne sürülmektedir (aktaran Coulacoglou, 2008). Ancak masalların yayılmasına dair güçlü kanıtlar ancak bu ürünlerin yazılı hale gelmesi ile elimizde olmaya başlamıştır.

15.yy’da yazılı basının icadı ve okuryazarlığın artışıyla masal anlatımının sözlü geleneğı muazzam bir köklü değışikliğe uğramıştır. Sözlü masallar (*oral tales*) farklı sosyal sınıflar tarafından devir alınarak biçim, tema, ürün ve hikâyelerin ele alınışı bakımından değışikliğe uğramıştır. Sözlü olarak üretilmiş ve yayılmış olan masallar Giovan Francesco Straparola, Giambattista Basile, Marie-Catherine d’Aulnoy, Charles Perrault, Jacob ve Wilhelm Grimm gibi diğere birçok yazar tarafından yeniden çalışılmış yani sözlü halinden yazılı hale getirilmiştir (Bottigheimer, 2009). Ruth B. Bottigheimer, “Masallar: yeni bir tarih” (*Fairy tales: a new history*) adlı kitabında popüler olan batı kaynaklı masalların belli bir aydın grubu tarafından yazılarak yaygınlaştırıldığını savunur (aktaran Korkut Raptis, 2015). Her ne kadar günümüzde masal denilince akla çocuklar gelse de bu masallar çocuklar için değıl yetişkinler için yazılmıştır (Escandell, 2014). Zipes (1999) da,

masalların üst sınıfa ait üyeleri birbirine daha yakın tutmak ve onlara bir misyon duygusu kazandırmak için anlatıcılar tarafından anlatıldığını ileri sürer. Ayrıca, Avrupa’da edebî masalların doğuşu üzerinde çalışma yapan neredeyse bütün eleştirmenlerin, eğitilmiş yazarların bilinçli olarak sözlü masal üzerinde değişiklik yaptığını, çocukların ve yetişkinlerin günün sosyal kodlarına göre medenileşmesi adına masalı âdetler, değerler ve tavırlar üzerine bir edebi türe çevirdikleri konusunda hemfikir olduğunu belirtir (aktaran Korkut Raptis, 2015). Örneğin, ünlü masal yazarları Grimm Kardeşler’in de çocukları eğlendirmek için yola çıkmadıkları bilinmektedir (Escandell, 2014). O dönemde Grimm Kardeşlerin koleksiyonunun en verimli kitlesini de çocuklar değil, orta ve üst sınıf okuyucular oluşturmuştur. Çocuk dinleyiciler daha sonraları Grimm’lerin en büyük dinleyici kitlesini oluşturmaya başlamıştır. Bu nedenle 1830’da Grimm’ler, koleksiyonlarının birinci, ikinci ve üçüncü baskılarını yayınladıktan sonra, içlerinden bazı masalları seçerek yetişkinlere göre olan bazı içerikleri çıkararak (Escandell, 2014), şiddet ve cinsellik öğelerini sansürleyerek (Büyü, 2015), çocuklarla (Alman ilkököl öğrencileriyle) tanıştırmıştır. Hans Christian Andersen, kendi çocukluğunda dinlediği halk masallarını hatırlayarak 1835 yılında dört hikâyelik ‘*Fairy tales told for children*’ kitabını yayınlamıştır. Bundan sonra yazmaya devam ederek yüz elli çocuk hikâyesi yazmıştır. Zipes (2006), ‘*Fairy tales and the art of subversion*’ kitabında Andersen için “*baskın sınıfın bakış açısından Andersen’in masallarının tüm sınıflara mensup çocukların yetiştirilmesinde yararlı ve değerli görüldüğünü, bu masalların batı kültüründe edebi bir temel haline geldiğini*” belirtmiştir (aktaran Escandell, 2014, ss.8). Benzer şekilde doğu kültürüne ait “*Eskilerin yaşam öyküleri, zamanımızda yaşayanlara örnek oluştursun; böylece bir kimse kendinde başkasının başına gelenleri öğrenerek,*

geçmişteki insanların serüvenlerini ve söylediklerini dikkatle göz önünde tutup onurlandırarak, kendini islah etsin! Ve dahi geçmişin öykülerini, sonrakilere ders oluştursun diye saklayanlara da hamdolsun!” şeklinde başlayan Binbir Gece Masalları (aktaran Tosun, 2013) barındırdığı iki yüzü aşkın hikâyesiyle yaygın, bilinen halk hikâyelerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Bu masallarda da dinleyici olarak çocuklar hedeflenmemiştir.

Peki tüm bu hikayelerde çocukları cezbeden şey nedir? Masallar büyüme ve gelişme paternlerini içermesi dolayısıyla çocukları cezbeder, sosyalleşme ve kültürleşme aracı olarak hayatlarının en önemli kültürel ve sosyal olaylarından birini oluşturur. (Dewan, 2016). Bu açıdan masalların anlamı ve psikodinamik potansiyeli ilk kez 20 yy.’da araştırılmıştır (aktaran Tsitsani, Psyllidou, Batzios, Livas, Ouranas, & Cassimos, 2011). Bettelheim (1991) peri masallarının çocukların hayal gücünü harekete geçirdiğini, duygularına netlik kazandırdığını, zihni canlandırdığını/harekete geçirdiğini, genç okuyuculara yaşamın stresleri, anksiyeteleriyle ve içsel çatışmalarıyla başa çıkmada mekanizmalar sunduğunu ileri sürer (Bettelheim, 1991, s. 3-12). Tüm bunların başarılabilmesi için masalların çocukların endişe ve umutlarıyla bağlantılı olması gereklidir. Bu yolla çocuklar kendi zorluklarını fark edebilir, problemlerine dair çözüm bulabilirler. Masallar, gerçek olayları kurgu ile karıştırarak çocukların girişkenliğini ve özerklik kapasitelerini gündelik yaşam olaylarının sağladığından daha etkili bir şekilde sağlar. (Tsitsani ve diğ., 2011). Masalları çocukların en derin korkularını tasvir etse de aynı zamanda en büyük hayal ve umutlarını da içinde barındırır. En iyi olarak bilinen masalların çoğunda okuyucuyu yakalayan ve ona ilham veren harikulade bir dünya anlatılır. Bu tasvirler ile masallar okuyucuya mükemmel ve tatmin edici bir bakış açısı, özlem ve

arzunun doruğunu sunar. Okuyucunun hayal gücü yükselişe geçer gerçek dünyanın sınırlarından serbest kalır (Dewan, 2016). Hayal gücü de mentalizasyonun merkezinde yer alır (Allen, Fonagy, & Bateman, 2013). Masallar yardımsever figürleriyle, asil kral ve kraliçeleriyle popüler olsa da, aynı zamanda cadılar, canavarlar, troller ve diğer korkunç yaratıklarla da doludur. Bazı masal uyarlayıcıları, birçok çocuğun özellikle hikâyenin geçtiği güvenli ortamındaki tehlikeli durumlardan keyif aldıklarını unutarak masallardaki korku, kötülük ve şiddeti minimize ederler. Jerry Griswold, masallardaki korkunun yetişkinlerden daha ziyade çocuklar için daha büyük bir rolü olduğuna işaret eder. Çocuk masalı okuduğunda kahramanın yaşadığı aynı korkuyu ve anksiyeteyi yaşar, deneyimler ama bunu güvenli simülasyon tarzda bir ortamda tecrübe eder. Korkutucu durumlarla karşılaşan kahramanların baş etme mekanizmaları çocuk okuyuculara hayatın zorlukları için bir prova imkânı sağlar (Dewan, 2016). Kahraman ile empati kurmak aktif hayal gücünü de gerektirir. Başka birinin neye inanacağı, ne düşüneceği ve hissedeceğine dair farklı bakış açıları geliştirmek zihinsel faaliyet gerektirir (Allen, Fonagy, & Bateman, 2013). Masallar hem içerik hem dil bakımından okul müfredatının da bir parçasıdır. Zor kelimeler barındırmaz, anlaşılır bir yapısı vardır. Bu gibi nedenler dolayısıyla, amaç ister akademik ya da eğitsel olsun, ister tüm yaş grupları için “keyif aracı” olsun çocuklar için masalları seçmek yerinde bir tercih olacaktır (Malafantis & Ntoulia, 2011).

Postmodernizm, yaşamakta olduğunuz ve geçmişe göre farklı bir donanıma sahip olan bir dönemi simgelemekte, geçmişte egemen olan değerlerden kopmuş yeni bir toplumsal-kültürel formasyonu tanımlamaktadır. Postmodernizm adı verilen bu yeni kültürel ve estetik oluşum, bir dönüm noktası anlamına gelmekte ve bir çağ

değişikliğine işaret etmektedir (Gürel & Alem, 2010). 19.yy'dan itibaren teknolojik gelişmeler, sosyo-kültürel değişimlerin ivmesini artırmış, bu değişim en çok haberleşme ve kitle iletişim alanlarında olmuştur. Daha önceleri kültürün aktarımı çoğunlukla yüz yüze yapılan insan etkileşimleri iken bugün teknolojik gelişmelerin yaşamımıza etkisiyle televizyon başta olmak üzere elektronik medya gerçek ilişkilerin işlevini ikame eder bir hal almıştır. Televizyon ve internet çocuk-yetişkin etkileşimini temelden etkilemiş aynı zamanda çocukların ilgilerinde de belirgin değişimler meydana getirmiş, televizyon çocukların ilgisini çeken birinci mecra haline gelmiştir (Cesur & Paker, 2007). Livingstone ve Drotner (2008) medyanın çocukların yaşamlarına nüfuz ettiğini ve hatta onların yaşamlarını bilinmeyen bir düzeyde kontrol ettiğini belirtmişlerdir (aktaran Davies, 2010). Roberts ve Foehr (2008) son yirmi yıldır çocukların teknoloji ve elektronik anlatımlara artan şekilde maruz kaldıklarını ileri sürmektedir (aktaran Broemmel, Moran, & Wooten, 2015). Aral, Ceylan ve Bıçakçı (2011), çocuklarının televizyon izlemeye diğer etkinliklerden daha çok vakit ayırdıklarını belirtmektedir (aktaran Kalaycı, 2015). Türkiye Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun (2012) araştırmasında çocuklarda televizyon izlemeye başlama yaşının iki, iki buçuk yaşları olduğunu göstermektedir (aktaran Kalaycı, 2015). Yapılan birçok araştırmada (Kurugöl, Yenigün, Kusin ve Özgür, 1994; Funk, Baldacci, Pasold ve Baumgardner, 2004; Cesur ve Paker, 2007; Doğan ve Göker, 2012) ise çocukların televizyonda en çok izlediği programların çizgi filmler olduğu görülmektedir.

1800'lerin sonunda yapıldığından beri sinema tarihinin bir parçası olan çizgi filmler canlı oyuncular yerine yeni teknolojik gelişmeler ile hazırlanmış animasyonların kullanıldığı, özellikle çocuklar için amaçlanan, çocukların kendi

zihinlerinde paylaştıkları ‘çocukluk’ imajına uygun eğlenceli/keyifli filmlerdir (aktaran Habib & Soliman, 2015). Bu renkli, eğlenceli, hareket ediyormuş gibi algılanan, hızla gözlerin önünden akan çizimler, izleyenleri özellikle çocukları oturdukları yere bir nevi yapıştırmaktadır (Habib & Soliman, 2015). Televizyonun yaşamlarımızda yaygın olarak yer almasıyla, çizgi film yapımcıları ürünlerini gece gündüz yayın yapmakta olan televizyonlarda yayınlamakta, bu yolla çizgi film yayınlayan kanalların sayısı zamanla artış göstermektedir. Son yirmi yıldır özellikle çocukların hedeflendiği Nickelodeon, Disney, Fox Kids, CBBC, Toonami vb. gibi sayısız televizyon kanallarıyla çocukların televizyon izlemesinde aşırı artış olmuştur (Palmer, 2015). Aileler özellikle çalışan ebeveynler çocuklarını televizyon karşısına oturtup çizgi film açmakta bir sakınca görmemekte, çizgifilmlerin zararsız olduğu düşüncesiyle bu yapımların içeriklerini kontrol etmeden bu yayınlara güvenebilmekte, kendilerini rahat hissetmekte, çocukları çizgi film izlemekle meşgulken bu sırada işlerini yapmakta, bazen de rahat bir nefes almaktadır (Sultana, 2014). Bu durum çocukları yemek, içmek, uyumak, ödev yapmak gibi günlük rutinlerinde gitgide çizgi filmlere bağımlı kılmaktadır. Günümüzde pek çok çocuk televizyonda çizgi film izlemeden yemek yemeyi reddetmektedir (Sultana, 2014). Televizyon bu haliyle her evde olmazsa olmaz bir eşya olmasının da ötesine geçerek yatak odalarında da yer almaya başlamıştır. Yatak odasındaki televizyon başka bir kültürel geleneğin azalmasını da hızlandırmıştır: yatmadan önce anlatılan masallar.

Günümüzde teknolojinin gelişimi ile değişen dünyamızda masallar da bu değişimden kendilerine düşen payı almış, medya edebiyat üzerinde de etkisini arttırmıştır (Yücel, 2015). Kültürel değişim öncelikle masal anlatım geleneğini masal

kitabı okumaya bırakmış, zamanla masal kitaplarının yerini çizgi filmlere bırakmasına (**Resim 9**) neden olmuştur (Yücel, 2015).

Resim 9. Masal anlatım geleneğinin zaman içindeki değişimi

(1)

(2)

(3)

Not: Kültürel değişim öncelikle masal anlatım geleneğini⁽¹⁾ masal kitabı okumaya⁽²⁾ bırakmış, zamanla masal kitaplarının yerini çizgi filmlere⁽³⁾ bırakmasına neden olmuştur (Yücel, 2015).

⁽¹⁾Resim, TRT'nin 1981 yılında yayınladığı Adile Naşit'in masal anlattığı "Uykudan önce" programından alıntıdır (TRT Arşivi, 1981).

Masallar artık dijital ortamda birden fazla araçla zenginleşmiş bir şekilde çizgi film, animasyon, çizgi bant adı altında çeşitli şekillerde varlığını sürdürmektedir (Karakuş & Baki, 2015). Yapılan araştırmalar çocukların masalları, kitaplardan çok beyaz perdeye yansımış versiyonlarından öğrendiğini göstermektedir (Yücel, 2015). Bettelheim (1991) da "*şimdilerde çoğu çocuğun; anlamları hafifletilmiş ve tüm derin manalarından yoksun bırakılmış olarak (masalların birer boş kafaluların eğlencesine dönüştürüldüğü film ve TV şovlarında olduğu gibi) masalların hoşlaştırılmış ve basitleştirilmiş versiyonlarıyla karşılaştıklarını*" ifade etmektedir (ss.24). Beyaz perdeye yansımış versiyonlar yani animasyon film denilince kuşkusuz ilk olarak akla Disney gelmektedir. Tabii ki Disney bu alandaki tek büyük kuruluş değildir; Pixar, DreamWorks, Universal, Fox "Blue Sky", Illumination, Paramount gibi animasyon film yapan başka önemli yapım şirketleri de mevcuttur.

Çocuklar için favori eğlence kaynağı olan Disney animasyon filmleri uluslararası düzeyde yüksek popülerliğe ve çekiciliğe sahiptir ve geniş bir yaş aralığından her cinsiyetten izleyiciyi çekmektedir (Hubka, Tonmyr & Hovdestad, 2009). Bunun nedenine yönelik birçok sebep sıralamak mümkündür. Yetenekli resimleyicileri, kaliteli-yüksek bütçeli yapımları, oyuncakları, geniş pazar piyasası, ses ve müzikleri, sevilen masalları beyaz perdeye taşımış olması nedenler arasında sayılabilir. Walt Disney, masalları beyaz perdeye taşıdığı animasyon filmleri yaparken öncelikli olarak çocukların hedeflendiğini belirtmemiştir. *“Ben öncelikli olarak çocuklar için film yapmıyorum. İster 6, ister 60 yaşında olalım hepimizin içindeki çocuk için film yapıyorum”* sözleriyle hedef kitlesini tanıtmıştır (aktaran Hazel & Fippen, 2002). Walt Disney’in kızı Diana Disney Miller da *“Babam derdi ki bir film yaparken, kendimizi eğlendirmeye/mutlu etmeye çalışırız, hayali ya da nazari bir çocuğu değil”* sözleriyle desteklemiştir (aktaran Escandell, 2014, ss.8). Ancak görüldüğü üzere animasyon filmlerin de en büyük izleyici kitlesini zamanla çocuklar oluşturur hale gelmiştir. Masallar ve değişen dünyamızda masalların postmodern versiyonları olarak görülen animasyon filmler öncelikli olarak çocukların hedeflendiği yapıtlar olmamasına rağmen günümüzde temel hedef kitlesinin çocuklar olduğu, *“yaygın olarak küçük çocuklara sunulan”* (Claeys, 2009) yapıtlar haline gelmiştir. Masallar, postmodern masallar ve mentalizasyon katkısı başlığında detaylarıyla anlatıldığı üzere, empati, hayal gücü, farklı bakış açıları tanımak, duyguları tanımak vb. gibi yönleriyle mentalizasyon kapasitesinin gelişiminde çok önemli bir yerde duran, hem çocuklar hem de yetişkinler için iyileştirici ve önleyici tedavi/terapi programlarında araç olarak kullanılan bu ürünler, mentalizasyon katkı düzeylerinin belirlenmesi amacıyla incelemeye alınmıştır.

Çalışmanın amacı ve önemi

Çalışmanın amacı peri masalları ve çizgi animasyon filmlerindeki mentalizasyon katkı düzeyini gösterir zihin durumu sözcüklerinin incelenmesidir. Masalların mentalizasyon kapasitesinin gelişimindeki önemi, mentalizasyon kapasitesinin gelişimi için mükemmel bir araç oluşu önceki bölümlerde detaylıca anlatılmıştır. Mentalizasyon kapasitesinin gelişimi sürecinde çok önemli yeri olan masalların bilinçli bir şekilde seçilip çocuklara sunulması gerekir. Bu görüşten hareketle çalışmada, ‘klasik’ olarak adlandırılabilen, çocuklar arasında yaygın olarak bilinen, uluslararası popülerliğe sahip masallar incelemeye alınmıştır. Çevik (2008) araştırmasında ülkemizde çocukların belleğinde yer etmiş masalların başında Batı masallarının (%84,85), ikinci sırada Doğu masallarının (%9,09) son sırada ise Türk masallarının (%6,06) geldiğini ortaya koymuştur (ss.130). Bu noktadan hareketle çalışmada doğu ve batı kültürüne ait “klasikler” arasında yer alan masalların, mentalizasyon katkı düzeylerinde farklılaşmanın olup olmadığı araştırılacaktır.

Ancak günümüzde teknolojik gelişmeler ile değişen sosyo-kültürel yaşam, ‘masal’ kültürü üzerinde değişikliğe yol açmıştır. ‘Masal anlatma’ geleneği önce yerini ‘masal kitaplarını okumaya’ bırakmıştır. Son dönemlerde ise postmodern dönüşümler masal kitapları okumanın da yerini ‘çizgi film izlemeye’ bırakılmasına neden olmuştur. Günümüz çocukları masalları artık kitaplardan değil çizgi filmlerden öğrenir hale gelmişlerdir (Yücel, 2015). Bu nedenle çalışmaya masalların postmodern versiyonu olarak kabul edilen animasyon filmler de dâhil edilmiştir. Böylece çalışmada; doğu masalları, batı masalları ve animasyon filmlerindeki zihin durumu sözcüklerini inceleyerek mentalizasyon katkı düzeylerini ve bu düzeylerin üç grup arasında farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek hedeflenmektedir.

Çalışma amacına ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Doğu ve Batı masalları ile 3D animasyon filmlerin mentalizasyon katkı düzeyleri nasıldır?
2. Doğu ve Batı masalları ile 3D animasyon filmlerin mentalizasyon katkı düzeyleri arasında farklılık var mıdır?
3. Doğu ve Batı masalları ile 3D animasyon filmlerin mentalizasyon çeşitliliği katkı düzeyleri nasıldır?
4. Doğu ve Batı masalları ile 3D animasyon filmlerin mentalizasyon çeşitliliği katkı düzeyleri ortalamaları farklılaşmakta mıdır?

Araştırma sorularının yanıtları; incelenen metinlerde tespit edilen zihin durumu sözcük kategorilerinin incelenmesi sonucu hem grup içi hem gruplar arası çok yönlü karşılaştırmaların yapılmasıyla bulunacaktır. Araştırma sorularımızdan hareketle öncelikle masalların animasyon filmlerden farklılaşması beklenmektedir. Ardından üç grup arasında yapılacak karşılaştırmalarda mentalizasyon katkı düzeylerini gösterir zihin durumu sözcükleri, mentalizasyon çeşitliliği katkı düzeylerini gösterir zihin durumu sözcük çeşitliliği arasında anlamlı farklılık beklenmektedir.

Çalışma kişilik bozuklukları, saldırganlık, şiddet ve suç ile ilişkilendirilen mentalizasyon kapasitesinin gelişimine katkı sağlamada masalların araç olarak kullanılabilmesini öne sürmektedir. Bu doğrultuda çalışma, mentalizasyon katkısı yüksek olan masallar arasından seçilerek ‘mentalizasyon destekli masal terapi programı’ hazırlanmasında kaynak oluşturması, bu programın adli bilimlerin alanında yer alan çocuklarla yapılan çalışmalarda ve müdahale programlarında kullanılması açısından önemlidir.

2. BÖLÜM: METODOLOJİ

Araştırma yöntemi, problem çözümü için gerekli verilerin toplanması, analizi ve yorumlanması işlemlerini içermektedir. Yöntem (metodoloji) bölümünde verilen bilgiler araştırma türüne göre değişebilmektedir (Karasar, 2005). Araştırma sorularına yanıt aramak için izlenen yolda; araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve çözümlenmesi ile veri toplama aracı ile ilgili bilgiler bu bölümde verilmiştir.

Araştırmanın modeli

Araştırma modeli, araştırma amacına uygun ve ekonomik bir süreçle, verilerin toplanması ve analizi için gerekli koşulların düzenlenmesidir (Karasar, 2005). Bu çalışmada doğu masalları, batı masalları ve çizgi animasyon filmlerinin mentalizasyon katkı düzeylerini ve bu düzeylerin ne derece farklılaştıklarını belirleme amacıyla nicel paradigma kapsamındaki “*tarama*” modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle araştırmayı amaçlamaktadır (Karasar, 2005). Bu çalışmada da masallar ve çizgi animasyon filmlerinde görülen mentalizasyon katkıları var olduğu şekliyle incelenmiştir. Bu araştırma modelinde örnekleme “doküman inceleme” yöntemiyle dâhil edilen masal kitapları ve 3D animasyon filmlerinin (*Bkz. 'Veri toplama süreci ve verilerin çözümlenmesi' başlığı*) “tarama”sı ile elde edilen betimsel istatistik sonuçları (örneklem sayısı, ortalama, standart sapmalar ve gruplar arasındaki farklar) rapor edilmiştir. Araştırma modeli bu bakımdan “karma” özellik taşımaktadır.

Evren ve örneklem

Örneklem, belli kurallara göre seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliliği kabul edilen küçük kümedir. Örneklem veri sayısı (n) kimilerine göre 30'un kimilerine göre de 15'in altına düştüğünde puanların normal dağıldığını varsaymak güçtür (Büyüköztürk, Çokluk & Köklü, 2011). Ama alt grupların her birinin büyüklüklerinin 15 ve daha yüksek olması ($n \geq 15$) durumunda parametrik bir testin kullanılmasının, analizde hesaplanacak 'p' anlamlılık düzeyine önemli bir sapmaya yol açmadığına ilişkin incelemelere literatürde rastlanmaktadır (Büyüköztürk, 2010). Bu nedenle çalışmada yer alan üç gruptaki veri setlerinin on beş olarak belirlenmesi uygun görülmüştür.

Araştırmanın evrenini çocuklar için hazırlanmış doğu ve batı kültürüne ait masallar ile çizgi animasyon filmleri oluşturmaktadır. Çalışmanın masal evrenini temsil edebilecek örneklem seçimi hususu yoğun bir değerlendirme süreci gerektirmiştir. Kitapçıkların çocuk yayınları bölümlerinde çok çeşitli masal kitapları bulunmaktadır. Yayınlar incelendiğinde (*Bkz. 'Veri toplama süreci ve verilerin çözümlenmesi' başlığı*) masalların uzunluk, orijinal öykülerden akış olarak farklılıkları, sonlarında çeşitli tavsiye bölümlerinin eklenmiş olması vb. bakımından çeşitlendiği görülmüştür. Bu yayınlar arasından orijinal öykülere en yakın masalları içeren kitaplar belirlenmiştir. Araştırmanın amacına yönelik en uygun kitaplar bu yayınlar arasından "gözlem" yoluyla seçilmiştir. Araştırmanın masal grubu örneklemine; Remzi Kitabevi yayınlarından çıkmış, "masal kitapları" kategorisinde yayınlanmış ve Seda Çingay tarafından İngilizce'den Türkçe'ye çevrilmiş olan "Binbir Gece Masalları", "Grimm Masalları" ve "Hans Christian Andersen Masalları" isimli üç masal kitabından seçilen masallar oluşturmaktadır (*Resim 10*).

Her iki kültürü temsil eden ve orijinal öykülere en yakın masalları içerdiği için belirtilen yayınevi seçilmiştir.

İncelemeye alınan üç masal kitabından doğu kültürünü temsil ettiği kabul edilen ve çocuk klasikleri arasında yer alan (Yılmaz, 2012) Binbir Gece masallarından on beş masal ve Batı kültürünü temsil ettiği kabul edilen Grimm ve Andersen masallarından on beş masal çalışmanın doğu masalları ve batı masalları gruplarının “amaçlı örneklem”ini oluşturmuştur.

Resim 10. İncelenen masal kitapları

Not: Remzi Kitabevi'nin izniyle.. (09 Mart 2017)

Daha önce belirtildiği gibi teknolojinin gelişimi içinde yaşanan dünyayı da değiştirmiş, masallar da bu değişimden kendilerine düşen payı almışlardır. Kültürel değişimin masal kitaplarının yerini çizgi filmlere bırakmasına neden olması çalışmaya animasyon filmlerin de dâhil edilmesini gerekli kılmıştır. Televizyon

kanallarında, internet sitelerinde, DVD koleksiyonlarında sayısız çizgi animasyon filmler bulunmaktadır. Bu aşamada çalışma için bunlar arasından hangilerinin seçilmesinin uygun olacağı değerlendirilmiş, farklı illerden okul öncesi öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde okul öncesi çocukların en sevdiği animasyon filmlerin neler olduğu öğrenilmeye çalışılmıştır. Bu tarama sonucunda çocukların yanıtlarında Frozen (Elsa-Karlar Kraliçesi), Minions (Minyonlar), Shrek (Şrek) gibi animasyon filmlere sıkça rastlanmıştır. Bu yanıtlar araştırmacıyı en çok izlenen animasyon film listesine yönlendirmiştir. Dünya genelinde en çok izlenen ve gişe hasılatı yapan çizgi animasyon film listesine www.boxofficemojo.com sayfasından ulaşılmıştır. Boxofficemojo internet sitesi; dünya genelinde en çok izlenen film listelerinin ve hasılatlarının en güncel haliyle sunulduğu ve dünyanın en çok ziyaret edilen bir numaralı internet film veri tabanı sitesi www.imDb.com tarafından yönetilen bir sitedir. İnternet sitesinde filmlere ait bilgilerin güncel olması, filmlerin dünya çapındaki hasılatlarının ve izleyici sayılarının verilmesi, geçmişe yönelik film bilgilerini de ihtiva etmesi nedeniyle en çok izlenen animasyon film listesi için bu internet sitesi tercih edilmiştir. “1980’den günümüze Animasyon” (*1980-Present Animation*) başlığı ile verilen en çok izlenenler listesinde en çok izlenen animasyon filmler sıralamasında ilk on beşte yer alan animasyon filmler araştırmaya alınmıştır. 1980’den 2017 Mart ayına kadar olan dönemde dünya çapında en çok izlenen animasyon filmler incelenmiştir. Belirlenen animasyon filmlerin incelenecek Türkçe altyazı metinlerine www.moviesubtitles.org sitesinden ulaşılmıştır. Altyazı metinleri çizgi filmlerin DVD’lerinde yer alan Türkçe altyazılardır. Araştırmada doğu masalı kategorisinde, batı masalı kategorisinde ve animasyon film kategorisinde incelenecek yayınların listesi tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Veri Seti (Üç grupta incelenen masal/animasyon filmlerin listesi)

	Doğu Masalı	Batı Masalı	3D Animasyon
1	Alaaddin'in Sihirli Lambası	Rapunzel	Finding Dory
2	Alibaba ve 40 Haramiler	Kırmızı Başlıklı Kız	Shrek 2
3	Uçan At	Yaban Kuğuları	The Lion King
4	Haydutlar ve Eşek	Kurşun Asker	Toy Story 3
5	Akıllı Prens, Prenses ve Cin	Kralın Yeni Giysileri	Frozen
6	Sultan ile Hekim	Çirkin Ördek Yavrusu	Finding Nemo
7	Kaybolan Ada	Parmak Kız	The Secret Life of Pets
8	Efsane Kuş	Küçük Deniz Kızı	Despicable Me 2
9	Maymunlar Adası	Karlar Kraliçesi	Inside Out
10	Yamyam Kral	Pamuk Prenses	Zootopia
11	İhtiyar Denizci	Hansel ile Gretel	Minions
12	Mücevherler Diyarı	Uyuyan Güzel	Shrek the Third
13	Filler Adası	Kurbağa Prens	Up
14	Balıkçı ile Cin	Bremen Mızıkacıları	Monsters, Inc.
15	Fakir Adamın Rüyası	Parmak Çocuk	Monsters University

Not: 3D Animasyon film grubunda en çok izlenen ilk onbeş animasyon filminden 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 12, 13, 14, 15 numaralı animasyon filmler Disney yapımıdır. Yapılan yazışmalarda Disney bu akademik çalışma için imajlarının kullanılmasına izin vermemiştir (EK-1). 7, 8, 11 numaralı animasyon filmler Illumination (8 ve 11 numaralı animasyon filmler Universal Pictures ortak) yapımıdır. Akademik çalışmalar için imaj kullanım izini bulunmaktadır (EK-2).

Araştırmada doğu masalı kategorisinde, batı masalı kategorisinde ve çizgi animasyon film kategorisinde incelenecek yayınların konularının genel hatlarıyla özetleri tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3. İncelenen masal/3D animasyon film özetleri

DOĞU MASALLARI	ÖZET
ALAADDİN'İN SİHİRLİ LAMBASI	Akrabaları olduğunu ileri sürerek hayatına giren bir büyücü vesilesiyle sihirli bir lamba bulan genç ve saf Alaaddin'in lambadaki cin sayesinde arzu ettiği herşeye ulaşmasını, bir prensesle evlenişini, ancak lambanın peşinde olan büyücünün bir fırsatını yakalayıp lambayı ondan çalmasını, Alaaddin'in hem lambanın hem de büyücünün kaçırdığı prensesinin peşine düşmesini ve sonunda hepsine kavuşmasını anlatır.
ALİBABA VE 40 HARAMİLER	Fakir bir adam olan Ali Baba'nın bir gün ormanda odun keserken haydutların gizli hazine mağarasını görmesini, gizlice mağaradaki altınlardan çalıp evine götürmesini, açgözlü kardeşinin altınları öğrenince aynı mağaradan altın çalmaya çalışmasını ama haydutlarca yakalanıp öldürülüşünü, ailenin haydutların kendi peşlerine de düşmemesi için uğraşlarını ve sonunda haydutları alt edişlerini anlatır.
UÇAN AT	Krala hediyeler getiren üç büyücünden birinin getirdiği uçan atı, kralın oğlu çok beğenir ve hemen alarak uzak diyarlara gider, maceralarına başlar. Kral büyücünden oğlunun geri getirilmesini ister. Ancak büyücü geri getiremeyince çok kızar ve onu hapseder. Hapsedildiği için intikam arzusuyla dolan büyücü, prensin maceralarını bitirip geri dönmesiyle fırsatı yakalar. Prensın uçan at sayesinde tanışıp evleneceği prensesi kaçıır. Hikâye prensin prensesini arayışını ve ona kavuşmasını anlatır.
HAYDUTLAR VE EŞEK	İki haydutun, yalan bir hikâyeyle bir adamın eşeğini çalmalarını, adamcağızın kendisine anlatılan hikâyeye inanmaya devam ederek gerçekleri doğru şekilde değerlendirememesini anlatır.
AKILLI PRENS, PRENSES VE CİN	Çok akıllı bir prens zekâsının dillere destan oluşuyla, Hint kralı tarafından ülkesine davet edilir. Ancak prens yolda saldırıya uğrar, yalnız kalır. Yoluna tek başına devam ederken çölde bir prensesin cin tarafından esir tutulduğunu görür ve onu kurtarır. Ancak kendisi cinin elinden kurtulamaz, cin tarafından maymuna çevrilir. Hikâye prensesin esir tutulduğu süre zarfında kitaplardan öğrendiği büyülerle cinle mücadelesini, prensi eski haline kavuşturmasını anlatır.
SULTAN İLE HEKİM	Çaresiz bir hastalığın pençesinde olan sultan, bir hekim tarafından iyileştirilir ve sultanın gözdesi olur. Ancak bu durum vezirin pek hoşuna gitmez. Vezir sultanı hekim aleyhinde doldurmaya başlar. Sultan bu konuşmalardan etkilenerek kendisini iyileştiren hekimi öldürme kararı alır. Hikâye bu kararın sultanın kendi sonunu getirişini anlatır.

SİNBAD 1.SEYAHAT KAYBOLAN ADA	Denizci Sinbad'ın macera tutkusuyla gemiyle denize açılmasını, denizin ortasında gördükleri kara parçasının aslında düşündükleri gibi bir ada olmadığını, ayaklarının altındaki karanın batması sonrasında denizin ortasında hayatta kalma çabalarını, hayatta kalmayı başarıp eve dönüşünü anlatır.
SİNBAD 2.SEYAHAT EFSANE KUŞ	Denizci Sinbad'ın ikinci seyahatinde denizin ortasında gördükleri yeni bir adaya bakmak için çıkışını, burada dinlenmek için yattığı sırada uyuyakalmasını ve gemisini kaçırmamasını, adayı keşfetmeye başlayışını, bu sırada Ruh kuşu ile karşılaşmasını ve bulduğu hazinelerle eve dönüş yolculuğunu anlatır.
SİNBAD 3.SEYAHAT MAYMUNLAR ADASI	Denizci Sinbad'ın üçüncü seyahatinde geminin rotadan çıkması ile maymun adasına sürüklenişini, maymunların gemilerine el koymasıyla adada arkadaşlarıyla çaresiz kalışlarını, adadaki bir dev tarafından esir edilişlerini ve kurtulma mücadelesini anlatır.
SİNBAD 4.SEYAHAT YAMYAM KRAL	Denizci Sinbad'ın dördüncü seyahatinde geminin fırtınaya yakalanmasıyla denizin ortasında kalışlarını, fırtına sonrası kendilerini buldukları adada karşılaştıkları yamyam insanları, yamyamlar tarafından esir edilişlerini ve onların elinden kurtulma macerasını ve sonrasında değişen hayatını anlatır.
SİNBAD 5.SEYAHAT İHTİYAR DENİZCİ	Denizci Sinbad'ın beşinci seyahatinde çıktıkları bir adada, Sinbad karşılaştığı yürüyemeyen ihtiyar bir denizciye acıyıp omuzlarına almasıyla ondan kurtulamayışını, ihtiyarın ona yaptırdıklarını, ihtiyardan kurtulma çabasını anlatır.
SİNBAD 6.SEYAHAT MÜCEVHERLER DİYARI	Denizci Sinbad'ın altıncı seyahatinde fırtına sonra bir adaya savruluşlarını, burada gördüğü değerli taşlarla dolu bir şelalenin akış yönünü takip etmesiyle yeni bir ülke ile karşılaşmasını, bu ülkede yaşadığı maceraları anlatır.
SİNBAD 7.SEYAHAT FİLLER ADASI	Denizci Sinbad'ın yedinci seyahatinde korsanlar tarafından kaçırılıp köle olarak satıldığı köyde, filler ile ilk karşılaşmasını, köyde uzun zamandır süregelen insanlar ve filler arasındaki çatışmayı, bu çatışmayı çözüşünü anlatır.
BALIKÇI İLE CİN	Yüzyıllar önce bir lambaya hapsedilip denizin derinliklerine atılan bir cin, hapsedildiği lambanın bir balıkçının ağına takılmasıyla dışarı çıkar ve kendisini dışarı çıkaran balıkçıyı öldürmek ister. Ancak balıkçı zekasıyla cinin bu kararından kurtulmayı başarır. Cin ile yaptığı anlaşma ile bir de üzerine büyük bir servete ulaşmasını anlatır.
FAKİR ADAMIN RÜYASI	Fakir bir adamın rüyasında talihinin Kahire'de olduğunu görmesiyle yola çıkmasını, orda karşılaştığı olumsuz olayları doğru değerlendirip arzu ettiği servete kavuşmasını ve rüyasının doğru çıkmasını anlatır.

BATI MASALLARI	ÖZET
RAPUNZEL	Rapunzel masalı bir cadının bir çiftin yeni doğan bebeğini anlaşıyla alıp, kaçmaması için merdivensiz bir kulede büyütmesini, bebek büyüyüp genç kız olunca bir prens tarafından farkedilmesini ancak cadının bu ilişkiyi anlamasıyla prene ve Rapunzel'e zarar verişini anlatır.
KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ	Kırmızı başlıklı kız masalı hasta olan büyükannesine yiyecek götürmek üzere tek başına yola çıkan küçük kızın annesinin gitmesini tembihlediği yoldan ayrılmasıyla kurtla karşılaşması ve kurdun yaptığı planla hem kızı hem büyükanneyi yemesini ve avcı tarafından kurtarılıklarını anlatır.
YABAN KUĞULARI	Ülkenin birinde eşi, onbir oğlu ve bir kızını ile yaşayan kralın bir gün eşinin ölmesiyle yeniden evlenmesini, yeni kraliçenin çocukları hayatında istememesini, büyü yaparak onbir oğlunu kuğu kuşuna dönüştürmesini, kızı ise başka bir ailenin yanına verdirmesini, kızın büyüyünce kardeşlerini bulmak ve onları eski haline döndürmeye karar verip yola çıkışını anlatır.
KURŞUN ASKER	Çocuğa babasının hediye ettiği kurşun asker oyuncaklarından birinin tek bacaklı oluşu nedeniyle istenmeyip yalnız kalışını, ona sadece balerin kız oyuncağının yakınlık gösterişini, ama bu durumu kıskanan başka bir oyuncağın kurşun askeri camdan dışarı atınca, kurşun askerin tehlikeli bir yolculuğa başlamasını, en sonunda eve yeniden dönüşünü ve hüznü sonunu anlatır.
KRALIN YENİ GİYSİLERİ	Kendini beğenmiş bir kralın dünyada bir eşi daha olmasını istemediği bir kıyafet diktirmek istemesini, bunu duyan hilekar iki kişinin, kumaşı sadece akıllı insanların görebileceği eşsiz bir kıyafet dikeceklerini söyleyerek kralı ve etrafındakileri kandırmasını, akıllı olmadığı anlaşılmasını diye kimsenin cesaret edip bir kumaş göremediğini söyleyememesini, en sonunda kralın çıplak olarak halkın karşısına çıkıp rezil oluşunu anlatır.
ÇİRKİN ÖRDEK YAVRUSU	Çirkin ördek yavrusu masalı ördek yuvasında doğan ördek yavrusuna kıyasla çirkin küçük bir kuğu yavrusunun yetişkinlik dönemine kadar etrafındaki herkes tarafından dışlanıp kötü muamelelere maruz kalışını, büyüdüğünde ise herkesin şaşırıldığı ve imrendiği çok güzel bir kuğu oluşunu anlatır.
PARMAK KIZ	Bir zamanlar hiç çocuğu olmayan fakir bir kadının bir gün periye giderek kendisine zahmet olmayacak parmak kadar bir kız çocuğu dilemesini, perinin verdiği tohumdan istediği gibi parmak büyüklüğünde bir kız doğuşunu, ancak parmak kızın bir kuş tarafından kaçırılıp, dışarıda tehlikeli olaylarla karşılaşmasını, bu serüveni boyunca yaptığı iyiliklerin karşılığı olarak güzel bir ülkeye kavuşup kendi gibi bir prensle evlenmesini anlatır.

KÜÇÜK DENİZ KIZI	Küçük deniz kızı masalı denizde yaşayan küçük bir deniz kızının gemide bir prensi görüp aşık olmasını, onun yanına gidip birlikte olabilmenin bir yolunu bulmak için büyücüyle anlaşma yaparak saçlarını ve sesini feda edişini, ancak prensin başkasıyla evlenmesiyle yaşadığı hüznü sonu anlatır.
KARLAR KRALİÇESİ	Uzak diyarlarda yaşayan, görünce gözlerine bakılmaması gerektiği kulaktan kulağa söylenen bir karlar kraliçesinin bir gün kar yağdığında biri kız biri erkek olan iki kardeşten erkek olana görünmesini, çocuğun kraliçeyi görünce çok etkilenip gözlerine bakmasını, sonrasında çocuğun etrafındakilere kötü davranmaya başlayıp bir gün ortadan kayboluşunu, kız kardeşinin bu durumda bir terslik olduğunu hissedip kardeşini aramak için yola çıkmasını ve en sonunda kardeşini kraliçenin elinden kurtarışını anlatır.
PAMUK PRENSES	Kraliçe olan üvey annesinin, pamuk prensesin kendisinden daha güzel olmasına tahammül edemeyip onu öldürtmek istemesini, bunun için görevlendirilen avcının onu öldürmeye kıyamayıp ormanda terketmesini, pamuk prensesin ormanda gördüğü bir eve sığınmasını ve bu evde yaşayan yedi cüce ile yaşamaya başlamasını, ancak kraliçenin kandırıldığından haberdar olmasıyla yeniden pamuk prensesin peşine düşmesini anlatır.
HANSEL İLE GRETTEL	Ormanda yaşayan fakir bir ailenin yiyecekleri kalmayınca, üvey annelerinin isteğiyle çocuklar Hansel ve Gretel'in babaları tarafından ormanda terkedilmesini, iki kardeşin ormanın derinliklerinde şekerlemeden yapılmış bir ev görüp izinsiz girmeleri ve burada yaşayan cadının tuzağına düşmeleri ve cadının elinden plan yaparak kurtulmalarını anlatır.
UYUYAN GÜZEL	Uyuyan güzel masalı güçlü bir hükümdarın kızının doğumunda kötü bir peri tarafından 16 yaşına gelince eline batacak iğne ile 100 yıllık uyku ile lanetlenmesini, lanetin tüm önlemlere rağmen gerçekleşmesini, prensesin azimli bir prens sayesinde uykusundan uyanışını anlatır.
KURBAĞA PRENS	Topunu göle düşüren prensesin, topunu geri getirmesi için bir kurbağanın arkadaşlık teklifini kabul etmesini, ancak topunu alınca sözünü tutmamasını, kurbağanın prensesin peşinden giderek sözünü tutmasını istemesini, ailesinin durumu öğrenince kurbağayı haklı görüp kızlarının sözünü tutması için yönlendirmesini, prensesin önce zoraki kurduğu arkadaşlığın sonunda samimiyete dönüşmesiyle kurbağanın üzerindeki büyüün bozulmasını anlatır.
BREMEN MIZIKACILARI	Bir çiftlikte kötü muamele gören bir horoz, köpek, eşek ve kedinin yaşadıklarına daha fazla katlanmak istemeyerek çiftlikten kaçma kararı almalarını, şehir bandosuna katılmak üzere yakınlarıdaki Bremen'e gidişlerini, yolda acıkınca yemek bulmak üzere hırsızların olduğu bir kulübeyi gözetleyip, plan yapıp hırsızları korkutup kaçırmalarını ve buraya yerleşmelerini anlatır.
PARMAK ÇOCUK	Fakir bir oduncu çiftin parmak büyüklüğünde dünyaya gelen oğlunun, yaşitlarından farklı olmasına rağmen, çabalarıyla yaşitlarının yaptıklarından geri kalmamaya çalıştığını, zekası ile karşılaştığı olaylarda kendine çıkış yolları bulmasını, tehlikelerden kurtuluşunu anlatır.

3D ANİMASYON	ÖZET
TOY STORY 3 OYUNCAK HİKÂYESİ 3	Serinin üçüncü bölümünde Andy, üniversiteye gitmeye hazırlanmaktadır. Andy, en sevdiği oyuncacı Woody'yi yanında götürmeye karar verir ve diğer oyuncaklarını da tavan arasına atar. Bir yanlış anlaşılma sonucu istenmediklerini ve çöpe atılacaklarını düşünen oyuncaklar kaçmaya çalışırlar; Woody, ortadaki yanlış anlaşılmayı gidermek için diğer oyuncakları ikna etmeye çalışır.
THE LION KING ASLAN KRAL	Simba, kral Mufasa'nın oğlu ve krallığının varisidir. Mufasa, kardeşi Scar'ın kurduğu hain tuzak sonucu ölür, ama Scar bunun Simba'nın suçu olduğunu söyler. Vicdan azabı duyan Simba da ülkenen kaçır ve uzak yollara düşer. Ormanda dertsiz, tasasız bir yaşam tarzı olan hakuna matata felsefesini öğrenir ve benimser. Ancak eski arkadaşı Nala ile karşılaşması sonucu sorumluluklarını hatırlar ve ülkesine dönmesi gerektiğini anlar.
SHREK 2 ŞREK 2	Sevimli dev Shrek ile Fiona'yı, Fiona'nın ailesi ülkelerine tanışmaya davet etmektedir. Ancak aile yeni damatlarının dış görünümüne hazırlıklı değildir. Üstelik sevgili kızları da çok değişmiştir. Bu sürpriz evlilikle birlikte Fiona'nın kral babasının geleceğe yönelik planları suya düşmüştür. Bunun üzerine baba o ana kadar ki bütün gelişmeleri tersine çevirebilmek için Fiona'nın Peri Vaftiz Annesinden, Yakışıklı Prensten ve ünlü canavar avcısı Çizmeli Kedi'den yardım ister.
SHREK 3 ŞREK 3	Kral Harold hastalanınca taht için uygun bir varis bulmak Shrek'e düşer. Aksi takdirde tahta geçeceği için çok sevdiği bataklıktan ayrılmak zorunda kalacaktır. Taht için en doğru varis Fiona'nın asi ruhlu kuzeni Prens Artie'yi gözüne kestiri. Öte yandan çok çok uzaklarda Fiona'yı bir zamanlar yüzüstü bırakıp terk eden eski nişanlısı Prens Charming, tahtı ele geçirmek için peri masallarından topladığı kötü adamlar ordusuyla kentte fırtınalar estirmektedir.
FINDING DORY KAYIP BALIK DORİ	Kayıp Balık Nemo'dan bildiğimiz 10 saniyede bir hafızası sıfırlanan Dori, sadece bir zamanlar bir ailesi olduğu ve onlardan bir şekilde ayrılmak zorunda kaldığını hatırlamaktadır. Arkadaşları Nemo ve Marlin'le birlikte ailesini bulabilmek için uzun bir yolculuğa çıkan Dori, yol boyunca hayatla ilgili çok daha başka dersler de alacaktır.
MINIONS MİNYONLAR	Tarihin başlangıcından itibaren varolan minyonlar, çağlar boyunca tek bir amaca sahip olmuştur: Kötü bir efendiye hizmet etmek. Bu uğurda dinozorlardan Firavun'a, Napolyon'dan Dracula'ya çok kişiyi deneseler de hepsinin sonu yok olmak olur. Sonunda Antarktika'ya yerleşip insandan uzak bir yaşam kurarlar. Ancak 1960'lı yıllar geldiğinde bir grup maceracı minion, Amerika'ya gider ve kendilerine yeni efendiler aramaya başlarlar.
INSIDE OUT TERS YÜZ	Babasının yeni işi nedeniyle Amerika'nın orta kesiminden San Francisco'ya taşınan Riley, yeni ortamına uyum sağlamakta güçlük çekmektedir. Hepimiz gibi davranışları, duygularından etkilenen Riley'nin beyindeki duygu merkezinde yaşayan Neşe, Öfke, Korku, Tikinti ve Üzüntü, genç kızın hareketlerinde büyük pay sahibidir. Yeni yaşamındaki çalkantılar duygu merkezinde bir krize neden olmuştur. Neşe, olaylara olumlu yanından bakmaya çalışsa da diğer duygular yeni şehir, okul ve yaşama karşı farklı reaksiyonlar gösterir ve bütün duygular karışmaya başlar.

ZOOTOPIA ZOOTROPOLİS: HAYVANLAR ŞEHRİ	Zootopia, hayvanların bir arada yaşadığı çok büyük bir şehirdir. Bu şehirde yaşayan bir tavşan olan Judy Hopps polis teşkilatına yeni yazılmıştır. Nick adlı tilki ise küçük dolandırıcılık işleri yaparak köşeyi dönme hedeflemektedir. Bir gün Nick, işlemediği bir suçla itham edilir ve adını temize çıkarmak, Judy de davayı çözmek için işbirliği yapmak zorunda kalırlar.
FINDING NEMO KAYIP BALIK NEMO	Dünyaya gelir gelmez annesini kaybeden Nemo babası tarafından büyütülmektedir. Artık ilkokul çağına geldiğinde babasının ilgisinden sıkılmaya başlar. Bir süzgeci küçük olduğu için babası tehlikeli okyanusta yüzmeyi Nemo'ya yasaklamıştır. Bir gün Nemo, bu yasağı deler ve kendini bir anda bir insanın ellerinde bulur. Oğlunun insanlar tarafından yakalanıp götürüldüğünü gören babası, onun peşine düşer.
DESPICABLE ME 2 ÇILGIN HIRSIZ 2	Eski süper kötü Gru, suç dolu geçmişini bir kenara bırakır ve evlatlık edindiği kızları Margo, Edith ve Agnes ile birlikte sakin bir hayata adım atar. Gru, kurduğu işiyle ve ailesiyle vaktini geçirirken, bazı gizemli olaylar yaşanmaya başlar. Son derece gizli bir örgüt, Gru'yu tehlikeli bir olayı araştırması için göreve çağırır ve ona bu görevde Minyonlar'ın yanısıra bu organizasyonun en iyi ajanı olan Lucy de yardım edecektir. Gru artık iyi adamlarla anlaşma imzalamış ve dünyanın kurtuluşu için mücadele eden birine dönüşmüştür.
FROZEN KARLAR ÜLKESİ	Küçükken birbirleriyle çok iyi anlaşılan iki kardeş Elsa ve Anna bir gün oyun oynarken Elsa'nın güçlerini kontrol edememesinden dolayı Anna yaralanır. Anna'yı iyileşmesi için yapılan sihirde zihninden Elsa ile geçirdikleri sihir ile ilgili güzel anılar silinir, Elsa da kimseye zarar vermemesi için odasına kapatılır. Yıllar geçer ve büyürler. Kral ve Kraliçe ölür. Elsa için düzenlenen Taç Giyme Töreni'nde herkes Elsa'nın güçlerini öğrenir. Elsa korkarak kaçır ama ülke ebediyen sürecek bir kış mevsimine mahkum edilmiştir. Anna, kardeşi Elsa'yı bulup durumu düzeltmeye karar verir.
THE SECRET LIFE OF PETS EVCİL HAYVANLARIN GİZLİ YAŞAMI	Sahibi Katie ile mutlu bir hayat yaşayan köpek Max, sahibinin bir gün eve yeni bir köpek olan Luke'u getirmesiyle birlikte gözden düştüğünü hissetmeye başlar. İkili arasında başlayan rekabet kısa sürede yerini iş birliğine bırakacaktır, nitekim Snowball adlı beyaz tavşan, sahipleri tarafından terk edilmiş tüm ev hayvanlarını örgütleyerek evlerinde mutlu yaşayan hayvanlara ve sahiplerine büyük bir komplolar planlamaktadır.
UP YUKARI BAK	Hayatı boyunca yaşamak istediği macera hayalini gerçekleştirmek için evine binlerce balon bağlayıp Güney Amerika'nın vahşi doğasına doğru yolculuğa çıkan 78 yaşındaki baloncu Carl Fredricksen'in ve yanında götürdüğü kabusu 8 yaşındaki Russel'in hikayesi anlatılır
MONSTERS UNIVERSITY SEVİMLİ CANAVARLAR ÜNİVERSİTESİ	Sevimli Canavarlar Üniversitesi, Mike ve Sulley'nin farklılıkları aşarak nasıl en yakın dostlar olduklarını anlatır. Bu seride ikilinin üniversite günlerine dönüp, henüz sıkı dost olmadığı ve hatta ilk tanıştıklarında aslında çok da iyi anlaşmıyor olduklarını görüyoruz.
MONSTERS INC. SEVİMLİ CANAVARLAR	Canavarlar Dünyası adlı kendilerine has bir diyarda yaşayan ve enerji toplamak için arada bir insanların bulunduğu ortamlara gelmek zorunda kalan canavarların ve kazara diyarlarına gelen küçük bir kızın öyküsünü anlatıyor.

Veri toplama süreci ve verilerin çözümlenmesi

Bu araştırmada doğu masalları, batı masalları ve çizgi animasyon filmlerinin mentalizasyon katkı düzeylerini ve bu düzeylerin ne derece farklılaştıklarını belirleme amacıyla nicel paradigma kapsamındaki “*tarama*” modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle araştırmayı amaçlamaktadır (Karasar, 2005). Bu çalışmada da masallar ve çizgi animasyon filmlerinde görülen mentalizasyon katkıları var olduğu şekliyle incelenmiştir.

Nicel araştırmanın yapılacağı masal örneklem grubunu belirlemek için, kitabevlerinin çocuk yayınları bölümlerinde yer alan masal kitapları nitel araştırma yöntemlerinden olan ‘*döküman inceleme*’ yöntemiyle incelenmiştir. Döküman inceleme, çalışmanın ilk basamağını oluşturmuştur. Bu aşamada hangi masalların çalışma için seçileceği araştırma konusuna bakılarak kararlaştırılmıştır. Çalışmanın amacına yönelik örneklem grubu belirtlendikten sonra nicel çalışma başlamıştır.

Çalışma için uygun görülen dökümanları araştırmanın amacı doğrultusunda daha yakından incelenmek için, hem niteliksel hem niceliksel olarak yapılabilen (Rose, Spinks ve Canhoto, 2015, 6:1) ‘içerik analizi’ kullanılmıştır. Çalışmada incelenecek dokümanlardaki mentalizasyon katkı düzeylerinin niceliğini tespit edebilmek için niceliksel içerik analizi (*quantitative content analysis*) yapılmıştır.

Niceliksel içerik analizi sürecinde metinlerde bazı sözcüklerin “*tarama*”sı yapılarak sözcükler var olduğu şekliyle araştırılmıştır. Aranılan sözcükler “Anlatılardaki Zihin Durumlarını Kodlama Sistemi” (CS-MST)’nde yer alan beş

kategoride *-duygu sözcükleri (C1), bilişsel durumlara ait sözcükler (C2), algı sözcükleri (C3), fizyolojik zihin durumu sözcükleri (C4) ve hareketli zihin durumu sözcükleri (C5)*- yer alan sözcüklerdir. Beş kategori altında taranan sözcükler her kategorinin kodu ile kodlanmıştır (örneğin “mutlu” sözcüğü C1 kodu ile duygu sözcük kategorisi altında kodlanmıştır). Verilerin kodlanması süreci, araştırmacının metinleri birkaç defa okuyup incelemesini ve ortaya çıkan kodlar üzerinde tekrar tekrar çalışmasını gerektirmiştir. CS-MST kodlama sisteminde yer alan beş kategori ve her kategoride yer alan örnek zihin durumu sözcükleri şöyledir;

- Duygu sözcükleri (C1): Mutlu, heyecanlı, öfkeli vb.
- Bilişsel durumlara ait sözcükler (C2): Anlamak, fark etmek, düşünmek vb.
- Algı sözcükleri (C3): Bakmak, görmek, duymak vb.
- Fizyolojik zihin durumu sözcükleri (C4): Uyumak, yorulmak, irkilmek vb.
- Hareketli zihin durumu sözcükleri (C5): Kaybolmak, aramak, kaçmak vb.

Bu aşamadan sonra metinlerde tespit edilen zihin durumu sözcüklerinin analizi sürecinde, istatistiksel analize olanak sağlayan nicel araştırma yöntemine başvurulmuştur. Metinlerin incelenmesiyle ve C1, C2, C3, C4, C5 kategorilerinde kodlanmasıyla ulaşılan sözcükler, CS-MST kodlama çizelgesinde bulunan beş kategorideki sütunlara yazıldıktan sonra sayılarak sayısallaştırılmış, sayısal verileri gösterilmiştir (EK 4). Her kategori altında bulunan sözcüklerin taşıdığı nedensellik değerleri ve çeşitlilik sayısı ayrıca sayılarak değerlendirilmeye alınmıştır.

Her bir masal ve animasyon filme ait puanlar hesaplandıktan ve veri tipine göre ayrıldıktan sonra elde edilen sonuçlar, Windows için SPSS-22 paket programına girilerek analiz edilmiştir. Bir araştırmanın sonuçlarının doğru yorumlanabilmesi

öncelikli olarak amaca ve veriye uygun istatistiksel testin seçilmesine bağlıdır (Kul, 2014). Parametrik ve nonparametrik testler olmak üzere ikiye ayrılan istatistiksel testlerden hangisini seçeceğimiz konusunda dikkate alınması gereken bazı ölçütler vardır. Araştırma deseninin türü, bağımlı değişkenin ölçme düzeyi, sayısı, türü ve dağılımı, bağımlı değişkende etkisi gözlenen değişken (faktör) sayısı, alt örneklemelerin sayısı ve büyüklükleri, istatistiksel kontrol bunlardan başlıcalarıdır (Büyüköztürk, 2010). Eğer veri seti 15'ten büyük ($n \geq 15$) ise her bir faktörün normal dağılıma sahip olup olmadığını ve verilerin homojen dağılıp dağılmadığı incelenmelidir. Verilerin normal dağılıma uygunluğu 'SPSS for Windows' gibi paket programlar kullanılarak test edilir. Birçok paket programda yer alan en popüler normal dağılıma uygunluk testleri Kolmogorow-Simirnov ve Shaphiro-Wilk testleridir. Veri sayısı küçük gruplarda ise Shapiro-Wilk testine bakmak daha uygundur. Her iki test içinde p değerinin 0,05 den büyük ($p > .05$) çıkması durumunda verilerin normal dağılıma sahip olduğu söylenir (Kul, 2014). Bu açıdan verilerin istatistiksel analizinde doğru test yöntemini belirleyebilmek için öncelikle normallik (*Test of Normality*) ve homojenlik (*Test of Homogeneity of Variances*) test sonuçlarına bakılmış, incelenen veri setinin sonuçlarına göre parametrik veya nonparametrik testlerin uygulanmasına karar verilmiştir.

Çalışmada betimsel istatistikler, normallik testi (*Test of normality*), tek yönlü varyans analizi (ANOVA), izleme testlerinden Tukey post-hoc ve Tamhane analizleri yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesi ve yorumlanmasında .001 ve .05 anlamlılık düzeyleri kullanılmıştır.

CS-MST: Anlatılardaki Zihin Durumlarını Kodlama Sistemi

Çalışmada incelenen metinler; The New School Center for Attachment Research'te Dr. Miriam Steele, Dr. Howard Steele ve Dr. Özlem Bekâr tarafından geliştirilmiş Anlatılardaki Zihin Durumlarını Kodlama Sistemi (*Coding System for Mental State Talk in Narratives- CS-MST*) (EK 3) ile kodlanmıştır. Kodlama sisteminin Türkçe'ye çeviri ve adaptasyonu (Boğaziçi Üniversitesi ve Özyeğin Üniversitesi) Psikolog Dr. Özlem Bekâr ve Doç. Dr. Feyza Çorapçı tarafından yapılmış ve sistem Bilgi Üniversitesi tarafından Türkiye'de uygulanmıştır (Bekâr, 2016).

Anlatılardaki mentalizasyon süreçlerini ölçmeye yarayan kapsamlı bir ölçüm aracı olan bu yöntem daha önce yerli (Gürleyen, 2016) ve yabancı (Bekâr, 2014) tezlerde ve araştırmalarda denenmiş, şu anda hem Amerika'da hem Türkiye'de çeşitli veriler üzerinde kullanılmaktadır (Bekâr, 2016). Kodlama sistemi kodlayıcılar arası yüksek (mükemmel) güvenilirliğe (.90) sahiptir (Bekâr, 2014; Bekâr, 2016).

CS-MST, zihin durumu konuşmalarının niteliğini ve niceliğini ölçmeyi hedef olarak, anlatılardaki mentalizasyon becerisinin çeşitli temel öğelerini değerlendirmeyi amaçlar. Bu temel öğeler kodlama kılavuzunda C1-duygu, C2-biliş, C3-algı, C4-fizyolojik, C5-hareket olmak üzere kategorize edilmiştir (EK 4). CS-MST'de geçen C6 ve C7 kategorileri bireysel anlatımlarda kullanılan bir kategori türü olduğu için bu çalışmada kullanılmamıştır.

CS-MST, Mercer Mayer tarafından 1969 yılında hazırlanmış '*The Frog Story*' ya da '*Frog, Where are You?*' isimleriyle adlandırılan yirmi dört sayfalık kelimesiz resimli bir çocuk kitabının analizinden doğan bir kodlama sistemidir. Bu

kitap, çocuklara hikâyedeki kahramanların zihin durumları ile ilgili konuşmalarına fırsat vermektedir. Söylemlerden elde edilen zihin durumu sözcükleri (*mental state talk*) türlerine göre (duygu, biliş, algı, fizyolojik, hareket sözcükleri olmak üzere) gruplandırılmaktadır.

CS-MST, 2014 yılında geliştirilmiş bir kodlama sistemi olmakla birlikte, zihin durumlarının kategorilere ayrılarak kodlanması çocukların söylemleri üzerine yapılmış birçok eski çalışmalara (Shatz, Wellman & Silber, 1983; Furrow, Moore, Davidge & Chiasson, 1992; Bretherton ve Beeghly, 1982) dayanmaktadır.

Araştırmada masal ve animasyon film metinlerinin içerik çözümlemesine; CS-MST kodlama sistemi kodlayıcı eğitimi tamamlandıktan (Eğitim tamamlanma tarihi: 02.04.2016) ve kodlama sistemin geliştiricisi Psikolog Dr. Özlem Bekâr'dan güvenilirlik alınması (Güvenilirlik alınma tarihi: 07.06.2016) ardından başlanmıştır.

Metin analizleri araştırma yöntemleri açısından içerik taraması özelliği taşıdığı ve kodlayıcıdan kaynaklanabilecek objektiviteyi azaltan değerlendirme hatalarının oluşabileceği göz önünde bulundurularak, metin kodlamaları, CS-MST sisteminin geliştiricisi olan Psikolog Dr. Özlem Bekâr'dan süpervizyon alınarak yapılmıştır. Metinlerin kodlamaları ve sayısal puanlamaları Mart 2017'de tamamlanmıştır.

3. BÖLÜM: BULGULAR

Araştırma bulguları üç aşama halinde sunulmuştur:

Birinci aşamada incelenen metinlerin uzunlukları kontrol altına alınmaksızın beş kategoriden ve toplamından elde edilen zihin durumları sözcük sayıları, çeşitliliği, taşıdığı nedensellik değerlerinin veri tipine göre betimsel istatistikleri, varyans (ANOVA) analizleri ve izleme testi sonuçları verilmiştir.

İkinci aşamada incelenen metinlerin uzunlukları kontrol altına alınarak beş kategoriden ve toplamından elde edilen zihin durumları sözcük sayıları, çeşitliliği, taşıdığı nedensellik değerlerinin veri tipine göre betimsel istatistikleri, varyans (ANOVA) analizleri ve izleme testi sonuçları verilmiştir.

Üçüncü aşamada incelenen metinlerin uzunlukları kontrol altına alınarak üç grupta yer alan masallar ve animasyon filmlerin grup içi karşılaştırmaları yapılarak en yüksek ve en düşük mentalizasyon katkısına sahip olanlar belirlenmiş, beş kategoride ve toplamda elde edilen zihin durumu sözcük sayıları ve ortalama puanları verilmiştir.

Analizler için öncelikle tüm kategorilere ait değerlerinin normal dağılım gösterip göstermediği araştırılmış, Shaphiro-Wilk sonuçlarından değerlerin normal dağılım gösterdiği anlaşılmıştır. Normal dağılım için incelenen basıklık-çarpıklık (Skewness-Kurtosis) değerlerinin de kabul gören (*George ve Mallery'e (2010) göre -2 ve +2 aralığı; Tabachnick ve Fidell'e (2013) göre ise -1,5 ve +1,5 aralığı kabul görmektedir*) değer aralıklarında olduğu görülmüştür.

İlk olarak veri tipine göre beş kategoriden ve toplamda elde edilen zihin durumu sözcüklerinin sayısı, çeşitliliği ve taşıdığı nedensel değerlerin betimsel istatistikleri sunulmuştur. Veri tipine göre her bir masal ve çizgi animasyon filmlerde saptanan zihin durumları sözcük sayılarının betimsel istatistiği tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Veri tipine göre C1C2C3C4C5ΣC betimsel istatistiği

Doğu/Batı/3D		N	Ort	Std. Sapma
Doğu	C1-duygu sözcükleri sayısı	15	33,33	20,94
	C2-bilişsel durumlara ait sözcüklerin sayısı	15	41,80	26,64
	C3-algı sözcükleri sayısı	15	20,80	12,14
	C4-fizyolojik sözcüklerin sayısı	15	18,87	11,29
	C5-hareket sözcükleri sayısı	15	31,20	14,98
	ΣC-toplam zihin durumları sayısı	15	146	72,62
Batı	C1-duygu sözcükleri sayısı	15	39,60	16,56
	C2- bilişsel durumlara ait sözcüklerin sayısı	15	41,53	16,31
	C3-algı sözcükleri sayısı	15	30,27	14,31
	C4-fizyolojik sözcüklerin sayısı	15	23,87	13,47
	C5-hareket sözcükleri sayısı	15	29,40	13,14
	ΣC- toplam zihin durumları sayısı	15	164,67	58,64
3D	C1-duygu sözcükleri sayısı	15	90,80	32,92
	C2- bilişsel durumlara ait sözcüklerin sayısı	15	167,87	61,06
	C3-algı sözcükleri sayısı	15	60,00	23,68
	C4-fizyolojik sözcüklerin sayısı	15	23,67	16,29
	C5-hareket sözcükleri sayısı	15	79,80	38,40
	ΣC- toplam zihin durumları sayısı	15	422,13	134,19

Not: İncelenen metinlerin kelime sayısı kontrol altına alınmaksızın, her metinden beş kategoride elde edilen zihin durumu sözcük sayıları ve toplamı değerlendirilmiştir.

Doğu masallarında en az görülen zihin durumu sözcük grubunu *fizyolojik (C4) zihin durumu sözcükleri* (M=18,87, SS=11,29), en çok görülen zihin durumu sözcük grubunu ise *bilişsel (C2) durumlara ait sözcükler* oluşturmaktadır (M=41,80, SS=26,64).

Batı masallarında en az görülen zihin durumu sözcük grubunu *fizyolojik (C4) zihin durumu sözcükleri* (M=23,87, SS=13,47), en çok görülen zihin durumu sözcük grubunu ise *bilişsel (C2) durumlara ait sözcükler* oluşturmaktadır (M=41,53, SS=16,31).

3D animasyon filmlerde en az görülen zihin durumu sözcük grubunu *fizyolojik (C4) zihin durumu sözcükleri* (M=23,67, SS=16,29), en çok görülen zihin durumu sözcük grubunu ise *bilişsel (C2) durumlara ait sözcükler* oluşturmaktadır (M=167,87, SS=61,06).

Beş kategoriden (C1, C2, C3, C4 ve C5) elde edilen zihin durumu sözcük sayılarının toplamına (ΣC) bakıldığında 3D animasyon filmlerin (M=422,13, SS=134,19) en çok, batı masallarının (M=164,67, SS=58,64) ikinci, doğu masallarının ise (M=146, SS=72,62) en az zihin durumu sözcüğü ihtiva ettiği görülmektedir.

Veri tipine göre beş kategoriden ve toplamından elde edilen zihin durumu sözcük sayıları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır.

Tablo 5. Veri tipleri ile C1C2C3C4C5ΣC tek yönlü varyans analizi

	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p<
C1	Gruplar arası	29815,644	2	14907,822	24,896	,000
	Gruplar içi	25149,333	42	598,794		
	Toplam	54964,978	44			
C2	Gruplar arası	159264,933	2	79632,467	50,788	,000
	Gruplar içi	65853,867	42	1567,949		
	Toplam	225118,800	44			
C3	Gruplar arası	12551,644	2	6275,822	20,626	,000
	Gruplar içi	12779,333	42	304,270		
	Toplam	25330,978	44			
C4	Gruplar arası	240,400	2	120,200	0,628	,539
	Gruplar içi	8038,800	42	191,400		
	Toplam	8279,200	44			
C5	Gruplar arası	24526,800	2	12263,400	19,657	,000
	Gruplar içi	26202,400	42	623,867		
	Toplam	50729,200	44			
ΣC	Gruplar arası	714435,733	2	357217,867	40,109	,000
	Gruplar içi	374057,067	42	8906,121		
	Toplam	1088492,800	44			

Not: Duygu sözcükleri sayısı (C1), bilişsel durumlara ait sözcüklerin sayısı (C2), algı sözcükleri sayısı (C3), fizyolojik zihin durumu sözcükleri sayısı (C4), hareketli zihin durumu sözcükleri sayısı (C5) ve toplam zihin durumları sayısı (toplam mentalizasyon katkısı puanı) (ΣC) ile gösterilmiştir.

Tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre üç grup arasında;

C1 kategorisinde üç grup arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur [F(2,42)=24,896, p<.001].

C2 kategorisinde üç grup arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur [F(2,42)=50,788, p<.001].

C3 kategorisinde üç grup arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur [F(2,42)=20,626, p<.001].

C4 kategorisinde üç grup arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır [F(2,42)=0,628, p>.05].

C5 kategorisinde üç grup arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur [F(2,42)=19,657, p<.001].

ΣC kategorisinde üç grup arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur [F(2,42)=40,109, p<.001].

Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için izleme testi yapılmıştır. Uygun izleme testini seçebilmek için öncelikle Levene test sonuçlarına bakılmıştır.

Tablo 6. Levene testi sonucu (veri tipi-C1C2C3C5 ΣC puanları)

	F	df1	df2	p<
C1	2,452	2	42	,098
C2	3,078	2	42	,057
C3	3,461	2	42	,041
C5	3,388	2	42	,043
ΣC	2,814	2	42	,071

Not: Duygu sözcükleri sayısı (C1), bilişsel durumlara ait sözcüklerin sayısı (C2), algı sözcükleri sayısı (C3), hareketli zihin durumu sözcükleri sayısı (C5), toplam zihin durumları sayısı (toplam mentalizasyon katkısı puanı) (ΣC) ile gösterilmiştir.

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi C1, C2 ve ΣC değerleri için Levene testi sonucunda bulunan anlamlılık düzeyi .05'in üzerinde olduğu için varyans eşitliği şartı tutturulmuştur (sırasıyla p=.098, p=.057, p=.071). Bu durumda hangi gruplar arasında farklılığın olduğunu ortaya çıkarmak için izleme testlerinden Tukey testi uygun görülmüştür. C3 ve C5 değerleri için Levene testi sonucunda bulunan anlamlılık düzeyi .05'in altında olduğu için varyans eşitliği şartı tutturulamamıştır

(sırasıyla $p=,041$, $p=,043$). Bu durumda hangi gruplar arasında farklılığın olduğunu ortaya çıkarmak için izleme testlerinden Tamhane's testi uygun görülmüştür.

C1 değerleri için Tukey HSD testi sonucuna göre 3D animasyon filmleri ($M=90,80$, $SS=32,92$) zihin durumu sözcük sayıları, doğu ($M=33,33$, $SS=20,94$) ve batı ($M=39,60$, $SS=16,56$) masallarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha fazladır. Doğu ve batı masalları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur.

C2 değerleri için Tukey HSD testi sonucuna göre 3D animasyon filmleri ($M=167,87$, $SS=61,06$) zihin durumu sözcük sayıları, doğu ($M=41,80$, $SS=26,64$) ve batı ($M=41,53$, $SS=16,31$) masallarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha fazladır. Doğu ve batı masalları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur.

C3 değerleri için Tamhane's testi sonucuna göre 3D animasyon filmleri ($M=60$, $SS=23,68$) zihin durumu sözcük sayıları, doğu ($M=20,80$, $SS=12,14$) ve batı ($M=30,27$, $SS=14,31$) masallarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha fazladır. Doğu ve batı masalları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur.

C5 değerleri için Tamhane's testi sonucuna göre 3D animasyon filmleri ($M=79,80$, $SS=38,40$) zihin durumu sözcük sayıları, doğu ($M=31,20$, $SS=14,98$) ve batı ($M=29,40$, $SS=13,14$) masallarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha fazladır. Doğu ve batı masalları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur.

ΣC değerleri için Tukey HSD testi sonucuna göre 3D animasyon filmleri ($M=422,13$, $SS=134,19$), doğu ($M=146$, $SS=72,62$) ve batı ($M=164,67$, $SS=58,64$) masallarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha fazladır. Doğu masalları ile batı masalları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur.

Tablo 7. Veri tipine göre C1ceC2ceC3ceC4ceC5ce Σ Cce betimsel istatistiği

Doğu/Batı/3D		N	Ort.	Std. Sapma
Doğu	C1ce-duygu sözcüklerinin çeşit sayısı	15	27,73	15,92
	C2ce-bilişsel durumlara ait sözcüklerin çeşit sayısı	15	27,47	13,69
	C3ce-algı sözcüklerinin çeşit sayısı	15	10,87	5,93
	C4ce-fizyolojik zihin durumu sözcüklerinin çeşit sayısı	15	16,13	9,46
	C5ce-hareket sözcüklerinin çeşit sayısı	15	22,73	11
	Σ Cce- toplam zihin durumları çeşitlilik sayısı	15	104,93	47,06
Batı	C1ce-duygu sözcüklerinin çeşit sayısı	15	35,33	15,80
	C2ce- bilişsel durumlara ait sözcüklerin çeşit sayısı	15	30,73	12,62
	C3ce-algı sözcüklerinin çeşit sayısı	15	13,87	6,61
	C4ce- fizyolojik zihin durumu sözcüklerinin çeşit sayısı	15	18,80	10,34
	C5ce-hareket sözcüklerinin çeşit sayısı	15	22,60	9,33
	Σ Cce- toplam zihin durumları çeşitlilik sayısı	15	121,33	44,05
3D	C1ce-duygu sözcüklerinin çeşit sayısı	15	31,73	11,68
	C2ce- bilişsel durumlara ait sözcüklerin çeşit sayısı	15	31,67	8,44
	C3ce-algı sözcüklerinin çeşit sayısı	15	13,67	5,23
	C4ce- fizyolojik zihin durumu sözcüklerinin çeşit sayısı	15	11,40	5,58
	C5ce-hareket sözcüklerinin çeşit sayısı	15	27,27	11,28
	Σ Cce- toplam zihin durumları çeşitlilik sayısı	15	115,73	26,39

Not: İncelenen metinlerin kelime sayısı kontrol altına alınmaksızın, her metinden beş kategoride elde edilen zihin durumu sözcük çeşitlilik sayıları değerlendirilmiştir.

Veri tipine göre her bir masal ve çizgi animasyon film metinlerinde saptanan zihin durumları çeşitlilik sayılarının betimsel istatistiğinin verildiği tablo 7'ye göre;

Doğu masallarında en az zihin durumu sözcük çeşitliliği *algı (C3) sözcüklerinde* (M=10,87, SS=5,93), en çok zihin durumu sözcük çeşitliliği ise *duygu (C1) sözcükleri* grubundadır (M=35,33, SS=15,80).

Batı masallarında en az zihin durumu sözcük çeşitliliği *algı (C3) sözcüklerinde* (M=13,87, SS=6,61), en çok zihin durumu sözcük çeşitliliği ise *duygu (C1) sözcükleri* grubundadır (M=35,33, SS=15,80).

3D animasyon filmlerde en az zihin durumu sözcük çeşitliliği *fizyolojik (C4) zihin durumu sözcük grubunda* (M=11,40, SS=5,58), en çok zihin durumu sözcük çeşitliliği ise *duygu (C1) sözcükleri* grubundadır (M=31,73, SS=11,68).

Beş kategoriden (C1ce, C2ce, C3ce, C4ce ve C5ce) elde edilen zihin durumu sözcük çeşitlilik sayılarının toplamına ($\sum Cce$) bakıldığında ise batı masallarının (M=121,33, SS=44,05) en çok, 3D animasyon filmlerin (M=115,73, SS=26,39) ikinci, doğu masallarının ise (M=104,93 SS=47,06) en az zihin durumu sözcük çeşitliliği ihtiva ettiği görülmektedir.

Veri tipine göre beş kategoriden ve toplamından elde edilen zihin durumu sözcük çeşitlilik sayıları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır.

Tablo 8. Veri tipleri ile C1ceC2ceC3ceC4ceC5ce Σ Cce tek yönlü varyans analizi

	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p<
C1ce	Gruplar arası	433,600	2	216,800	1,017	,370
	Gruplar içi	8951,200	42	213,124		
	Toplam	9384,800	44			
C2ce	Gruplar arası	145,911	2	72,956	0,523	,596
	Gruplar içi	5854,000	42	139,381		
	Toplam	5999,911	44			
C3ce	Gruplar arası	84,400	2	42,200	1,192	,314
	Gruplar içi	1486,800	42	35,400		
	Toplam	1571,200	44			
C4ce	Gruplar arası	421,378	2	210,689	2,776	,074
	Gruplar içi	3187,733	42	75,898		
	Toplam	3609,111	44			
C5ce	Gruplar arası	211,733	2	105,867	0,947	,396
	Gruplar içi	4695,467	42	111,797		
	Toplam	4907,200	44			
Σ Cce	Gruplar arası	2084,800	2	1042,400	0,645	,530
	Gruplar içi	67925,200	42	1617,267		
	Toplam	70010,000	44			

Not: Duygu sözcüklerinin çeşit sayısı (C1ce), bilişsel durumlara ait sözcüklerin çeşit sayısı (C2ce), algı sözcüklerinin çeşit sayısı (C3ce), fizyolojik zihin durumu sözcüklerinin çeşit sayısı (C4ce), hareketli zihin durumu sözcüklerinin çeşit sayısı (C5ce) ve toplam zihin durumu sözcüklerinin çeşit sayısı (Σ Cce) ile gösterilmiştir.

Tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre C1ce, C2ce, C3ce, C4ce, C5ce ve Σ Cce kategorilerinin hiçbirinde üç grup arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>.05$).

Tablo 9. Veri tipine göre C1©C2©C3©C4©C5©ΣC© betimsel istatistiği

Doğu/Batı/3D		N	Ort.	Std. Sapma
Doğu	C1© -nedensellik değeri taşıyan duygu sözcüklerinin sayısı	15	1,73	2,74
	C2© -nedensellik değeri taşıyan biliş sözcüklerinin sayısı	15	2,27	2,86
	C3© -nedensellik değeri taşıyan algı sözcüklerinin sayısı	15	0,87	1,30
	C4© -nedensellik değeri taşıyan fizyolojik sözcüklerinin sayısı	15	0,33	0,61
	C5© -nedensellik değeri taşıyan hareket sözcüklerinin sayısı	15	1,53	1,06
	ΣC© -nedensellik değeri taşıyan sözcüklerin toplam sayısı	15	6,73	7,70
	Batı	C1© -nedensellik değeri taşıyan duygu sözcüklerinin sayısı	15	1,67
C2© -nedensellik değeri taşıyan biliş sözcüklerinin sayısı		15	1,13	1,36
C3© -nedensellik değeri taşıyan algı sözcüklerinin sayısı		15	1,87	1,88
C4© -nedensellik değeri taşıyan fizyolojik sözcüklerinin sayısı		15	0,27	0,80
C5© -nedensellik değeri taşıyan hareket sözcüklerinin sayısı		15	1,33	0,98
ΣC© -nedensellik değeri taşıyan sözcüklerin toplam sayısı		15	6,27	4,15
3D		C1© -nedensellik değeri taşıyan duygu sözcüklerinin sayısı	15	0,13
	C2© -nedensellik değeri taşıyan biliş sözcüklerinin sayısı	15	0,27	0,59
	C3© -nedensellik değeri taşıyan algı sözcüklerinin sayısı	15	0,00	0,00
	C4© -nedensellik değeri taşıyan fizyolojik sözcüklerinin sayısı	15	0,07	0,26
	C5© -nedensellik değeri taşıyan hareket sözcüklerinin sayısı	15	0,47	1,30
	ΣC© -nedensellik değeri taşıyan sözcüklerin toplam sayısı	15	0,93	2,15

Not: İncelenen metinlerin kelime sayısı kontrol altına alınmaksızın, her metinlerdeki beş kategoride elde edilen nedensellik değeri taşıyan zihin durumu sözcük sayıları değerlendirilmiştir.

Veri tipine göre her bir masal ve 3D animasyon film metinlerinde saptanan nedensellik değeri taşıyan zihin durumu sözcüklerin betimsel istatistiklerinin bulunduğu tablo 9'a göre;

Doğu masallarında nedensellik değeri taşıyan *fizyolojik sözcükleri (C4©)* en azdır (M=0,33, SS=0,61). Nedensellik değeri taşıyan *biliş sözcükleri (C2©)* ise en çok olandır (M=2,27, SS=2,86).

Batı masallarında nedensellik değeri taşıyan *fizyolojik sözcükleri (C4©)* en azdır (M=0,27, SS=0,80). Nedensellik değeri taşıyan *algı sözcükleri (C3©)* ise en çok olandır (M=1,87, SS=1,88).

3D animasyon filmlerinde nedensellik değeri taşıyan *algı sözcükleri (C3©)* en azdır (M=0,00, SS=0,00). Nedensellik değeri taşıyan *hareket sözcükleri (C5©)* ise en çok olandır (M=0,47, SS=1,30).

Veri tipine göre nedensellik değeri taşıyan zihin durumu sözcükleri arasında görülen bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır.

Tablo 10. Veri tipleri ile C1©C2©C3©C4©C5©ΣC© arası tek yönlü varyans analizi

	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p<
C1©	Gruplar arası	24,578	2	12,289	3,970	,026
	Gruplar içi	130,000	42	3,095		
	Toplam	154,578	44			
C2©	Gruplar arası	30,178	2	15,089	4,353	,019
	Gruplar içi	145,600	42	3,467		
	Toplam	175,778	44			
C3©	Gruplar arası	26,178	2	13,089	7,483	,002
	Gruplar içi	73,467	42	1,749		
	Toplam	99,644	44			
C4©	Gruplar arası	,578	2	0,289	0,798	,457
	Gruplar içi	15,200	42	0,362		
	Toplam	15,778	44			
C5©	Gruplar arası	9,644	2	4,822	3,836	,030
	Gruplar içi	52,800	42	1,257		
	Toplam	62,444	44			
ΣC©	Gruplar arası	311,511	2	155,756	5,755	,006
	Gruplar içi	1136,800	42	27,067		
	Toplam	1448,311	44			

Not: Nedensellik değeri taşıyan duygu sözcükleri (C1©), nedensellik değeri taşıyan bilişsel durumlara ait sözcükler (C2©), nedensellik değeri taşıyan algı sözcükleri (C3©), nedensellik değeri taşıyan fizyolojik zihin durumu sözcükleri (C4©), nedensellik değeri taşıyan hareketli zihin durumu sözcükleri (C5©) ve toplam nedensellik değeri taşıyan zihin durumu sözcük sayısı (ΣC©) ile gösterilmiştir.

Tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre üç grup arasında;

C1© değerleri bakımından gruplar arası istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur [$F(2,42)=3,970$, $p<.05$].

C2© değerleri bakımından gruplar arası istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur [$F(2,42)=4,353$, $p<.05$].

C3© değerleri bakımından gruplar arası istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur [$F(2,42)=7,483$, $p<.05$].

C4© değerleri bakımından gruplar arası istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır [$F(2,42)=0,798$, $p>.05$].

C5© değerleri bakımından gruplar arası istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur [$F(2,42)=3,836$, $p<.05$].

ΣC © değerleri bakımından gruplar arası istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur [$F(2,42)=5,755$, $p<.05$].

Veri tipine göre C1©, C2©, C3©, C5© ve ΣC © puanları bakımından tespit edilen gruplar arasındaki anlamlı farklılığın kaynağını bulabilmek için izleme testi yapılmıştır. Uygun izleme testini seçebilmek için öncelikle C1©, C2©, C3©, C5© ve ΣC © puanları için Levene testi sonuçlarına bakılmıştır.

Tablo 11. Levene testi sonucu (veri tipi- C1©C2©C3©C5©ΣC© puanları)

	F	df1	df2	p<.
C1©	7,959	2	42	,001
C2©	7,188	2	42	,002
C3©	10,085	2	42	,000
C5©	0,063	2	42	,939
ΣC©	5,522	2	42	,007

Not: Nedensellik değeri taşıyan duygu sözcükleri (C1©), nedensellik değeri taşıyan bilişsel durumlara ait sözcükler (C2©), nedensellik değeri taşıyan algı sözcükleri (C3©), nedensellik değeri taşıyan hareketli zihin durumu sözcükleri (C5©) ve toplam nedensellik değeri taşıyan zihin durumu sözcük sayısı (ΣC©) ile gösterilmiştir.

Levene testi sonuçlarına bakıldığında;

C1©, C2©, C3© ve ΣC© değerleri için Levene testi sonucunda bulunan anlamlılık düzeyi .05'in altında olduğu için varyans eşitliği şartı tutturulamamıştır (p=,001, p=,002, p=,000, p=,007). Bu durumda C1©, C2©, C3© ve ΣC© değerleri için hangi gruplar arasında farklılığın olduğunu ortaya çıkarmak için izleme testlerinden Tamhane's testi uygun görülmüştür.

C5© değerleri için Levene testi sonucunda bulunan anlamlılık düzeyi .05'in üzerinde olduğu için varyans eşitliği şartı tutturulmuştur (p=.939). Bu durumda C5© değeri için hangi gruplar arasında farklılığın olduğunu ortaya çıkarmak için izleme testlerinden Tukey testi uygun görülmüştür.

C1© için Tamhane's analizi sonucunda doğu masallarının (M=1,73, SS=2,74), 3D animasyon filmlere (M=0,13, SS=0,35) göre daha çok nedensellik değerine sahip duygu sözcüğüne sahip olduğu, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Batı masalları (M=1,67, SS=1,29) ile 3D animasyon filmler arasında ise anlamlı fark bulunamamıştır. Benzer şekilde doğu ve batı masalları arasında da istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur.

C2© için Tamhane's analizi sonucunda doğu masallarının (M=2,27, SS=2,87), 3D animasyon filmlere (M=0,27, SS=0,59) göre daha çok nedensellik değerine sahip bilişsel durumlara ait sözcüklere sahip olduğu, iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Diğer gruplar arasında ise anlamlı fark bulunamamıştır.

C3© için Tamhane's analizi sonucunda batı masallarının (M=1,87, SS=1,88), 3D animasyon filmlere (M=0,00, SS=0,00) göre daha çok nedensellik değerine sahip algı sözcüklerine sahip olduğu, iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Diğer gruplar arasında ise anlamlı fark bulunamamıştır.

C5© için Tukey analizi sonucunda batı masallarının (M=1,33, SS=0,98), 3D animasyon filmlere (M=0,47, SS=1,30) göre daha çok nedensellik değerine sahip hareketli zihin durumu sözcüklerine sahip olduğu, iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Diğer gruplar arasında ise anlamlı fark bulunamamıştır.

ΣC© için Tamhane's analizi sonucunda doğu (M=6,73, SS=7,70) ve batı (M=6,27, SS=4,15) masallarının, 3D animasyon filmlere (M=0,93, SS=2,15) göre daha çok nedensellik değerine sahip algı sözcüklerine sahip olduğu, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Doğru masalları ile batı masalları arasında ise anlamlı fark bulunamamıştır.

Birinci aşama bulguları burada tamamlanmış olup, bir sonraki aşamada metinlerin uzunlukları kontrol altına alınarak analizler sürdürülmüştür.

İkinci aşamada veri tipine göre toplamda ve beş kategori elde edilen zihin durumu sözcüklerinin sayısı, çeşitliliği ve taşıdığı nedensel değerlerin betimsel istatistikleri, tek yönlü varyans analizleri (ANOVA), izleme testleri metin uzunlukları kontrol altına alınarak sırasıyla sunulmuştur.

Metin uzunlukları kontrol altına alındığında üç grupta en çok biliş (C2ort) sözcüklerinin, en az ise fizyolojik (C4ort) sözcüklerinin bulunduğu görülmüştür.

Tablo 12. Veri tipine göre Σ Cort puanlarının betimsel istatistiği

Σ Cort puanları	N	Ortalama	Std. Sapma
Doğu Masalları	15	9,91	1,44
Batı Masalları	15	10,68	1,10
3D Animasyon Filmler	15	7,86	1,27
Toplam	45	9,48	1,73

Not: Toplam zihin durumları sayısı ortalama puanı (Σ Cort) ile gösterilmiştir.

Yukarıdaki tabloda veri tipine göre toplam zihin durumları ortalama puanlarının (Σ Cort) betimsel istatistiği verilmiştir. Buna göre en çok zihin durumu sözcük sayısı batı masalları grubunda (M=10,68, SS=1,10), en az ise 3D animasyon filmlerde görülmüştür (M=7,86, SS=1,27). Veri tiplerine göre toplam zihin durumu ortalama puanlarının arasında görülen bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır.

Tablo 13. Veri tipleri ile Σ Cort puanları arası tek yönlü varyans analizi

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p<
Gruplar arası	63,694	2	31,847	19,447	0,001
Gruplar içi	68,780	42	1,638		
Toplam	132,474	44			

Not: Toplam zihin durumları sayısı ortalama puanı (Σ Cort) ile gösterilmiştir.

Varyans analizi tablosundan anlaşılacağı üzere veri tipleri ile toplam zihin durumu ortalama puanları arasında tek yönlü varyans analizi sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır [$F(2,42)=19.447$, $p<.001$]. Gruplar arasında anlamlı farklılığın kaynağını bulabilmek için izleme testi yapılmıştır. Uygun izleme testini seçebilmek için öncelikle Levene test sonuçlarına bakılmıştır.

Tablo 14. Levene testi sonucu (veri tipi- Σ Cort puanları)

	F	df1	df2	p<
Σ Cort	,274	2	42	,762

Not: Toplam zihin durumları sayısı ortalama puanı (Σ Cort) ile gösterilmiştir.

Tablo 14'te görüldüğü gibi toplam zihin durumu ortalama puanları (Σ Cort) için Levene testi sonucunda bulunan anlamlılık düzeyi .05'in üzerinde olduğu için varyans eşitliği şartı tutturulmuştur ($p=.76$). Bu durumda hangi gruplar arasında farklılığın olduğunu ortaya çıkarmak için izleme testlerinden Tukey testi uygun görülmüştür. Tukey HSD testi sonucuna göre Batı masalları ($M=10,68$, $SS=1,10$) puanları ve Doğu masalları ($M=9,91$, $SS=1,44$) puanları, 3D animasyon filmlerinin ($M=7,86$, $SS=1,27$) puanlarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha fazladır. Ama Doğu ve Batı masalları arasında anlamlı farklılaşma yoktur. Ayrıca 3D filmlerin puanları istatistiksel olarak diğer iki gruptan da azdır.

Tablo 15. Veri tipine göre C1ort puanlarının betimsel istatistiği

C1ort puanları	N	Ort.	Std. Sapma
Doğu Masalları	15	2,20	0,59
Batı Masalları	15	2,55	0,51
3D Animasyon Filmler	15	1,73	0,53
Toplam	45	2,16	0,63

Not: Duygu sözcükleri sayısı ortalama puanı (C1ort) ile gösterilmiştir.

Yukarıdaki tabloda veri tipine göre C1 ortalama (C1ort) puanlarının betimsel istatistiği verilmiştir. Buna göre en çok C1ort puanı batı masalları grubunda görülmüştür (M=2,55, SS=0,51). En az ise 3D animasyon filmlerde ortaya çıkmıştır (M=1,73, SS=0,53). Veri tiplerine göre C1ort puanları arasında görülen bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır.

Tablo 16. Veri tipleri ile C1ort puanları arası tek yönlü varyans analizi

Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p<
Gruplar arası	5,082	2	2,541	8,476	,001
Gruplar içi	12,591	42	0,300		
Toplam	17,673	44			

Not: Duygu sözcükleri sayısı ortalama puanı (C1ort) ile gösterilmiştir.

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre veri tipleri ile C1ort puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır [F(2,42)=8,476, p<.001].

Tablo 17. Veri tipine göre C2ort puanlarının betimsel istatistiği

C2ort puanları	N	Ort.	Std. Sapma
Doğu Masalları	15	2,80	0,73
Batı Masalları	15	2,68	0,59
3D Animasyon Filmler	15	3,12	0,65
Toplam	45	2,87	0,67

Not: Bilişsel durumlara ait sözcük sayısı ortalama puanı (C2ort) ile gösterilmiştir.

Yukarıdaki tabloda veri tipine göre C2 ortalama (C2ort) puanlarının betimsel istatistiği verilmiştir. Buna göre en çok C2ort puanı 3D animasyon film grubunda görülmüştür (M=3,12, SS=0,65). En az ise batı masalı grubunda ortaya çıkmıştır (M=2,68, SS=0,59). Veri tiplerine göre C2ort puanı arasında görülen bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır.

Tablo 18. Veri tipleri ile C2ort puanları arası tek yönlü varyans analizi

Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p<
Gruplar arası	1,597	2	,798	1,834	,172
Gruplar içi	18,283	42	,435		
Toplam	19,879	44			

Not: Bilişsel durumlara ait sözcük sayısı ortalama puanı (C2ort) ile gösterilmiştir.

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre veri tipleri ile C2ort puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır [F(2,42)=1,834, p>.05].

Tablo 19. Veri tipine göre C3ort puanlarının betimsel istatistiği

C3ort puanları	N	Ort.	Std. Sapma
Doğu Masalları	15	1,37	0,51
Batı Masalları	15	1,95	0,70
3D Animasyon Filmler	15	1,11	0,32
Toplam	45	1,48	0,63

Not: Algı sözcükleri sayısı ortalama puanı (C3ort) ile gösterilmiştir.

Yukarıdaki tabloda veri tipine göre C3 ortalama (C3ort) puanlarının betimsel istatistiği verilmiştir. Buna göre en çok C3ort puanı batı masalları grubunda görülmüştür (M=1,95, SS=0,70). En az ise 3D animasyon filmlerde ortaya çıkmıştır (M=1,11, SS=0,32). Veri tiplerine göre C3ort puanı arasında görülen bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır.

Tablo 20. Veri tipleri ile C3ort puanları arası tek yönlü varyans analizi

Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p<
Gruplar arası	5,560	2	2,780	9,653	,000
Gruplar içi	12,095	42	0,288		
Toplam	17,655	44			

Not: Algı sözcükleri sayısı ortalama puanı (C3ort) ile gösterilmiştir.

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre veri tipleri ile C3ort puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır [F(2,42)=9,653, p<.001].

Tablo 21. Veri tipleri ile C4ort puanlarının betimsel istatistiği

C4ort puanları	N	Ort.	Std. Sapma
Doğu Masalları	15	1,34	0,73
Batı Masalları	15	1,54	0,66
3D Animasyon Filmler	15	0,44	0,28
Toplam	45	1,11	0,75

Not: Fizyolojik zihin durumu sözcükleri sayısı ortalama puanı (C4ort) ile gösterilmiştir.

Yukarıdaki tabloda veri tipine göre C4 ortalama (C4ort) puanlarının betimsel istatistiği verilmiştir. Buna göre en çok C4ort puanı batı masalları grubunda görülmüştür (M=1,54, SS=0,66). En az ise 3D animasyon filmlerde ortaya çıkmıştır (M=0,44, SS=0,28). Veri tiplerine göre C4ort puanı arasında görülen bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır.

Tablo 22. Veri tipleri ile C4ort puanları arası tek yönlü varyans analizi

Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p<
Gruplar arası	10,407	2	5,203	14,959	,000
Gruplar içi	14,609	42	0,348		
Toplam	25,016	44			

Not: Fizyolojik zihin durumu sözcükleri sayısı ortalama puanı (C4ort) ile gösterilmiştir.

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre veri tipleri ile C4ort puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır [F(2,42)=14,959, p<.001].

Tablo 23. Veri tipine göre C5ort puanlarının betimsel istatistiği

C5ort puanları	N	Ort.	Std. Sapma
Doğu Masalları	15	2,20	0,57
Batı Masalları	15	1,95	0,73
3D Animasyon Filmler	15	1,45	0,38
Toplam	45	1,87	0,65

Not: Hareketli zihin durumu sözcükleri sayısı ortalama puanı (C5ort) ile gösterilmiştir.

Yukarıdaki tabloda veri tipine göre C5 ortalama (C5ort) puanlarının betimsel istatistiği verilmiştir. Buna göre en çok C5ort puanı doğu masalları grubunda görülmüştür (M=2,20, SS=0,57). En az ise 3D animasyon filmlerde ortaya çıkmıştır (M=1,45, SS=0,38). Veri tiplerine göre C5ort puanı arasında görülen bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır.

Tablo 24. Veri tipleri ile C5ort puanları arası tek yönlü varyans analizi

Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p<
Gruplar arası	4,297	2	2,149	6,425	,004
Gruplar içi	14,044	42	,334		
Toplam	18,342	44			

Not: Hareketli zihin durumu sözcükleri sayısı ortalama puanı (C5ort) ile gösterilmiştir.

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre veri tipleri ile C5ort puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır [F(2,42)=6,425, p<.05].

C1ort, C3ort, C4ort ve C5ort değerleri için gruplar arasındaki anlamlı farklılığın kaynağını bulabilmek için izleme testi yapılmıştır. Uygun izleme testini seçebilmek için öncelikle Levene test sonuçlarına bakılmıştır.

Tablo 25. Levene testi sonucu (veri tipi-C1ortC3ortC4ortC5ort puanları)

	F	df1	df2	p<
C1ort	0,208	2	42	,813
C3ort	4,151	2	42	,023
C4ort	7,102	2	42	,002
C5ort	3,623	2	42	,035

Not: Duygu sözcükleri sayısı ortalama puanı (C1ort), algı sözcükleri sayısı ortalama puanı (C3ort), fizyolojik zihin durumu sözcükleri sayısı ortalama puanı (C4ort) ve hareketli zihin durumu sözcükleri sayısı ortalama puanı (C5ort) ile gösterilmiştir.

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi C1ort değerleri için Levene testi sonucunda bulunan anlamlılık düzeyi .05'in üzerinde olduğu için varyans eşitliği şartı tutturulmuştur ($p=.813$). Bu durumda hangi gruplar arasında farklılığın olduğunu ortaya çıkarmak için izleme testlerinden Tukey testi uygun görülmüştür. C3ort, C4ort ve C5ort değerleri için Levene testi sonucunda bulunan anlamlılık düzeyi .05'in altında olduğu için varyans eşitliği şartı tutturulamamıştır (sırasıyla $p=.023$, $p=.002$, $p=.035$). Bu durumda hangi gruplar arasında farklılığın olduğunu ortaya çıkarmak için izleme testlerinden Tamhane's testi uygun görülmüştür.

C1ort değerleri için Tukey HSD testi sonucuna göre Batı masalları ($M=2,55$, $SS=0,51$) puanları ve 3D animasyon filmlerinin puanlarından ($M=1,73$, $SS=0,53$) istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha fazladır. Ancak Doğu masalları puanları ile 3D animasyon filmleri ve Batı masalları puanlarının arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur.

C3ort değerleri için Tamhane's testi sonucuna göre Batı masalları puanları ($M=1,95$, $SS=0,70$) Doğu masalları puanlarından ($M=1,37$, $SS=0,51$) ve 3D animasyon filmlerinin puanlarından ($M=1,11$, $SS=0,32$) istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha fazladır. Ancak Doğu masalları puanları ile 3D animasyon filmlerinin puanlarının arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur.

C4ort değerleri için Tamhane's testi sonucuna göre Batı masalları ($M=1,54$, $SS=0,66$) puanları ve Doğu masalları puanları ($M=1,34$, $SS=0,73$), 3D animasyon filmlerinin puanlarından ($M=0,44$, $SS=0,28$) istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha fazladır. Ancak Batı masalları puanları ile Doğu masalları puanlarının arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur.

C5ort değerleri için Tamhane's testi sonucuna göre Doğu masalları puanları ($M=2,20$, $SS=0,57$), 3D animasyon filmlerinin puanlarından ($M=1,45$, $SS=0,38$) istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha fazladır. Ancak Batı masalları puanları ($M=1,95$, $SS=0,73$) ile Doğu masalları puanları ve 3D animasyon filmleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur.

Zihin durumu sözcük çeşitliliği doğu masallarında en çok biliş (C2), en az algı (C3) kategorisinde, batı masallarında en çok duygu (C1), en az algı (C3) kategorisinde, 3D animasyon filmlerde ise en çok biliş (C2) en az fizyolojik (C4) kategorisinde bulunmaktadır.

Tablo 26. Veri tipine göre Σ Cceort puanlarının betimsel istatistiği

Cceort puanları	N	Ortalama	Std. Sapma
Doğu Masalları	15	7,33	1,48
Batı Masalları	15	7,93	1,26
3D Animasyon Filmler	15	2,25	0,57
Toplam	45	5,84	2,81

Not: Toplam zihin durumu sözcüklerinin çeşit sayısı ortalama puanı (Σ Cceort) ile gösterilmiştir.

Yukarıdaki tabloda veri tipine göre toplam zihin durumu sözcüklerinin çeşit sayısı ortalama puanlarının betimsel istatistiği verilmiştir. Buna göre en çok zihin durumu çeşitliliği batı masalları grubunda görülmüştür (M=7,93, SS=1,26). En az ise 3D animasyon filmlerde ortaya çıkmıştır (M=2,25, SS=0,57).

Veri tiplerine göre toplam zihin durumu sözcüklerinin çeşit sayısı ortalama puanlarının arasında görülen bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır.

Tablo 27. Veri tipleri ile $\sum C_{ceort}$ puanları arası tek yönlü varyans analizi

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p<
Gruplar arası	291,296	2	145,648	106,968	0,001
Gruplar içi	57,187	42	1,362		
Toplam	348,484	44			

Not: Toplam zihin durumu sözcüklerinin çeşit sayısı ortalama puanı ($\sum C_{ceort}$) ile gösterilmiştir.

Yukarıdaki tabloya göre veri tipleri ile toplam zihin durumu sözcüklerinin çeşit sayısı ortalama puanları arasında tek yönlü varyans analizi sonucuna göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır [$F(2,42)=106,97$, $p<.001$]. $\sum C_{ceort}$ puanları bakımından gruplar arasındaki anlamlı farklılığın kaynağını bulabilmek için izleme testi yapılmıştır. Bunun için öncelikle Levene testi sonuçlarına bakılmıştır.

Tablo 28. Levene testi sonucu (veri tipi- $\sum C_{ceort}$ puanları)

	F	df1	df2	Sig.
$\sum C_{ceort}$	6,196	2	42	,004

Not: Toplam zihin durumu sözcüklerinin çeşit sayısı ortalama puanı ($\sum C_{ceort}$) ile gösterilmiştir.

Tablo 28'de görüleceği üzere toplam zihin durumu sözcüklerinin çeşit sayısı ortalama puanları ($\sum C_{ceort}$) için Levene testi sonucunda bulunan anlamlılık düzeyi .05'in altında olduğu için varyans eşitliği şartı bu değişken için sağlanamamıştır. ($p=.004$). Bu durumda hangi gruplar arasında farklılığın olduğunu ortaya çıkarmak için izleme testlerinden Tamhane testi uygun görülmüştür. Tamhane testi sonucuna göre Batı masalları ($M=7,93$, $SS=1,26$) puanları ile Doğu masalları ($M=7,33$, $SS=1,48$) arasında anlamlı farklılık bulunmazken, 3D animasyon filmlerin ($M=2,25$, $SS=0,57$) zihin durumları çeşitliliği ortalama puanları istatistiksel olarak anlamlı biçimde diğer iki gruptan da daha azdır.

Tablo 29. Veri tipine göre C1ceort puanlarının betimsel istatistiği

C1ceort puanları	N	Ort.	Std. Sapma
Doğu Masalları	15	1,88	0,52
Batı Masalları	15	2,28	0,52
3D Animasyon Filmler	15	0,63	0,27
Toplam	45	1,60	0,84

Not: Duygu sözcüklerinin çeşit sayısı ortalama puanı (C1ceort) ile gösterilmiştir.

Yukarıdaki tabloda veri tipine göre C1 çeşit (C1ceort) sayısı ortalama puanlarının betimsel istatistiği verilmiştir. Buna göre en çok C1ceort puanı batı masalları grubunda görülmüştür (M=2,28, SS=0,52). En az ise 3D animasyon filmlerde ortaya çıkmıştır (M=0,63, SS=0,27).

Tablo 30. Veri tipine göre C2ceort puanlarının betimsel istatistiği

C2ceort puanları	N	Ort.	Std. Sapma
Doğu Masalları	15	1,94	0,50
Batı Masalları	15	1,99	0,55
3D Animasyon Filmler	15	0,64	0,27
Toplam	45	1,52	0,77

Not: Bilişsel durumlara ait sözcüklerin çeşit sayısı ortalama puanı (C2ceort) ile gösterilmiştir.

Yukarıdaki tabloda veri tipine göre C2 çeşit (C2ceort) sayısı ortalama puanlarının betimsel istatistiği verilmiştir. Buna göre en çok C2ceort puanı batı masalları grubunda görülmüştür (M=1,99, SS=0,55). En az katkı ise 3D animasyon filmlerde ortaya çıkmıştır (M=0,64, SS=0,27).

Tablo 31. Veri tipine göre C3ceort puanlarının betimsel istatistiği

C3ceort puanları	N	Ort.	Std. Sapma
Doğu Masalları	15	0,75	0,33
Batı Masalları	15	0,94	0,40
3D Animasyon Filmler	15	0,26	0,08
Toplam	45	0,65	0,42

Not: Algı sözcüklerinin çeşit sayısı ortalama puanı (C3ceort) ile gösterilmiştir.

Yukarıdaki tabloda veri tipine göre C3 çeşit (C3ceort) sayısı ortalama puanlarının betimsel istatistiği verilmiştir. Buna göre en çok C3ceort puanı batı masalları grubunda görülmüştür (M=0,94, SS=0,40). En az ise 3D animasyon filmlerde ortaya çıkmıştır (M=0,26, SS=0,08).

Tablo 32. Veri tipine göre C4ceort puanlarının betimsel istatistiği

C4ceort puanları	N	Ort.	Std. Sapma
Doğu Masalları	15	1,15	0,62
Batı Masalları	15	1,21	0,43
3D Animasyon Filmler	15	0,22	0,09
Toplam	45	0,86	0,63

Not: Fizyolojik zihin durumu sözcüklerinin çeşit sayısı ortalama puanı (C4ceort) ile gösterilmiştir.

Yukarıdaki tabloda veri tipine göre C4 çeşit (C4ceort) sayısı ortalama puanlarının betimsel istatistiği verilmiştir. Buna göre en çok C4ceort puanı batı masalları grubunda görülmüştür (M=1,21, SS=0,43). En az ise 3D animasyon filmlerde ortaya çıkmıştır (M=0,22, SS=0,63).

Tablo 33. Veri tipine göre C5ceort puanlarının betimsel istatistiği

C5ceort puanları	N	Ort.	Std. Sapma
Doğu Masalları	15	1,61	0,46
Batı Masalları	15	1,51	0,56
3D Animasyon Filmler	15	0,52	0,16
Toplam	45	1,21	0,65

Not: Hareketli zihin durumu sözcüklerinin çeşit sayısı ortalama puanı (C5ceort) ile gösterilmiştir.

Yukarıdaki tabloda veri tipine göre C5 çeşit (C5ceort) sayısı ortalama puanlarının betimsel istatistiği verilmiştir. Buna göre en çok C5ceort puanı doğu masalları grubunda görülmüştür (M=1,61, SS=0,46). En az ise 3D animasyon filmlerde ortaya çıkmıştır (M=0,52, SS=0,16). Veri tiplerine göre C1ceort, C2ceort, C3ceort, C4ceort ve C5ceort puanlarının arasında görülen bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır.

Tablo 34. Veri tipleri ile C1ceortC2ceortC3ceortC4ceortC5ceort arası varyans analizi

	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p<
C1ceort	Gruplar arası	22,334	2	11,167	54,954	,000
	Gruplar içi	8,534	42	,203		
	Toplam	30,868	44			
C2ceort	Gruplar arası	17,590	2	8,795	42,026	,000
	Gruplar içi	8,790	42	,209		
	Toplam	26,380	44			
C3ceort	Gruplar arası	3,744	2	1,872	20,293	,000
	Gruplar içi	3,875	42	,092		
	Toplam	7,619	44			
C4ceort	Gruplar arası	9,277	2	4,638	23,861	,000
	Gruplar içi	8,164	42	,194		
	Toplam	17,441	44			
C5ceort	Gruplar arası	10,915	2	5,458	29,672	,000
	Gruplar içi	7,725	42	,184		
	Toplam	18,640	44			

Not: Duygu sözcüklerinin çeşit sayısı ortalama puanı (C1ceort), Bilişsel durumlara ait sözcüklerin çeşit sayısı ortalama puanı (C2ceort), Algı sözcüklerinin çeşit sayısı ortalama puanı (C3ceort), Fizyolojik zihin durumu sözcüklerinin çeşit sayısı ortalama puanı (C4ceort) ve hareketli zihin durumu sözcüklerinin çeşit sayısı ortalama puanı (C5ceort) ile gösterilmiştir.

Tablo 34'e göre veri tipleri ile C1ceort, C2ceort, C3ceort, C4ceort ve C5ceort puanları arasında tek yönlü varyans analizi sonucu sırasıyla;

Veri tipleri ile C1ceort puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır [F(2,42)=54,95, p<.001].

Veri tipleri ile C2ceort puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır [F(2,42)=42,02, p<.001].

Veri tipleri ile C3ceort puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır [F(2,42)=20,29, p<.001].

Veri tipleri ile C4ceort puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır [F(2,42)=23,86, p<.001].

Veri tipleri ile C5ceort puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır [F(2,42)=29,67, p<.001].

C1ceort, C2ceort, C3ceort, C4ceort ve C5ceort puanları için gruplar arasında anlamlı farklılığın kaynağını bulabilmek için izleme testi yapılmıştır. İzleme testine geçmek için öncelikle Levene testi sonuçlarına bakılmıştır.

Tablo 35. Levene testi sonucu (veri tipi-C1ceortC2ceortC3ceortC4ceortC5ceort)

	F	df1	df2	p<.
C1ceort	3,034	2	42	,059
C2ceort	4,042	2	42	,025
C3ceort	15,199	2	42	,000
C4ceort	17,180	2	42	,000
C5ceort	9,787	2	42	,000

Not: Duygu sözcüklerinin çeşit sayısı ortalama puanı (C1ceort), Bilişsel durumlara ait sözcüklerin çeşit sayısı ortalama puanı (C2ceort), Algı sözcüklerinin çeşit sayısı ortalama puanı (C3ceort), Fizyolojik zihin durumu sözcüklerinin çeşit sayısı ortalama puanı (C4ceort) ve hareketli zihin durumu sözcüklerinin çeşit sayısı ortalama puanı (C5ceort) ile gösterilmiştir.

Tablo 35'te görüldüğü gibi C1ceort değerleri için Levene testi sonucunda bulunan anlamlılık düzeyi .05'in üzerinde olduğu için varyans eşitliği şartı tutturulmuştur ($p=.059$). Bu durumda hangi gruplar arasında farklılığın olduğunu ortaya çıkarmak için izleme testlerinden Tukey testi uygun görülmüştür.

C2ceort, C3ceort, C4ceort ve C5ceort değerleri için Levene testi onucunda bulunan anlamlılık düzeyi .05'in altında olduğu için bu değerler için varyans eşitliği şartı tutturulamamıştır ($p=.025$, $p=.000$, $p=.000$, $p=.000$). Bu durumda hangi gruplar arasında farklılığın olduğunu ortaya çıkarmak için izleme testlerinden Tamhane's testi uygun görülmüştür.

C1ceort değerleri için Tukey HSD testi sonucuna göre Batı masalları ($M=2,28$, $SS=0,52$) puanları ve Doğu masalları puanları ($M=1,88$, $SS=0,52$) 3D animasyon filmlerinin puanlarından ($M=0,63$, $SS=0,27$) istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha fazladır. Ancak Batı masalları puanları ile Doğu masalları puanlarının arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur. Ayrıca 3D filmlerin puanları istatistiksel olarak diğer iki gruptan da azdır.

C2ceort değerleri için Tamhane's testi sonucuna göre Batı masalları ($M=1,99$, $SS=0,55$) puanları ve Doğu masalları puanları ($M=1,94$, $SS=0,51$) 3D animasyon filmlerinin puanlarından ($M=0,64$, $SS=0,27$) istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha fazladır. Ancak Batı masalları puanları ile Doğu masalları puanlarının arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur. Ayrıca 3D filmlerin puanları istatistiksel olarak diğer iki gruptan da azdır.

C3ceort değerleri için Tamhane's testi sonucuna göre Batı masalları ($M=0,94$, $SS=0,40$) puanları ve Doğu masalları puanları ($M=0,75$, $SS=0,33$) 3D animasyon filmlerinin puanlarından ($M=0,26$, $SS=0,76$) istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha fazladır. Ancak Batı masalları puanları ile Doğu masalları puanlarının arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur. Ayrıca 3D filmlerin puanları istatistiksel olarak diğer iki gruptan da azdır.

C4ceort değerleri için Tamhane's testi sonucuna göre Batı masalları ($M=1,21$, $SS=0,43$) puanları ve Doğu masalları puanları ($M=1,15$, $SS=0,62$) 3D animasyon filmlerinin puanlarından ($M=0,22$, $SS=0,63$) istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha fazladır. Ancak Batı masalları puanları ile Doğu masalları puanlarının arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur. Ayrıca 3D filmlerin puanları istatistiksel olarak diğer iki gruptan da azdır.

C5ceort değerleri için Tamhane's testi sonucuna göre Batı masalları ($M=1,51$, $SS=0,56$) puanları ve Doğu masalları puanları ($M=1,61$, $SS=0,46$) 3D animasyon filmlerinin puanlarından ($M=0,52$, $SS=0,16$) istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha fazladır. Ancak Batı masalları puanları ile Doğu masalları puanlarının arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur. Ayrıca 3D filmlerin puanları istatistiksel olarak diğer iki gruptan da azdır.

Üçüncü aşamada veri setlerinin grup içi karşılaştırmalarına bakılarak, her grupta yer alan 15 masal/animasyon filmlerinden hangilerinin en yüksek ve en düşük mentalizasyon katkı düzeyine sahip olduğuna bakılmıştır. Doğu masalları, batı masalları ve 3D animasyon filmlerinin beş kategorideki ve toplam zihin durumu sözcük sayıları ve ortalama puanları verilmiştir.

Tablo 36. Doğu masallarının C1ortC2ortC3ortC4ortC5ortΣCort puanları

Doğu Masalları	C1ort	C2ort	C3ort	C4ort	C5ort	ΣCort
Alaaddin'in sihirli lambası	2,62	3,47	1,80	1,24	1,45	10,58
Ali baba ve 40 haramiler	1,75	3,71	1,31	0,74	1,83	9,34
Ucan at	3,45	4,05	0,84	0,61	3,07	12,02
Haydutlar ve eşek	1,72	2,79	1,07	0,00	1,72	7,30
Akıllı prens, prenses ve cin	2,66	2,44	1,47	0,38	2,72	9,67
Sultan ile hekim	2,15	2,95	1,52	2,23	2,87	11,72
Kaybolan ada	1,50	2,47	1,95	1,42	1,50	8,84
Efsane kuş	1,28	2,72	2,55	1,96	2,04	10,54
Maymunlar adası	2,45	1,73	1,33	1,83	2,55	9,89
Yamyam kral	2,89	2,03	1,28	2,14	1,98	10,33
İhtiyar denizci	2,36	1,93	1,79	1,57	2,43	10,07
Mücevherler diyarı	1,65	2,12	1,39	2,12	1,46	8,73
Filler adası	1,83	2,64	0,74	0,68	1,76	7,64
Balıkçı ile cin	2,04	2,96	1,02	1,12	2,65	9,80
Fakir adamın rüyası	2,66	3,99	0,53	2,13	2,93	12,23

Not: İncelenen metinlerin kelime sayısı kontrol altına alınarak, metinlerden beş kategori altında tespit edilen zihin durumu sözcüklerinin metinlerin toplam kelime sayısına bölünmesiyle elde edilen ortalama puanlar verilmiştir. Duygu sözcükleri sayısı ortalama puanı (C1ort), bilişsel durum sözcükleri sayısı ortalama puanı (C2ort), algı sözcükleri sayısı ortalama puanı (C3ort), fizyolojik zihin durumu sözcükleri sayısı ortalama puanı (C4ort), hareketli zihin durumu sözcükleri sayısı ortalama puanı (C5ort) ve toplam zihin durumları sayısı ortalama puanı (ΣCort) ile gösterilmiştir.

Tablo 36’da görüleceği üzere Doğu masalları içinde toplam zihin durumu puan ortalaması (ΣC_{ort}) en yüksek masal “Fakir Adamın Rüyası” masalıdır (M=12,23). En az ortalamaya sahip masal ise “Haydutlar ve Eşek” masalıdır (M=7,30).

Tablo 37. Doğu masallarının C1C2C3C4C5 Σ C puanları

Doğu Masalları	C1	C2	C3	C4	C5	ΣC
Alaaddin’in sihirli lambası	74	98	51	35	41	299
Ali baba ve 40 haramiler	40	85	30	17	42	214
Ucan at	74	87	18	13	66	258
Haydutlar ve eşek	8	13	5	0	8	34
Akıllı prens, prenses ve cin	49	45	27	7	50	178
Sultan ile hekim	27	37	19	28	36	147
Kaybolan ada	20	33	26	19	20	118
Efsane kuş	15	32	30	23	24	124
Maymunlar adası	24	17	13	18	25	97
Yamyam kral	54	38	24	40	37	193
İhtiyar denizci	33	27	25	22	34	141
Mücevherler diyarı	25	32	21	32	22	132
Filler adası	27	39	11	10	26	113
Balıkçı ile cin	20	29	10	11	26	96
Fakir adamın rüyası	10	15	2	8	11	46

Not: İncelenen metinlerin kelime sayısı kontrol altına alınmadan, metinlerden beş kategori altında tespit edilen zihin durumu sözcük sayıları ve toplamaları verilmiştir. Duygu sözcükleri sayısı (C1), bilişsel durumlara ait sözcüklerin sayısı (C2), algı sözcükleri sayısı (C3), fizyolojik zihin durumu sözcükleri sayısı (C4) ve hareketli zihin durumu sözcükleri sayısı (C5) ve toplam zihin durumları sayısı (toplam mentalizasyon katkısı puanı) (ΣC) ile gösterilmiştir.

Metin uzunlukları kontrol edilmediğinde doğu masalları içerisinde en yüksek mentalizasyon katkısına sahip masal ‘Alaaddin’in Sihirli Lambası’, en az katkıya sahip olan ise “Haydutlar ve Eşek” masalıdır.

Tablo 38. Batı masallarının C1ortC2ortC3ortC4ortC5ortΣCort puanları

Batı Masalları	C1ort	C2ort	C3ort	C4ort	C5ort	ΣCort
Rapunzel	2,65	2,74	2,31	0,34	2,99	11,03
Kırmızı başlıklı kız	1,55	2,69	1,34	1,48	1,34	8,41
Yaban kuğuları	2,27	2,37	2,17	0,77	1,81	9,39
Kurşun asker	2,90	2,11	2,90	1,14	1,50	10,56
Kralın yeni giysileri	3,07	3,28	3,55	0,55	1,16	11,61
Çirkin ördek yavrusu	2,72	2,14	1,81	1,81	2,22	10,70
Parmak kız	1,98	2,28	1,62	2,18	1,42	9,49
Küçük deniz kızı	2,92	2,72	2,96	1,80	1,70	12,09
Karlar kraliçesi	2,21	2,52	1,46	1,87	2,07	10,14
Pamuk prenses	3,46	2,98	1,47	1,24	1,47	10,61
Hansel ile Gratel	2,27	1,91	1,56	2,05	2,20	9,99
Uyuyan güzel	2,99	2,99	1,20	2,79	2,09	12,05
Kurbağa prens	2,96	4,19	2,05	1,81	0,99	11,99
Bremen mızıkacıları	2,25	2,12	1,32	1,98	2,65	10,32
Parmak çocuk	2,65	3,15	1,54	1,32	3,67	11,80

Not: İncelenen metinlerin kelime sayısı kontrol altına alınarak, metinlerden beş kategori altında tespit edilen zihin durumu sözcüklerinin metinlerin toplam kelime sayısına bölünmesiyle elde edilen ortalama puanlar verilmiştir. Duygu sözcükleri sayısı ortalama puanı (C1ort), bilişsel durum sözcükleri sayısı ortalama puanı (C2ort), algı sözcükleri sayısı ortalama puanı (C3ort), fizyolojik zihin durumu sözcükleri sayısı ortalama puanı (C4ort), hareketli zihin durumu sözcükleri sayısı ortalama puanı (C5ort) ve toplam zihin durumları sayısı ortalama puanı (ΣCort) ile gösterilmiştir.

Tablo 38’de batı masalları içinde toplam zihin durumu puan ortalaması (ΣCort) en yüksek masal “Küçük Deniz Kızı” masalıdır (M=12,09). En az ortalamaya sahip masal ise “Kırmızı Başlıklı Kız” masalıdır (M=8,41).

Tablo 39. Batı masallarının C1C2C3C4C5ΣC puanları

Batı Masalları	C1	C2	C3	C4	C5	ΣC
Rapunzel	31	32	27	4	35	129
Kırmızı başlıklı kız	22	38	19	21	19	119
Yaban kuğuları	44	46	42	15	35	182
Kurşun asker	33	24	33	13	17	120
Kralın yeni giysileri	45	48	52	8	17	170
Çirkin ördek yavrusu	33	26	22	22	27	130
Parmak kız	39	45	32	43	28	187
Küçük deniz kızı	60	56	61	37	35	249
Karlar kraliçesi	65	74	43	55	61	298
Pamuk prenses	78	67	33	28	33	239
Hansel ile Gratel	32	27	22	29	31	141
Uyuyan güzel	30	30	12	28	21	121
Kurbağa prens	36	51	25	22	12	146
Bremen mızıkacıları	17	16	10	15	20	78
Parmak çocuk	29	43	21	18	50	161

Not: İncelenen metinlerin kelime sayısı kontrol altına alınmadan, metinlerden beş kategori altında tespit edilen zihin durumu sözcük sayıları ve toplamları verilmiştir. Duygu sözcükleri sayısı (C1), bilişsel durumlara ait sözcüklerin sayısı (C2), algı sözcükleri sayısı (C3), fizyolojik zihin durumu sözcükleri sayısı (C4) ve hareketli zihin durumu sözcükleri sayısı (C5) ve toplam zihin durumları sayısı (toplam mentalizasyon katkısı puanı) (ΣC) ile gösterilmiştir.

Metin uzunlukları kontrol edilmediğinde batı masalları arasında en yüksek mentalizasyon katkısına sahip masal ‘Karlar Kraliçesi’ masalı, en az katkıya sahip olan ise “Bremen Mızıkacıları” masalıdır.

Tablo 40. 3D animasyon filmlerin C1ortC2ortC3ortC4ortC5ort Σ Cort puanları

3D Animasyon Film	C1ort	C2ort	C3ort	C4ort	C5ort	ΣCort
Toy story 3	0,93	2,78	1,09	0,27	1,03	6,10
The Lion king	1,36	3,81	1,13	0,58	1,15	8,03
Shrek 2	1,98	3,45	1,02	0,73	1,29	8,47
Shrek 3	2,05	4,02	0,98	0,51	1,05	8,62
Finding Dory	1,03	4,36	1,13	0,25	2,48	9,24
Minions	1,67	2,04	0,63	0,20	1,00	5,54
Inside out	2,59	3,13	1,40	0,61	1,47	9,20
Zootopia	1,18	2,22	0,96	0,25	1,30	5,91
Finding Nemo	1,81	3,54	1,94	0,59	1,71	9,58
Despicable me 2	1,99	3,36	0,91	0,26	1,32	7,83
Frozen	2,60	3,19	0,73	1,21	1,56	9,30
Secret life of pets	1,81	2,70	1,37	0,25	1,50	7,62
Up	1,21	3,00	1,07	0,19	1,69	7,17
Monsters university	2,32	2,61	0,89	0,24	1,79	7,84
Monsters inc.	1,48	2,67	1,40	0,43	1,48	7,46

Not: İncelenen metinlerin kelime sayısı kontrol altına alınarak, metinlerden beş kategori altında tespit edilen zihin durumu sözcüklerinin metinlerin toplam kelime sayısına bölünmesiyle elde edilen ortalama puanlar verilmiştir. Duygu sözcükleri sayısı ortalama puanı (C1ort), bilişsel durum sözcükleri sayısı ortalama puanı (C2ort), algı sözcükleri sayısı ortalama puanı (C3ort), fizyolojik zihin durumu sözcükleri sayısı ortalama puanı (C4ort), hareketli zihin durumu sözcükleri sayısı ortalama puanı (C5ort) ve toplam zihin durumları sayısı ortalama puanı (Σ Cort) ile gösterilmiştir.

Tablo 40’ta gösterildiği gibi araştırmaya alınan 3D animasyon filmler içinde toplam zihin durumu puan ortalaması (Σ Cort) en yüksek film “Finding Nemo” filmidir (M=9,58). En az ortalamaya sahip film ise “Minions” filmidir (M=5,54).

Tablo 41. 3D animasyon filmlerin C1C2C3C4C5ΣC puanları

3D Animasyon Film	C1	C2	C3	C4	C5	ΣC
Toy story 3	52	156	61	15	58	342
The Lion king	66	185	55	28	56	390
Shrek 2	97	169	50	36	63	415
Shrek 3	96	188	46	24	49	403
Finding Dory	82	348	90	20	198	738
Minions	50	61	19	6	30	166
Inside out	157	190	85	37	89	558
Zootopia	80	150	65	17	88	400
Finding Nemo	102	199	109	33	96	539
Despicable me 2	77	130	35	10	51	303
Frozen	150	184	42	70	90	536
Secret life of pets	86	128	65	12	71	362
Up	51	126	45	8	71	301
Monsters university	127	143	49	13	98	430
Monsters inc.	89	161	84	26	89	449

Not: İncelenen metinlerin kelime sayısı kontrol altına alınmadan, metinlerden beş kategori altında tespit edilen zihin durumu sözcük sayıları ve toplamları verilmiştir. Duygu sözcükleri sayısı (C1), bilişsel durumlara ait sözcüklerin sayısı (C2), algı sözcükleri sayısı (C3), fizyolojik zihin durumu sözcükleri sayısı (C4) ve hareketli zihin durumu sözcükleri sayısı (C5) ve toplam zihin durumları sayısı (toplam mentalizasyon katkısı puanı) (ΣC) ile gösterilmiştir.

Metin uzunlukları kontrol edilmediğinde en yüksek mentalizasyon katkısına sahip animasyon film ‘Finding Dory’, en az katkıya sahip olan ise “Minions” animasyon filmidir.

Araştırma bulguların veri tipine göre karşılaştırmaları kısaca özetlenecek olursa; metin uzunlukları kontrol altına alınarak ve alınmadan elde edilen zihin durumu sözcük sayılarına ve çeşitliliğine dair veriler tablo 42’de sunulmuştur.

Tablo 42. Özet karşılaştırma tablosu

Veri tipi	Sayı / ort.	Duygu	Biliş	Algı	Fizyolojik	Hareket	Toplam
Doğu	C değerleri	C1 33,33	C2 41,80	C3 20,80	C4 18,87	C5 31,20	$\sum C$ 146
	Cort değerleri	C1ort 2,20	C2ort 2,80	C3ort 1,37	C4ort 1,34	C5ort 2,20	$\sum Cort$ 9,91
	Cce değerleri	C1ce 27,73	C2ce 27,47	C3ce 10,87	C4ce 16,13	C5ce 22,73	$\sum Cce$ 104,93
	Cceort değerleri	C1ceort 1,88	C2 ceort 1,94	C3ceort 0,75	C4ceort 1,15	C5ceort 1,61	$\sum Cceort$ 7,33
Batı	C değerleri	C1 39,60	C2 41,53	C3 30,27	C4 23,87	C5 29,40	$\sum C$ 164,67
	Cort değerleri	C1ort 2,55	C2ort 2,68	C3ort 1,95	C4ort 1,54	C5ort 1,95	$\sum Cort$ 10,68
	Cce değerleri	C1ce 35,33	C2ce 30,73	C3ce 13,87	C4ce 18,80	C5ce 22,60	$\sum Cce$ 121,33
	Cceort değerleri	C1ceort 2,28	C2 ceort 1,99	C3ceort 0,94	C4ceort 1,21	C5ceort 1,51	$\sum Cceort$ 7,93
3D	C değerleri	C1 90,80	C2 167,87	C3 60	C4 23,67	C5 79,80	$\sum C$ 422,13
	Cort değerleri	C1ort 1,73	C2ort 3,12	C3ort 1,11	C4ort 0,44	C5ort 1,45	$\sum Cort$ 7,86
	Cce değerleri	C1ce 31,73	C2ce 31,67	C3ce 13,67	C4ce 11,40	C5ce 27,27	$\sum Cce$ 115,73
	Cceort değerleri	C1ceort 0,63	C2ceort 0,64	C3ceort 0,26	C4ceort 0,22	C5ceort 0,52	$\sum Cceort$ 2,25

4. BÖLÜM: TARTIŞMA

CS-MST, zihin durumu konuşmalarının niteliğini ve niceliğini ölçmeyi hedef olarak, anlatılardaki mentalizasyon becerisinin çeşitli temel öğelerini değerlendirmeyi amaçlayan bir kodlama metodudur. Bu temel öğeler kodlama kılavuzunda C1 (duygu), C2 (biliş), C3 (algı), C4 (fizyolojik), C5 (hareket) olmak üzere kategorize edilmiştir. Her kategoriden elde edilen zihin durumu sözcüklerinin taşıdığı nedensellik değerleri ve çeşitlilik kategorileri ayrıca bulunmaktadır.

Öncelikle incelenen metinlerin uzunlukları kontrol altına alınmaksızın beş kategori (C1, C2, C3, C4 ve C5) incelenmiştir. Ardından bu kategorilerin toplamından elde edilen zihin durumları sözcük sayıları (toplam C), çeşitliliği, taşıdığı nedensellik değerlerinin veri tipine göre betimsel istatistikleri, varyans (ANOVA) analizleri ve izleme testi sonuçları değerlendirilmiştir. Sonuçlar üç grup açısından karşılaştırılmıştır. Bu noktada, incelenen metinlerin uzunluklarına bakıldığında masal ve animasyon filmlerin metinleri arasında büyük farklılaşma olduğu görülmüştür. Animasyon film metinleri ortalama 5.303 kelimeye sahipken, doğu masalları ortalama 1.462 kelimeye, batı masalları ise ortalama 1.554 kelimeye sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu haliyle animasyon filmler grubunda masallardan üç ile altı kat arasında değişen uzunluklarda metinlere sahip filmler bulunmaktadır. Metin uzunluklarının masal ve animasyon film grupları arasında farklılaşma göstermesi araştırmanın geçerliliğine tehlike oluşturmuştur. Bu nedenle metin uzunluklarının sonuçları etkilememesi amaçlanmış ve bu durum analizlerde kontrol altına alınmıştır. Analizler ikinci aşamada ortalama değerler üzerinden sürdürülmüştür.

Ancak ilk aşamada salt zihin durumu sözcük sayılarından elde edilen bazı veriler önemlidir. Bu veriler sırasıyla şunlardır:

Araştırmadaki ilk dikkat çekici bulgu; üç grupta da biliş zihin durumu sözcüklerine fazla sayıda, fizyolojik zihin durumu sözcüklerine ise az sayıda rastlanmış olmasıdır. Üç grubun içerdiği zihin durumu sözcükleri aynı kategorilerde yani biliş (C2) ve fizyolojik (C4) kategorilerinde değişiklik göstermektedir. Bu bulgu, birinde görselliğin ön planda olduğu diğeri yazılı olan masal ve animasyon film türlerinin aslında kurgu olarak benzer olduğuna, öyküleri benzer yapı ile aktardıklarına işaret etmektedir. Dolayısıyla animasyon filmlerin masalların postmodern versiyonu olarak görülmesinin yerinde bir değerlendirme olduğu düşünülmektedir.

Bir diğeri önemli bulgu üç grubun zihin durumu sözcük çeşitliliğinin tespit edilen zihin durumu sözcük sayısı ile paralel şekilde değişmemesidir. En yüksek zihin durumu sözcük sayıları biliş kategorisinde elde edilirken, sözcük çeşitliliği bu kategoride tespit edilmemiştir. Üç grupta da duygu kategorisinde en yüksek sözcük çeşitliliği bulunmuştur. Yıldır (1984) çalışmasında masalların duyguları beslemedeki önemini vurgulamış olup, araştırma bulguları da bu görüşü destekler nitelikte olmuştur. Bu görüşe ek olarak masalların postmodern versiyonu olarak kabul edilen animasyon filmler için de duyguları beslediğini varsaymak mümkündür. Çünkü animasyon filmlerde en yüksek sözcük çeşitliliği duygu (C1) kategorisinde bulunmuştur.

En düşük sözcük çeşitliliği doğu ve batı masallarında algı (C3) kategorisinde iken, animasyon filmlerde ise fizyolojik (C4) kategorisindedir. Bu noktada

duyu organlarımızla bağlantılı olan algı sözcüklerinin çeşitlilik olarak zaten geniş bir yelpazeye sahip olmadığı şeklinde genel geçer bir yorum yapılabilir. Ancak görsel bir materyal olan animasyon filmlerde kullanılan algı sözcüklerinin çeşitliliğinin düşük çıkması böylesi bir yorum yapılmasının önüne geçmektedir. Bu bulgular bize gösteriyor ki animasyon filmlerde algı sadece görsellik olarak beyaz perdeye aktarılmamış, sözcükler ile de desteklenmiştir. Dolayısıyla bu alandaki bulguların yeterince incelenmeden açıklanması mümkün görülmemektedir.

Bir diğer bulgu; sözcük çeşitliliği bakımından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamasıdır. Metin uzunluğu sebebiyle kelime avantajı animasyon filmlerde olmasına rağmen, bu filmlerde zihin durumu sözcük çeşitliliği diğer iki gruptan farklı çıkmamıştır. Sözcük çeşitliliği bakımından gruplar arası farkın olmaması, animasyon filmlerde oldukça az çeşitlilikte kelimelerin kullanıldığına, film boyunca da bu az çeşitlilikteki kelimelerin sıkça tekrar edildiğine işaret etmektedir. Bu bulgu bize animasyon filmlerin masallara göre zihin durumu sözcük çeşitliliği bakımından yeterince zengin ürünler olmadığını göstermektedir. Bu kategorideki bulgular ortalama değerlerden elde edilen sonuçlar ile ayrıca daha detaylı olarak yorumlanacaktır.

Bu araştırmada aynı zamanda nedensellik değeri taşıyan zihin durumu sözcükleri de incelenmiştir. Bu değerler metinlerde az bulunduğu için ortalama alınmadan salt sayılar üzerinden karşılaştırma yapılması sonuçları etkilememektedir. Nedensellik; duyguları, düşünceleri, niyetleri, fizyolojik durumları ve davranışları ilişkilendirebilmeye ve bunlar arasında illiyet bağı

kurabilmeye işaret etmektedir (Bekâr, 2017). Bu bağlantıların kurulabilmesi değerlendirme, sentez ve muhakeme becerisine işaret etmekte ve aynı zamanda mentalizasyon kapasitesi için oldukça kıymetli bir yerde durmaktadır. Nedensellik bağlantıları kurabilmek muhakeme becerisinin yanı sıra kişinin davranışlarına yönelik iç gözü kazanması bakımından da önem taşımaktadır. Toplam nedensellik değerlerine bakıldığında; doğu ve batı masallarının animasyon filmlere göre daha çok nedensel zihin durumu sözcüklerine sahip olduğu görülmüştür. Bu açıdan da masalların animasyon filmlere göre daha yüksek mentalizasyon katkısına sahip olduğu söylenebilir.

Nedensel değer taşıyan sözcük kategorilerini incelediğimizde; doğu masallarında en yüksek nedensellik biliş (C2) zihin sözcüğü kategorisindedir. Hatırlanacak olunursa, biliş kategorisi aynı zamanda en yüksek zihin durumu sözcüklerinin de bulunduğu kategoridir. Biliş kategorisinde nedensellik değeri olan sözcüklerin fazla olması; biliş kategorisinin kendisinden sonra gelen kategorilerle (C2-biliş, C3-algı, C4-fizyolojik ve C5-hareket) nedensel ilişkilerin çokça kurulmuş olduğu anlamına gelmektedir. Diğer bir deyişle doğu masallarının bilişsel süreçleri, algısal durumları, fizyolojik durumları ve davranışları bilişsel boyutta ilişkilendiren hikâye kurgularına sahip olduğu söylenebilir. Bu noktada daha kapsamlı yorum yapabilmek için bu masalların doğduğu kültürel yapıya bakmak faydalı olacaktır.

Doğu masalları grubunu oluşturan Binbir Gece masallarında hikâyelerin Kahire, Şam, Bağdat gibi şehirlerde geçtiği görülmektedir. Masallarda anlatılan hikayelerde *“dönemin sosyal yaşamının, kültürünün, medeniyet algısının, insanların hayata ve eşyaya bakışının yansıtıldığı”*

anlaşılmaktadır (Tosun, 2013). Külliyyattaki öykülerde insan fitratından kaynaklanan zaafların, çelişkilerin, arzuların ve açmazların sayısız olayla test edildiği görülmektedir. Anlatılan hikâyelerde “ibret” vurgusu temel bir özelliktir. Öyküler kişilere hayat dersi olacak şekilde kurgulanmıştır (Tosun, 2013). Binbir gece masallarının ana çerçevesinde bile bir aldatılma olayı – padişahın eşi tarafından aldatılması- yer almaktadır (Tosun, 2013). Binbir gece masallarının yapısı hakkında bilgi edindikten sonra, içeriğin zihin durumları açısından değerlendirmesine geçebiliriz. Test edilme ve bu deneyimlerden ders çıkarma süreci bilişsel bir süreçtir. Kişinin test edilirken başına gelen olaylar karşısında verdiği tepkileri iyi bağlantılandırıp değerlendirmesine, zihninde analiz etmesine, muhakeme edebilmesine, kendisinde olup biteni farkında olabilmesine ve bu süreç sonucunu sentezleyip kendine ders çıkarabilmesine işaret etmektedir. Görüldüğü üzere tüm bunlar bilişsel süreçlerdir. Dolayısıyla doğu masal grubunda en yüksek biliş kategorisinde nedensellik değeri taşıyan sözcüklerin bulunması şaşırtıcı değildir.

Batı masalları grubunda en yüksek nedensel değerler algı (C3) kategorisinde görülmüştür. En düşük nedensel değerler fizyolojik (C4) kategorisindedir. Doğru masalları için yapılan yorumlama burada da kullanılabilir. Batı masallarının algısal durumları, fizyolojik durumları ve hareket yani davranışları ilişkilendirebilecek hikâye kurgularına sahip olduğu söylenebilir. Detaylı değerlendirme için Grimm ve Andersen masallarının doğduğu batı kültürüne bakmak yerinde olacaktır. Andersen ve Grimm masalları batı kültüründeki halk masallarından orijinlendiği, ancak bu

masalların değiştirilerek belli bir aydın grubunun günün sosyal kodlarına göre medenileşmesi adına âdetler, değerler ve davranışlar üzerine bir edebi türe çevrildiği (akt. Korkut Raptis, 2015) bilinmektedir. Batı masalları grubunda incelenen masalların da bu bakımdan Binbir gece masalları gibi eğitici yönü bulunmaktadır. Ancak bu masal grubunda nedensellik değerleri algı kategorisinde yüksek çıkmıştır. Doğu masallarında öykülerden ders çıkarmak esas amaç iken; batı masallarında belirli bir aydın grubunun sosyal normlara göre medenileşmesi amaçlanmıştır. Bu amacın öykülerin nedensellik bağlarını da şekillendirdiği düşünülmektedir. Doğu masallarında nedensellik daha yüksek bir düzey olan bilişsel (C2) düzeydedir *(Tekrar belirtmek gerekir ki CS-MST kodlama sisteminde en yüksek düzeyde duygu, bir alt düzeyinde ikinci sırada biliş, üçüncü sırada algı, dördüncü sırada fizyolojik, en alt düzeyde ise hareket kategorisi bulunmaktadır)*. Zira doğu kaynaklı masalların hedefi “ibret” olmasıdır yani insanların bu öyküleri zihinde analiz-sentez süzgecinden geçirip ders çıkarmalarıdır. Batı masallarına bakıldığında nedensellik düzeyinin bir alt düzey olan algısal (C3) düzeyde kaldığı görülmektedir. Bu masal grubunun hedefi olan ‘belirli bir grubun sosyal normlara göre medenileşmesi’nin bu sonuçları ortaya çıkardığı düşünülmektedir. Sosyal normların genellikle sosyalleşme/toplumsallaşma sürecinde “öğrenildiği” bilinmektedir. ‘Sosyal normlara göre medenileşme’ ibaresi kendi içinde bakarak, izleyerek, dinleyerek öğrenmeyi, model almayı akla getirmektedir. Böyle bir yorumlamaya gidilmesi çok ta yanlış olmasa gerek. Zira bulgular gösteriyor ki batı masallarında davranışlar (C5) ve fizyolojik durumlar (C4), algısal durumlar (C3) –izlemek, dinlemek vb.

kanallardan gelen yani duyu organlarından gelen bilgiler- ile ilişkilendirilerek verilmiştir. Bilişsel süreçlerle ilişkilendirmeye rastlanılmamıştır.

Animasyon filmlerde ise çok az sayıda nedensel değere sahip sözcük bulunması ilk dikkat çekici bulgudur. Palmer (2015) günümüz çocuklarının birçoğu için en çok izlenen animasyon filmlerde hikâyenin sözlü bir anlatı sırasının olmadığını, yalnızca bölümlere ayrılmış diyalogların, ses efektlerinin ve fon müziğinin olduğunu ileri sürmektedir. Araştırmada animasyon film grubundan elde edilen nedensellik bulguları bu görüşü destekler niteliktedir. Araştırmaya göre, animasyon filmlerde farklı zihin durumları arasında ilişkilendirme kurulmamakta, metinler diyaloglar üzerinden akmaktadır. Buradan yola çıkarak animasyon filmler izleyicilere duygu, düşünce ve davranışlar arası illiyet bağı kurup anlayabilecekleri açıklamaları sağlayamadığı varsayılabilir. Bu noktada tekrar belirtilmelidir ki doğu masallarında anlatılanlardan “ders çıkarmak”, batı masallarında “sosyal normlara göre medenileşme” hedeflenerek masallar ortaya konmuştur. Araştırma sonuçlarında doğu grubunda bilişsel kategorideki, batı grubunda da algı kategorisinde yüksek bulunan nedensellik bağlantılarında bu amaçlar gözlemlenmiştir. Hal böyle iken çok kısıtlı nedensellik değerine sahip olan animasyon filmlerinin ortaya konuş amacının ne olduğu belirsiz kalmıştır. Nedensellik kurgusundan postmodern masalların doğuş amacı anlaşılammamaktadır.

Masallar ile animasyon filmler arasında farklılaşma olması nedeniyle, bir diğer farklılık alanı olan filmlerdeki müzikler de ele alınmalıdır. Animasyon filmlerde müziğin kullanımı endüstriyel anlam ve faydası bir tarafa bırakılarak bu

noktada ayrıca değerlendirilmeli; neden tüm animasyon filmlerinde özgün müzik eklenmektedir? sorusunun cevabı araştırılmalıdır. Masalların anlatıcı-dinleyici arasında Winnicott'un da bahsettiği gibi bir 'oyun alanı' yaratması, masalların postmodern versiyonlarında da kurulması gereken bir alandır. Animasyon filmlerde çocukların karşısında seyrettiği, birebir etkileşime geçemediği bir ekran bulunmaktadır. Peki bu ara alan animasyon filmlerde nasıl sağlanacaktır? Bu kurgu için müziğin animasyon filmlere eklenmesi, 'oyun alanı'nın bu şekilde desteklenmesi gerekli olabilir. Bu şekilde müziğin varlığı çocuğa bir oyun alanı oluşturacak, bu alanın albenisi oluşacak, bu şekilde çocuklar bu alana davet edilerek cezbedilebilecektir (Oral, 2017).

Bu aşamada son olarak ortalama metin uzunlukları birbirine yakın değerlerde olan doğu ve batı masal gruplarının ikili karşılaştırmasına bakılacaktır. Masal grupları beş kategori (C1, C2,C3, C4 ve C5) ve toplamı bakımından kıyaslandığında, iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma olmadığı görülmektedir. Benzer sonuçlar iki grup açısından sözcük çeşitliliğinde de görülmüş, iki grup arasında zihin durumu sözcük çeşitliliği bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır.

Daha önce belirttiğimiz üzere günümüzde masal denilince akla çocuklar gelse de masalların çocuklar için değil yetişkinler için yazıldığı, hedef kitlenin daha sonraları yetişkinlerden çocuklara döndüğü unutulmamalıdır. Benzer durum animasyon filmler için de geçerlidir. Günümüzde masallar, birtakım pedagojik kaygılar ve uzmanlardan gelen tavsiyeler nedeniyle pek çok özelliği ve içerdiği temalar bakımından çocuklara uygun hale getirilmeye çalışılmakta, sadeleştirilmekte ve öykülerin akışı ve sonucu değiştirilmektedir. Çalışmada incelenen masal kitapları,

orijinal öykülerden oldukça farklılaşmış ve sadeleştirilmiş masalları ihtiva etmektedir. ‘Klasikler’ olarak adlandırılan bu masallar, çağının mükemmeli olmasıyla diğer çağlara intikal edebilmiş, sadece kendi döneminin insanına hitap etmenin ötesinde, çağlara seslenmiş (Aydın, 2017) ürünlerdir. Bu masallar sadeleştirilmiş ve değiştirilmiş halleriyle çocuklar tarafından yaygın olarak bilinmektedir. Masallar gerek ders verici, yol gösterici özellikleri bakımından eğitim sürecinde, gerekse bakım veren-çocuk etkileşimde ‘keyif aracı’ olarak sıklıkla kullanılmaktadır (Malafantis & Ntoulia, 2011). Masalların orijinal hallerinden sadeleştirilmeleri, kısaltılmaları ve çocuklara uygun hale getirilmeleri, hikâyelerin içerik zenginliğine de etki etmektedir. Doğu kültürüne ait masalların tercümesi hususu, çalışmada değerlendirilmesi gereken bir alandır. Belirtmekte fayda olacaktır ki ‘Binbir Gece Masalları’ 1704'te Arapça'dan bir batı diline Fransızca'ya Antoine Galland tarafından ilk kez çevrilmiştir (Antoine Galland, 2017). Fransızca'dan İngilizce'ye çevirisi ise ilk kez Sir Richard Burton tarafından yapılmıştır. Günümüzde İngilizce dilinde yeni hazırlanan masal kitapları bu çeviriler üzerinden sürdürülmektedir (Wikipedia, 2017). Doğu masalları grubu için seçilen ‘Binbir Gece Masalları’ masal kitabının içerisinde yer alan masalların doğduğu dilden batı dillerine tercüme edilmesi, bir batı dilinden de Türkçe'ye çevrilmiş olması, çeviriler sırasında masalların içeriklerinde bir takım değişim ve dönüşümlere sebebiyet verdiği düşünülmektedir. Buna ek olarak bu masalların içerdiği insan doğasının zaaflarına dair hikâyelerin, cinsellik ve şiddet içeren temalarının kaldırılarak öykülerin çocuklara uygun hale getirilmiş olması masal içeriklerini etkilediği düşünülmektedir.

İkinci aşamada incelenen metinlerin uzunlukları kontrol altına alınarak analizler yapılmıştır. Beş kategoriden (C1-duygu, C2-biliş, C3-algı, C4-fiyolojik, C5-hareket) elde edilen ortalama değerler incelenmiştir. Beş kategorilerden elde edilen zihin durumları sözcük sayıları, çeşitliliği, taşıdığı nedensellik değerlerinin veri tipine göre betimsel istatistikleri, varyans (ANOVA) analizleri ve izleme testi sonuçları değerlendirilmiştir.

Ortalama değerlerde ilk dikkat çekici bulgu veri gruplarında bulunan en fazla (C2) ve en az (C4) zihin durumu sözcüğü içeren kategorilerin ortalama değerlerde de değişmemesidir. Dyer ve diğ. (2000) doksan masal kitabını inceledikleri çalışmalarında benzer şekilde biliş (C2) sözcük kategorisinin masallardaki en yüksek zihin sözcüğü kategorisi olduğunu bulmuşlardır. Bu noktada masalların ve postmodern versiyonu olan animasyon filmlerin okuyuculara ve izleyicilere daha çok bilişsel anlamda katkı sağlayan aynı menşeli ürünler olduğu söylenebilir. Dolayısıyla burada da animasyon filmlerin masalların postmodern versiyonu olarak görülmesinin yerinde bir değerlendirme olduğu düşünülmektedir.

Bir diğer önemli bulgu metin uzunlukları kontrol altına alındığında animasyon filmlerin ilk sıradan en son sıraya gerilemesi ve anlamlı şekilde diğer gruplar ile arasında farklılaşma ortaya çıkmasıdır. Burada masalların, post modern versiyonları olarak kabul edilen animasyon filmlere göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha çok mentalizasyon katkısına sahip materyaller olduğu söylenebilir. Palmer (2015) “*sevilen bir yetişkinin anlattığı veya okuduğu bir masalı dinlemek ile bunu ekrandan izlemek arasında çok büyük fark olduğunu*” söylemektedir. Palmer (2015) aynı

zamanda masalların ekrandan izlenen versiyonunun daha az tatmin edici olduğunu ve çocuğun dilbilimsel ve entelektüel yönlerini geliştirmesi açısından da yetersiz kaldığını ileri sürer. Araştırma bulguları bu görüşü destekler niteliktedir. 3D animasyon filmler masallar karşısında içerdiği zihin durumu sözcükleri bakımından yetersiz kalmış, masallara kıyasla mentalizasyon kapasitesinin gelişimine katkı sağlayacak kıymetli araçlar olmadığına kanaat getirilmiştir.

Doğu ve batı masalları kendi içinde değerlendirildiğinde toplam mentalizasyon katkısı bakımından iki grup arasında anlamlı fark salt değerlerde olduğu gibi ortalama değerlerde de görülmemiştir. Bu bulgu ile doğu ve batı masallarının toplam mentalizasyon katkı düzeyleri arasında farkın olmadığını, ancak masalların animasyon filmlere göre daha yüksek mentalizasyon katkısına sahip araçlar olduğunu söyleyebiliriz.

Toplam değerler bakımından grupları karşılaştırmanın ardından mentalizasyon kapasitesinin gelişiminde önemli bir yerde duran duygu (C1) kategorisine detaylıca bakabiliriz. Duygu kategorisinde batı masallarının animasyon filmlere göre daha çok duygu sözcüğüne sahip olduğu ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Diğer gruplar arasında anlamlı farklılaşma bulunamamıştır.

Duygu kategorisinden çıkan sonuçlar mentalizasyon kapasitesi ve suç, saldırganlık ve şiddet ilişkisini anlamada ve masalların bu ilişkide konumlandırılmasında önemlidir. “*Duyguların tanınması, kontrol edilmesi ve düzenlenmesi becerileri anne-bebek erken dönem ilişkileriyle gelişmeye başlamaktadır*” (Fonagy ve diğ., 2004). Fonagy ve diğ. (2004) çalışmalarında

güvenli bağlanmanın mentalizasyon kapasitesinin gelişimini sağladığını belirtmişlerdir. Ancak yazarlar sonraki çalışmalarında (2009) güvenli bağlanma kapsamında yansıtıcı işleyişe (*reflective functioning*) daha çok vurgu yapmıştır. Yansıtıcı işleyişte anne/bakım veren, bebeğin içsel durumu ile ilgili verdiği sinyallere (örn.ağlaması) anlam yükleyerek, bebeğin hislerini aynalar. Bebek bu yol ile içsel durumu yani duyguları ile ilgili temsiller yaratır. Bu temsiller bedensel uyarılma halinde bebek için bir sembol oluşturur. Buna ikincil temsiller (*second-order representation*) yani mentalizasyon denir. Annenin yansıtıcı işleyişi ile Winnicot'un deyişiyle “bebeğin duyguları bebeğe geri verilir”, bu yolla bebek duygularını tanımayı öğrenir. Mentalizasyon kişinin hissettiği şeyin ne olduğunu bilmesini sağlar. Ne hissettiğini bilmek de, hissedilen duygunun düzenlenmesine yardım eder. Kişi hissettiği şeyin ne olduğunu bilmesiyle yani duyguyu tanımasıyla bu duygu üzerine harekete geçmek (*acting-out*) zorunda kalmaz (Fonagy, 2015).

Tice ve diğ. (2001) dürtü kontrolündeki başarısızlığın temelde duygu düzenlemesindeki başarısızlıkla ilişkili olduğunu ileri sürer. Bu bakımdan duyguları tanıma ve düzenleyebilme, dürtü kontrolü ve saldırgan davranışlar açısından temeldedir. Tice ve diğ. (2001) dürtü kontrolünde başarısız kişilerin asıl önceliklerini duygularını düzenlemeye verdiğini, bu kişilerin duygu düzenleyebilme ile meşgul olduklarını ileri sürer. Eğer bakım veren çocuğa sürekli doğru olmayan veya absürd temsiller sunarsa çocuk ikincil temsilleri oluşturamaz, yani mentalize edemez (Fonagy, 2015).

Ayrıca mentalize eden bir bakım verenin olmayışı (çocuk ihmali, kimsesiz çocuklarda olduğu gibi) çocuğun mentalizasyon kapasitesini

geliştirmesini zorlaştırır (Thompson & Tuch, 2014). Bu noktada çocuğun mentalizasyon kapasitesini geliştirebilmesi için yardımcı unsurlara ihtiyaç duyulur ki masallar bu noktada çok önemlidir. Palmer (2015) da öğrenme konusunda çocukların gerçek interaktif iletişime ve gerçek konuşmaya ihtiyaç duyduklarını belirtir. Ancak adli bilimleri ilgilendiren çocuk ihmal ve istismarı, kimsesiz çocuklar, sokakta yaşayan çocuklar, suça sürüklenen çocuklar vb. gibi bazı özel gruplarda çocukların gerçek interaktif iletişime girebilecekleri, mentalize eden ebeveynlere sahip olmayabilmektedir. Bu gibi özel gruplarda yer alan çocuklarda mentalizasyon kapasitesinin gelişimi için yardımcı unsurlara ihtiyaç duyulur. Bu çalışma ile duygu sözcükleri bakımından zengin masalların çocuğun duyguları tanımasında ve tanıdığı duyguları düzenleyebilmesinde yardımcı olduğu, özellikle batı masallarının bu konuda diğer gruplara göre anlamlı derecede daha zengin içeriğe sahip olduğu vurgulanmıştır.

Araştırma sonuçları batı masallarının duygu sözcükleri bakımından zengin materyaller olduğunu ortaya koymuştur. Bu bakımdan batı masallarının duyguları tanıma ve dolayısıyla duygu düzenleme becerileri konusunda yararlanılabilecek araçlar olduğu söylenebilir. Ancak ne yazık ki animasyon filmler için aynı yorum yapılamamaktadır. Zira animasyon filmler duygu sözcükleri bakımından diğer gruplara kıyasla oldukça yetersiz düzeyde duygu sözcüğü ihtiva etmektedir. Ancak burada duyguların görsel olarak beyaz perdede aktarılması araştırmanın bir sınırlılığı olarak durmaya devam etmektedir.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında biliş (C2) kategorisinde ise üç grup arasında anlamlı fark tespit edilmemiştir. Burada üç veri tipinin de aynı menşeyden gelmeleri ve daha çok bilişsel alanda kurguya sahip ürünler olması açıklama olarak verilebilir. Zira üç grupta hem salt hem ortalama değerlerde en çok bilişsel zihin durumu sözcükleri ortaya çıkmıştır.

Araştırmadaki bir diğer önemli çıktı algı (C3) kategorisi bulgularındadır. Algı kategorisi animasyon filmler ile masalları karşılaştırmada çok önemli bilgiler vermektedir. Masallardaki öyküleri anlamak ve zihinde canlandırabilmek için algısal sözcükler öykü kurgularında adım adım kullanılmaktadır. Ancak animasyon filmlerde bu durum farklılaşmaktadır. Animasyon filmler görsel materyallerdir ve hikâyelerdeki algısal durumlar daha çok kahramanlar tarafından canlandırılmakta, görsel olarak izleyiciye aktarılmakta, izleyiciler de davranışları seyrederek kahramanın algısal durumlarını anlamaktadır. Çoğunlukla hikâye akışında ayrıca bir algı sözcüğü kullanılmamaktadır. Örneğin animasyon filmlerde kahramanın gördüğü elbiseye ‘ne güzel bir elbise’ demesi metin kodlamasında algısal bir zihin durumu ifade etmezken, benzer bir durum masallarda ‘kahraman karşısında çok güzel bir elbise görür, ne güzel bir elbise der’ şeklinde tasvir edilmesi, metinde bir algı zihin durumu sözcüğünün (görür-C3) kodlanmasını sağlar. Animasyon filmler ile masallar arasında bu yapısal farklılığa rağmen gruplar arası karşılaştırmalarda doğu masalları ve animasyon filmler arasında algı sözcükleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır. Ayrıca animasyon filmlerde en düşük zihin durumu sözcük sayıları kategorisi de algı sözcükleri kategorisi

değildir. Bu bulgular bize yapısal olarak farklı gibi duran animasyon film ve masal türlerinin aslında birbirine içerik kurgusu olarak çok benzer olduğunu, animasyon filmlerin görsel materyal oluşunun zihin durumu sözcükleri bakımından öykü anlatımını bozucu etkisinin olmadığını göstermektedir.

Fizyolojik (C4) kategorisinde masalların en yüksek katkıya sahip olduğu ve animasyon filmlerden anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Bu bulgularda öncelikle batı kültürüne bakmak daha yararlı olacaktır. Doğu kültürü, geçmişte en azından 18.yy'a kadar zenginlik ve refahı temsil ederken, batı kültürü ağırlıklı olarak savaşlar, felaketler, salgınlar ile uğraşmıştır. Sanayi devrimi sonrası ise bu düzen tersine dönmüştür. Açlığın yeri batıdan doğuya değişmiş görülmektedir. Ama öyle görülüyor ki bu gerçeklik, batının kollektif bilinçaltında –Jung, *“tüm insanların evrensel olarak derin düzeyde bir bilinçdışı paylaştıklarını, bu bilinçaltının öznel psişenin altında saklı olduğunu”* ileri sürer (aktaran Chang ve diğerleri, 2013, ss.101)- hala unutulmayan ve ibret alınması gereken zaman dilimleri olarak durmaktadır. Bu çalışma Afrika kökenli masalarda uzak doğunun farklı bölgelerindeki yaygın folklorik ve sosyal antropolojik özellikleri anlamak için olmadığından, bu bulgular belki de yapılacak başka bir çalışmanın konusu olabileceğini düşündürmektedir. Ayrıca mentalizasyonun bir boyutu olan kendilik farkındalığı için –C4 kategorisi bununla ilgilidir- en çok masalların katkı sağladığını söylemek de mümkündür.

Hareket (C5) kategorisinde doğu masalları animasyon filmlerden istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmıştır. Hareket kategorisindeki bulgular da önem taşımaktadır. Şöyle ki animasyon filmlerdeki hikâyeler

çoğunlukla görseldir, çizgi karakterlerin hareketleri, yaptıkları eylemler ayrıca sözel olarak izleyiciye verilmez, izleyiciler olay örgüsünü gözleriyle takip ederek karakterleri ve dekoru izlerler. Hareket kategorisindeki bulgular animasyon filmler için yapılan bu tasvire uygundur. Animasyon filmlerindeki hareket zihin durumu sözcükleri doğu masalları karşısında yetersiz kalmıştır. Ancak bu noktada batı masallarının verileri önem arz etmektedir. Çünkü batı masalları da hareket zihin durumu sözcükleri bakımından parlak veriler ortaya koyamamıştır. Batı masalları ile 3D animasyon filmler arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Sonuç olarak animasyon filmlerin görsel materyal olması nedeniyle, algı ve hareket alanlarında aktarımların sözel değil görsel olarak yapıldığı, yapısı gereği bu alanlarda yetersiz kalacağına dair getirilen eleştiriler bulgularımızda görülmemiştir. Animasyon filmlerde geçen diyaloglar algı ve hareket alanlarında zihin durumu sözcükleri sağlayarak batı masallarından farklılaşmamıştır. Hareket kategorisi bulgularında doğu masallarının özellikleri farklılaşmayı sağlamıştır. Bu noktada Binbir Gece masallarının doğduğu ve harmanlandığı doğu kültürünün özelliklerine bakılması bulguları anlamamıza ışık tutacaktır. Binbir Gece masalları daha önce belirtildiği gibi o dönemin sosyal yaşamını, kültürünü, medeniyet algısını, insanların hayata ve eşyaya bakışını yansıtmaktadır. Hikâyelerin geçtiği dönemlerde Kahire, Şam, Bağdat gibi diyarlarda göçler, uzak diyarlara yolculuklar, seferler, mücadeleler yaşamının bir parçasıdır. Bu temalar haliyle bu masallarda da görülmektedir. Binbir Gece masallarında serüvenler, seyahatler, arayışlar, mücadeleler sıklıkla işlenmekte, öykü kurguları bu ekseninde sürmektedir. En önemlisi öykü kurgularında “ders çıkarılmasının” amaçlanmış olmasıdır ki hareket kategorisine zihin durumu sözcüğü

değeri katan budur. Zira basit hareket sözcükleri (örneğin koşmak, zıplamak vb.) zihin durumu sözcüğü olarak kodlanmamaktadır. Ortaya çıkan harekette bir niyet ya da bilişsel bir temsil var ise hareket zihin durumu sözcüğü olarak kabul edilmektedir (örneğin peşinden koşmak). Dolayısıyla hareket kategorisinde doğu masallarının yüksek zihin durumu sözcük sayısına haiz olması şaşırtıcı değildir.

Metin uzunlukları kontrol altına alınarak yapılan sözcük çeşitliliği analizlerinde ilk önemli bulgu gruplar arasında anlamlı farkın ortaya çıkmasıdır. Zira ilk aşamada metin uzunlukları kontrol altına alınmadığında salt sözcük sayılarının çeşitliliği bakımından gruplar arası anlamlı fark bulunamamıştı ve bu durum sözcük sayısı avantajı olmasına rağmen animasyon filmlerin aleyhine olmuştu. Metin uzunlukları kontrol altına alındığında, toplam zihin durumu çeşitliliği bakımından yine doğu ve batı masalları arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiş, doğu ve batı masalları istatistiksel olarak animasyon filmlere göre farklılaşarak daha çeşitli zihin durumu sözcüklerine sahip olduğu görülmüştür.

Çeşitliliğe dair ikinci önemli bulgu üç grupta da en çok zihin durumu sözcük çeşitliliğine sahip kategori duygu kategorisiyken, metin uzunlukları kontrol altına alındığında sonuçlar doğu masalları ve animasyon filmlerde değişmiştir. Doğü masallarında ve animasyon filmlerde biliş (C2) kategorisinde en çok sözcük çeşitliliği bulunmuştur.

Zihin durumu sözcük çeşitliliği için yapılacak son önemli yorum; masalların ve postmodern versiyonu olan animasyon filmlerin toplam ve beş alt kategoride istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştıkları, masalların animasyon filmlere göre daha çok çeşitliliğe sahip materyaller oldukları, animasyon filmlerin ise zihin durumu sözcük çeşitliliği açısından fakir ürünler olduğu, metinlerde bulunan az

sayıda zihin sözcüğünün animasyon film süresince çok kez aynı şekilde tekrarlandığı, buna karşın masalarda yer alan zihin sözcüklerinin çok farklı şekillerde kullanıldığı, dil kullanımındaki zenginliğin çeşitlilik sayılarına da katkı sağladığı görülmüştür.

Üçüncü aşamada incelenen metinlerin uzunlukları kontrol altına alınarak ve alınmaksızın üç grupta yer alan masallar ve animasyon filmlerin grup içi karşılaştırmaları yapılmıştır. Gruplarda yer alan masalların ve animasyon filmlerin hangilerinin en yüksek ve en düşük mentalizasyon katkısına sahip olduğu değerlendirilmiştir.

Doğu masallarında en çok mentalizasyon katkısına yani en çok zihin durumu sözcüğüne sahip masal 'Fakir Adamın Rüyası', batı masallarında 'Küçük Deniz Kızı', 3D animasyon filmlerde ise 'Finding Nemo' olmuştur. Bu üç yapıtın da hikâye örüntülerine bakıldığında macera, serüven temalarının yanı sıra yoğun duygu durumlarının aktarıldığı yapıtlar olduğu görülmektedir. Bu bulgu mentalizasyon katkısı sağlayacak yeni öykülerin ne şekilde kurgulanması gerektiği hakkında bize yol göstermektedir. Benzer şekilde kurgulanmış olan/olacak öykülerin mentalizasyon katkılarının yüksek olabileceğine işaret etmektedir.

C1 kategorisinde doğu masallarında en çok duygu zihin durumu sözcüğüne sahip masal 'Uçan At', batı masallarında 'Kralın Yeni Giysileri', 3D animasyon filmlerde ise 'Frozen' olmuştur.

C2 kategorisinde doğu masallarında en çok biliş zihin durumu sözcüğüne sahip masal 'Uçan At', batı masallarında 'Kurbağa Prens', 3D animasyon filmlerde ise 'Finding Dory' olmuştur.

C3 kategorisinde doğu masallarında en çok algı zihin durumu sözcüğüne sahip masal ‘Efsane Kuş’, batı masallarında ‘Kralın Yeni Giysileri’, 3D animasyon filmlerde ise ‘Finding Nemo’ olmuştur.

C4 kategorisinde doğu masallarında en çok fizyolojik zihin durumu sözcüğüne sahip masal ‘Yamyam Kral’, batı masallarında ‘Uyuyan Güzel’, 3D animasyon filmlerde ise ‘Frozen’ olmuştur.

C5 kategorisinde doğu masallarında en çok hareket zihin durumu sözcüğüne sahip masal ‘Uçan At’, batı masallarında ‘Parmak Çocuk’, 3D animasyon filmlerde ise ‘Finding Dory’ olmuştur.

Bu sonuçların yorumlanması noktasında öykülerin temalarına bakmak yararlı olacaktır (Tablo 3) . En çok duygu sözcüğü bulunan masallardan ‘Uçan At’ ‘Kralın Yeni Giysileri’ hikayeleri aslında duygusal temanın hakim olduğu masallar değildir. Ancak öyküler farklı temalar ekseninde sürerken eş zamanlı olarak oldukça fazla duygu sözcükleri de içermektedir. Örneğin daha duygu yüklü öyküler olarak nitelendirilebilecek Çirkin Ördek Yavrusu (C1ort=2,72), Hansel ile Gratel (C1ort=2,27), Parmak Kız (C1ort=1,98) gibi masallar içerdiği duygu sözcükleri bakımından sıralamada ortalarda bulunmaktadır. Animasyon filmlerde de benzer bir durum söz konusudur. ‘Up, Shrek 2, Shrek 3, The Lion King’ daha duygu yüklü/hüzünlü/romantik/komik animasyon filmler olarak nitelendirilirken, duygu açısından en zengin animasyon filmler olamamıştır. Bir arayışın anlatıldığı ‘Finding Nemo’ animasyon filmi en çok duygu sözcüğüne sahip olarak ilk sırada yer almaktadır.

Biliş kategorisinde en çok zihin durumu sözcüğüne sahip doğu masalı olan ‘Uçan At’ masalında macera, serüven ve hareketlilik yoğun olarak verilmektedir. Zira hareket kategorisinde en çok zihin durumu sözcüğüne sahip masal yine ‘Uçan At’ olmuştur. Eşzamanlı olarak masalın bilişsel sözcükler açısından da oldukça zengin olduğu görülmektedir. Aslında doğu masalları batı masallarına göre serüven ve yolculuklarla daha dolu masallardır. Bu noktada Binbir Gece masallarının doğduğu doğu diyarlarının tarih boyu göçler, yer değişiklikleri, seyahatler, seferlerle iç içe olmuş kültürünün, masallarına etkisi söz konusudur. Yine belirtmek gerekir ki bu masalların “ibret” amacı unutulmamalıdır ki hareket kategorisine zihin durumu sözcüğü değeri katan budur. Zira basit hareket sözcükleri (örneğin koşmak, zıplamak vb.) zihin durumu sözcüğü olarak kodlanmamaktadır. Ortaya çıkan harekette bir niyet ya da bilişsel bir temsil var ise hareket zihin durumu sözcüğü olarak kabul edilmektedir (örneğin peşinden koşmak). Araştırmada hareket kategorisindeki bulgular da bu görüşü desteklemiş, doğu masalları iki gruba göre anlamlı olarak daha çok hareket zihin durumu sözcüğü içerdiği görülmüştür.

Algı kategorisinde en çok zihin sözcüğüne sahip masallar Efsane Kuş ve Kralın Yeni Giysileri, 3D animasyon film ise ‘Finding Nemo’dur. Animasyon filmlerde ilk sırada olan ‘Finding Nemo’ isminden de anlaşılacağı gibi bir arayışı konu alan, bu nedenle hareket zihin durumu sözcüklerinin yoğun bekleneceği bir öykü olarak dururken bulgular bu doğrultuda çıkmamış, film algı kategorisinde ilk sırayı almıştır. Bu noktada “Finding Nemo” animasyon filminde oğlunu arayan bir babanın arayış süreci içerisinde algı sözcüklerinin de sık kullanılmış olması, bu nedenle algı kategorisinde yüksek zihin sözcük sayısına sahip oluşu anlamlıdır. Batı masallarında en yüksek sayının bulunduğu “Kralın Yeni Giysileri” masalı ise

aldatılma temalı bir hikâye olup, bu aldatma görsel yani algısal bir durum üzerinden aktarılmıştır. Bu bakımdan veriler anlamlıdır. Doğu masallarında en yüksek sayının bulunduğu Efsane Kuş masalında da görsel bir takım tasvirler öykü genelinde sunulmuştur.

Fizyolojik kategorisinde en çok zihin sözcüğüne sahip masallar genel anlamda hikâye temalarından beklendiği gibi çıkmıştır. Doğu ve batı masallarında fizyolojik durumların vurgulandığı ‘Yamyam Kral’ ve ‘Uyuyan Güzel’ masalları ilk sıradadır. Animasyon filmlerde ise ‘Frozen’ da diğer filmlere göre soğuk, üşüme vb. fizyolojik durumların çok geçtiği bir temaya sahiptir.

Hareket kategorisinde en çok zihin sözcüğüne sahip masallar ve animasyon filmler hikâye temalarıyla paralel şekilde çıkmıştır. Serüven, arayış ve maceraların anlatıldığı ‘Uçan At’, ‘Parmak Çocuk’ ve ‘Finding Dory’ en çok hareketli zihin durumu sözcüklerini de barındırmaktadır.

Bu aşamada son söz olarak en çok zihin durumu sözcüğü bulunan masal/animasyon filmler genel olarak temalarıyla paralel ve beklendiği gibi çıksa da, gruplarda yer alan masal/animasyon filmlere tek tek bakıldığında bu değerlendirme tüm masal/animasyon filmlere genellenememiştir. Her masal/animasyon film öykü temasına paralel şekilde yüksek zihin durumu sözcükleri ihtiva etmediği görülmüştür. Özetlenecek olursa; çalışma sonucunda toplam mentalizasyon katkısı bakımından doğu ve batı masallarının animasyon filmlere göre daha çok katkı sağladığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca doğu ve batı masalları animasyon filmlere göre daha çeşitli zihin durumu sözcükleri ihtiva etmekte, bu bulgu masalların zengin içeriğine işaret etmektedir.

5. BÖLÜM: SONUÇ

Çalışma peri masalları ve çizgi animasyon filmlerinin mentalizasyon katkı düzeylerinin araştırılmasını amaçlayıp bu metinlerde yer alan zihin durumu sözcüklerinin incelenmesini kapsamaktadır. Bunun için öncelikle doğu ve batı kültüründen onbeşer masal incelemeye alınmıştır. Teknolojik gelişmelerin katkısıyla değişen sosyo-kültürel yaşam, günümüzde masal kitaplarının da yerini çizgi filmlere bırakmasına neden olmuştur. Bu sebeple masalların postmodern versiyonu olarak görülen animasyon filmler çalışmaya dâhil edilmiştir. Araştırma için dünya genelinde en çok izlenen ilk onbeş animasyon film seçilerek, doğu ve batı masallarından sonra üçüncü grubu oluşturmuştur. Masal ve animasyon film metinleri taranarak zihin durumu sözcükleri CS-MST kodlama sisteminde belirtilen kategorilerdeki sözcükler aranmıştır. Bulunan sözcükler beş kategoride kodlanarak sayısallaştırılmış, sonuçlar üç grup açısından karşılaştırılmıştır.

Çalışma amacına ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Doğu ve Batı masalları ile 3D animasyon filmlerin mentalizasyon katkı düzeyleri nasıldır?
2. Doğu ve Batı masalları ile 3D animasyon filmlerin mentalizasyon katkı düzeyleri arasında farklılık var mıdır?
3. Doğu ve Batı masalları ile 3D animasyon filmlerin mentalizasyon çeşitliliği katkı düzeyleri nasıldır?
4. Doğu ve Batı masalları ile 3D animasyon filmlerin mentalizasyon çeşitliliği katkı düzeyleri ortalamaları farklılaşmakta mıdır?

Sonuç olarak metinlerin uzunlukları kontrol altına alınarak toplam zihin durumu sözcük sayılarına bakılmış ve üç grubun sonuçları karşılaştırılmıştır. Bu araştırma doğu ve batı masallarının animasyon filmlere göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha yüksek mentalizasyon katkısına sahip olduğunu, doğu ve batı masaları arasında ise mentalizasyon katkısı açısından anlamlı fark olmadığını ortaya koymuştur. Çalışmada ayrıca zihin durumu sözcük çeşitliliği de karşılaştırılmıştır. Araştırma zihin durumu sözcük çeşitliliği bakımından, doğu ve batı masallarının animasyon filmlerden daha zengin olduğunu, doğu ve batı masalları arasında ise anlamlı fark olmadığını ortaya koymuştur. Bu bulgular ışığında masalların animasyon filmlere göre yüksek mentalizasyon katkısına sahip olduğu anlaşılmıştır.

Yapılan çalışmalar mentalizasyon kapasitesinin erken çocukluk döneminde nasıl geliştiğini, normal gelişimden sapmaların ise yetişkin psikopatolojisinin ağır formlarıyla nasıl sonuçlandığını göstermektedir. Çalışma, kişilik bozuklukları, saldırganlık, şiddet ve suç ile ilişkilendirilen mentalizasyon kapasitesinin gelişimine katkı sağlamada masalların araç olarak kullanılabilceğini öne sürmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın, mentalizasyon katkısı yüksek olan masallar arasından seçilerek ‘mentalizasyon destekli masal terapi programı’ hazırlanmasında kaynak niteliğinde olması hedeflenmektedir.

Mentalizasyon destekli masal terapi programı, adli bilimlerin ilgi alanında yer alan çocuklarla yapılan çalışmalarda ve müdahale programlarında kullanılması açısından önemlidir.

Öneriler

1- Teknolojinin değiştirdiği yaşamlarımızda masal anlatma geleneğinin yok olmaması için çalışılması çok önemlidir. Oral (2017), sesin soyutlama becerisi ile direkt ilişkili olduğunu, masalın anlatı biçiminde çocuğa aktarılmasının daha çok katkı sağladığını belirtmektedir. Bu bakımdan çocuklara masal okumaktan ziyade masal anlatmalı, masal anlatımının önemi ve değeri vurgulanmalı, ebeveynler ve eğitimciler masalların ve masal anlatımının yararları konusunda bilgilendirilmeli, ocuk eğitiminde masallara önemli bir yer verilmeli,

2- Çocukların bir yetişkin olmasının temellerini atması açısından, kitapların önemli araçlar olduğu (Dağlıoğlu & amlıbel akmak, 2009) göz önünde bulundurularak, önleyici bir çalışma olarak mentalizasyon katkı düzeyleri yüksek olan masal kitapları çocuklara sunulmalı ve/veya masallar zihin durumu sözcüklerinin kullanımı yoğun olacak şekilde hazırlanarak/düzenlenerek yayınlanmalı,

3- Masallar için sunulan öneriler animasyon filmler için de geçerli olmalı, animasyon filmlerin metinleri zihin durumu sözcükleri ve nedensellik bağları göz önünde bulundurularak hazırlanmalı,

4- Adli bilimlerin ilgi alanında olan ihmal ve istismara uğramış, kimsesiz, sokakta yaşayan, sevgi evlerinde yetişen, suça sürüklenen çocuklar ile yapılan çalışmalara ve müdahale programlarına mentalizasyon destekli masal terapi programları hazırlanarak uygulanmalı,

5- Eğitimcilerin ve ebeveynlerin masallar ve çizgi animasyon filmlere dair görüşlerinin ve tutumlarının değerlendirildiği akademik çalışmalar yapılmalı,

6- Günümüzde animasyon film hazırlayan ve dünyaya sunan birçok yapım şirketi mevcuttur. Bunlar arasında ilk aklımıza gelen en güncel teknolojileri kullanarak, Amerikan beceri ve marifetiyle Avrupa masallarını ilk kez beyaz perdeye taşıyan ve popülerleşen Disney'dir. Araştırmada incelenen dünya genelinde en çok izlenen ilk on beş animasyon filminden onbir tanesi bu yapım şirketine aittir. Disney kendi eğitsel ve kültürel müfredatını tasarlayan çokuluslu bir kuruluştur (Escandell, 2014). Disney'in klasik masalları beyaz perdeye taşırken, bu masalların anlamını tamamen boşalttığını ve yerine kendi anlamını yerleştirdiğini söylemek çok abartılı olur. Ama bu kuruluşun radikal bir film yapımcısı olduğunu söylemek fazla olmaz (Zipes, 1999). Bu bakımdan animasyon filmlerin içeriği ve eğitici ortamı iyi analiz edilmedi. Bu ürünlerin içeriğine bakmak, hangi şekillerde harmanlanmış içeriklerin çocukların zihinlerine aktığını görmek önemlidir. Ancak çocukların animasyon filmlerden ne öğrendikleriyle masallardan ne öğrendikleri, aralarında farklılaşmanın olup olmadığı kısmı henüz bilinmemektedir. Bir masalı beyaz perdeden animasyon film versiyonundan seyretmek ile anlatılan bir masalı dinlemek aynı şeyi yaratıyor mu? sorusunun cevabı en kısa sürede araştırılmalıdır.

7- Masalların orijinal metinleri üzerinden de incelemeler yapılmalı ve çocuklar için hazırlanan versiyonları ile karşılaştırmaları yapılmalı, içerik değişimleri incelenmeli, zihin durumu sözcüklerinin kullanımı orijinal metinlerdeki kullanım oranlarına paralel şekilde düzenlenip yayınlanmalı

8- Dünyanın dört bir yanındaki ülkeler, yönetimler, gelecek neslin fiziksel, zihinsel ve duygusal sağlığına yapılan yatırımın değerli bir amaç olduğunu kabul etmektedirler (Palmer, 2015). Ancak yeni nesillerin selametinde çoğunlukla kültürel değişimin tüm etkilerini göz önüne almadan geçmiş araştırma sonuçlarından

dayanaklar olarak bir takım öneriler ve çözüm yolları sunulmaktadır. Açıkça görülen o ki çocuklar yetişirken çizgi animasyon filmlerle sıklıkla temas halindedir ve hatta animasyon filmler çocuklar tarafından daha çok tercih edilen ve sevilen ürünlerdir. Güncel araştırmalar ne yazık ki çocukların masalları artık animasyon filmlerden öğrendiklerini göstermektedir. Masalların sağladığı sanal deneyimleme çocuğun imgelemine, kendi başına bu doğrulukta keşfedemeyeceği yaşamına daha iyi bir yön verebilmede yararlanabileceği imgeler, yeni boyutlar sunarken (Frohne-Hagemann, 2012); hayallerin beyaz perdede çocuğa ‘gösterilmesi’ öyküleri çocuk için sanal bir deneyimleme olmaktan çıkarmaktadır. Hayal çocuklar tarafından hayal edilmelidir, çocuklara gösterilmemelidir (Oral, 2017). Çocuklar masallarla ilk kez sadece hazır görüntülerin sunulduğu ekranda karşılaşırlarsa zihinlerinde olayları resimlendirmeyi yani hayal güçlerini kullanmayı öğrenemezler. Yazılı cümlelerin biçimlerini ve hislerini, kendi düşüncelerini yazıyla ifade etmelerine izin veren edebi dilin örüntülerini de öğrenemezler (Palmer, 2015). Dolayısıyla masallar hayal dünyasına etkisiyle mentalizasyon için mükemmel bir başlangıç noktası iken, aynı şey animasyon filmler için söylenemeyecektir. Bu noktada animasyon filmler mentalizasyon kapasitesinin gelişimi için önemli görülen 3,5 - 4 yaşına kadar çocuklara izlettirilmemeli, bu konu yasal düzenlemelerin sağladığı uyarı işaretleriyle yaptırım haline getirilmeli, masallar kitaplardan okunarak ve mümkünse anlatılarak çocuklara sunulmalı,

9- Televizyon kanallarında yayınlanan, çok izlenen animasyon filmlerinin çocuklar için nasıl daha verimli kullanılabilmesi ve düzenlenebileceği üzerine düşünmeli, bu ürünlerin mentalizasyon kapasitesinin gelişimine katkı sağlayacak şekilde düzenlenip kullanıldığı uygulamalar ve programlar hazırlanmalı,

10- BBC kanalının genç izleyicileri için olan markası CBeebies'in eski yöneticisi Clare Elstow çocukların kelimeler ağızdan çıkarken dudakları görebilirlerse televizyondan dil açısından birşeyler kapabileceklerini ifade etmektedir (Palmer, 2015). Bu tespit çok kıymetlidir. Şöyle ki araştırmada incelenen dünya genelinde en çok izlenen animasyon filmlerin hepsi İngilizce yapımlardır, kahramanların konuşurken ki ağız hareketleri de bu dil ile paraleldir. Dolayısıyla başka dilde yapılan seslendirmeler ile hazırlanan animasyon filmlerin çocuklara dil açısından bir katkı sağladığı da söylenemeyecektir. Bu nedendir ki animasyon filmlerde kahramanların ağız hareketleri de çeviri yapılan dil ile paralel olacak şekilde ayarlanmalı ve ürünlerin bu şekilde yayınlanmasına izin verilmeli,

11- Çalışmanın literatür kısmında düşük mentalizasyon kapasitesinin kişilik bozuklukları, şiddet, saldırgan davranışlar ve suç ile ilişkisinin ortaya konduğu çalışmalara değinilmiş ve dünyada mentalizasyon destekli terapi programlarının kişilik bozukluklarının tedavisinde ve şiddet davranışını azaltmada başarılı olduğu görülmüştü. Mentalizasyon gibi kritik kapasitelerin gelişiminde müdahale programlarının çocuklara erken yaşlarda uygulanması gereklidir (Rogers, 2013). Araştırma bulguları masalların mentalizasyon katkısı açısından oldukça zengin ürünler olduğunu ortaya koymuştur. Çalışmalar (Nelson, 1996; Ruffman ve diğ., 2002) göstermektedir ki anneler çocuklarına zengin interaktif konuşmalar sağladığında –örneğin çocuğu deneyimlerinin sözlü anlatımı ve ‘hissediyorum, istiyorum, düşünür müsün gibi zihin durumu sözcükleri- çocuğun sözel kapasitesi ve sosyal-duygusal anlayışı artmaktadır (aktaran Gilmore & Meersand, 2014). Halihazırda uygulanan masal terapi programlarında masalların terapötik etkilerinden yararlanılarak iyileştirme çalışmaları yapılmaktadır. Bu programların daha

yapılandırılmış hale getirilmesi, programlarda kullanılan masalların mentalizasyon kapasitesinin gelişimine katkı sağlayacak şekilde zenginleştirilmesi gerekmektedir. Bu noktadan hareketle mentalizasyon kapasitesinin geliştirilmesinde masalların araç olarak kullanılabilceği, içerik olarak zengin olan masallardan oluşturulacak ‘*mentalizasyon destekli masal terapi*’ programlarının adli bilimlerin ilgi alanında olan suçta sürüklenen, ihmal ve istismara uğrayan, mağdur, kimsesiz, sokakta yaşayan, sevgi evlerinde yetişen çocukların desteklenmesinde ve terapilerinde kullanılmalı

Sınırlılıklar

- 1- Araştırma çocuklar için hazırlanan üç masal kitabından seçilen masallar ve dünya genelinde en çok izlenen onbeş animasyon film ile sınırlıdır.
- 2- Araştırma bulguları için kullanılan masallar, seçilen masal kitaplarındaki masal versiyonlarıyla (aynı masalların çok farklı versiyonları mevcuttur) sınırlıdır.
- 3- En çok izlenen animasyon filmler dünya çapında 1980’den 2017 Mart ayına kadar olan sürede en çok izlenen ve görsel materyal olan animasyon filmlerle sınırlıdır.
- 4- CS-MST kodlayıcı eğitimi tamamlanmış, masal ve animasyon film metinlerinin kodlama uygulaması süpervizyon eşliğinde yapılmış olsa da uygulamanın başarısı uygulayıcının yeterliliği ile sınırlıdır.
- 5- Masal kitapları İngilizce’den Türkçe’ye çeviri kitaplardır. Özellikle doğu kültüründe harmanlanmış ‘Binbir Gece Masalları’nın batı kültürünün, dilinin ve sansürünün süzgecinden geçerek Türkçe’ye çevrilmesi, çevirileri yapan kişilerin bu harmanı ne şekilde ya da nasıl anladıkları ile sınırlıdır.

KAYNAKÇA

- Antonie Galland (2017, 01 Haziran). Erişim adresi:
http://www.goodreads.com/author/show/766447.Antoine_Galland
- Adshead, G. (2004). *Three degrees of security: attachment in forensic institutions. In a matter of security: the application of attachment theory to forensic psychiatry and psychotherapy* (eds F Pfäfflin, G Adshead): 147–66. Jessica Kingsley Publishers. [Adobe Digital Editions sürümü]. Erişim adresi: <http://www.al-edu.com/wp-content/uploads/2014/05/PfafflinAdshead-eds-A-Matter-of-Security-The-Application-of-Attachment-Theory-to-Forensic-Psychiatry-and-Psychothera.pdf>
- Adshead, G., Moore, E., Humphrey, M., Wilson, C. & Tapp, J. (2013). The role of mentalising in the management of violence. *Advances in Psychiatric Treatment*, 19, 67-76. doi:10.1192/apt.bp.110.008243
- Allen, J. G. (2006). Mentalizing in practice, in handbook of mentalization-based treatment (eds J. G. Allen and P. Fonagy), John Wiley & Sons, Ltd, Chichester, UK. doi: 10.1002/9780470712986.ch1
- Allen, J. G. (2014). *What is mentalizing & why do it with*. Erişim tarihi: 30.03.2017. [Video]. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=NLT7ieO3hTk&t=318s>
- Allen, J., Fonagy, P. & Bateman, A. (2013). *Klinik uygulamada zihinselleştirme*. (S. Yelkener, Çev.). İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları 37.
- Aral, N., Ceylan, R., Bıçakçı, M. Y. (2011). Çocukların televizyon seyretme alışkanlıklarının yaş ve cinsiyete göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19 (2), 489-498. Erişim adresi: www.kefdergi.com/pdf/19_2/19_2_12.pdf
- Aydın, A. (2017). Doğu'nun hikaye kuramına dair. *Eyvellah Edebiyat ve Fikir Dergisi*, Ocak 2017 (3).
- Bakermans-Kranenburg, M.J. & van Ijzendoorn, M. H. (2009). The first 10000 adult attachment interviews: distribution of adult attachment representations in clinical and non-clinical groups. *Attachment and Human Development*, 11 (3): 223–63. doi: 10.1080/14616730902814762.
- Bang, J., Burns, J., & Nadig, A. (2013). Brief report: conveying subjective experience in conversation: production of mental state terms and personal narratives in individuals with high functioning autism. *J Autism Dev Disord*, (43), 1732-1740. doi:10.1007/s10803-012-1716-4
- Baron-Cohen, S. (2001). Theory of mind and autism: a review. *Special Issue of the International Review of Mental Retardation*, 23 (169). [https://doi.org/10.1016/S0074-7750\(00\)80010-5](https://doi.org/10.1016/S0074-7750(00)80010-5)
- Baron-Cohen, S. (2001). Theory of mind in normal development and autism. *Prisme* (34), 174-183. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/238603356_Theory_of_Mind_in_normal_development_and_autism
- Baron-Cohen, S., Leslie A. M., Frith, U. (1985). Does the Autistic Child Have a Theory of Mind? *Cognition* 21(1):37-46. doi: 10.1016/0010-0277(85)90022-8

- Baron-Cohen, S., Leslie A. M., Frith, U. (1986). Mechanical, behavioural and Intentional understanding of picture stories in autistic children. *British Journal of Developmental psychology* 4: 113–125. doi:10.1111/j.2044-835X.1986.tb01003.x
- Bateman, A., Campbell, C., Luyten, P., Fonagy, P. (2018). A mentalization-based approach to common factors in the treatment of borderline personality disorder. *Current Opinion in Psychology* 2018. 21:44–49. doi: <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2017.09.005>
- Bateman, A. & Fonagy, P. (2010). Mentalization based therapy for borderline personality disorder. *World Psychiatry*, (9) 1, 11-15. Erişim adresi: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2816926/>
- Bateman, A. & Fonagy, P. (Eds.). (2012). *Handbook of mentalizing in mental health practice*. London: American Psychiatric Publishing. [Adobe Digital Editions sürümü]. Erişim adresi: books.google.com
- Beath, A., Jones, M., & Fitness, J. (2015). Predicting distress via emotion regulation and coping: measurement variance in trait el scales. *Personality and Individual Differences*, (84), 45-51. doi: 10.1016/j.paid.2014.12.015
- Beeghly, M. & Cicchetti, D. (1994). Child maltreatment, attachment, and the self system: emergence of an internal statelexicon in toddlers at high social risk. *Development and Psychology*, 6 (1994), 5-30. doi: 10.1017/S095457940000585X
- Bekar, Ö. (2014). *Mental state talk in mothers' and preschool children's narratives: relation to children's social-emotional functioning and maternal stress*. The New School for Social Research of the New School. (Doktora tezi). Erişim adresi: <http://search.proquest.com.libproxy.newschool.edu/docview/1676371118?accountid=12261>
- Bekar, Ö. (2016). ‘Anlatılardaki zihin durumlarını kodlama sistemi’ eğitim notları.
- Bettelheim, B. (1991). *The uses of enchantment the meaning and importance of fairy tales*. UK: Penguin Books.
- Bianco, F., Lece, S., & Bnerjee, R. (2016). Conversations about mental states and theory of mind development during middle childhood: a training study. *Journal of Experimental Child Psychology*, 149, 41-61. doi: 10.1016/j.jecp.2015.11.006.
- Bleiberg, E. (2001) *Treating personality disorders in children and adolescents: a relational approach*. NY: The Guilford Press.
- Bora, E. (2009). Şizofreni Spektrum Bozukluklarında Zihin Kuramı. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 20 (3), 269-281. Erişim adresi: <http://docplayer.biz.tr/1697329-Sizofreni-spektrum-bozukluklarinda-zihin-kurami.html>
- Bottigheimer, R. (2009). *Fairy tales a new history*. State University of New York Press.
- Bouchard, M.-A., Target, M., Lecours, S., Fonagy, P., Tremblay, L.-M., Schachter, A. & Stein, H. (2008). Mentalization in adult attachment narratives: reflective functioning, mental states, and affect elaboration compared. *Psychoanalytic Psychology*, 25(1), 47-66. doi:10.1037/0736-9735.25.1.47

- Bozbıyık, B. (2016). The effect of maternal mental state talk on preschool children's theory of mind abilities. Bilkent Üniversitesi. (Yüksek Lisans tezi). Erişim adresi: <http://repository.bilkent.edu.tr/handle/11693/29137>
- Bretherton, I., & Beeghly, M. (1982). Talking about internal states: the acquisition of an explicit theory of mind. *Developmental Psychology*, 18 (6), 906-921. doi:10.1037/0012-1649.18.6.906
- Broemmel, A. D., Moran, M. J. & Wooten, D. A. (2015). The impact of animated books on the vocabulary and language development of preschool-aged children in two school settings. *HomeJournal*, 17 (1). Erişim adresi: <http://ecrp.uiuc.edu/v17n1/broemmel.html>
- Brown, N. B. (2007). The therapeutic use of fairy tales with adults in group therapy. *Journal of Creativity in Mental Health*, 2006-2007, 2 (4), 87-96. doi:10.1300/J456v02n04_08
- Brun, B., Pederson, E. W., & Runberg, M. (1993). *Symbols of the soul therapy and guidance through fairy tales*. London: Jessica Kingsly Publishers.
- Brüne, M. (2005). "Theory of mind" in schizophrenia: a review of the literature. *Schizophr Bull* (2005) 31 (1): 21-42. doi:<https://doi.org/10.1093/schbul/sbi002>
- Büyü, G. T. (2015). Masalların katartik etkisi: kötülükten arınma. *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, (71), 237-253.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (11. bs). Ankara: PEGEM Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö. & Köklü, N. (2011). *Sosyal bilimler için istatistik*. (7. bs). Ankara: PEGEM Akademi.
- Cesur, S. & Paker, O. (2007). Televizyon ve çocuk: çocukların tv programlarına ilişkin tercihleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (19), 106-125. Erişim adresi: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder/article/view/5000068049/5000063113>
- Chang, H.-M., Ivonin, L., Diaz, M., Catala, A., Chen, W. & Rauterberg, M. (2013). From mythology to psychology: identifying archetypal symbols in movies. *Technoetic Arts: A Journal of Speculative Research*, 11(2), 99-113. doi:10.1386/tear.11.2.99_1
- Choi-Khain, L. W. & Gunderson, J. G. (2008). Mentalization: Ontogeny, Assessment, and Application in the Treatment of Borderline Personality Disorder. *Am J Psychiatry*, 165(9), 1127-1135. doi: 10.1176/appi.ajp.2008.07081360.
- Claeys, E. (2009). Trauma and fiction: fairy-tale motifs in judy budnitz' if i told you once and jane yolen' briar rose. Ghent University. (Yüksek lisans tezi). Erişim adresi: http://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/415/005/RUG01-001415005_2010_0001_AC.pdf
- Coulacoglou, C. (2008). *Exploring the child's personality: developmental, clinical and cross-cultural applications of the fary tale test*. Charles C Thomas. [Adobe Digital Editions sürümü]. Erişim adresi: <http://library.bilgi.edu.tr/>

- Cracco, E., Van Durme, K. & Braet, C. (2015). Validation of the FEEL-KJ: an instrument to measure emotion regulation strategies in children and adolescents. *PLoS ONE*, 10 (9). doi:10.1371/journal.pone.0137080
- Czaja, J., Rief, W., & Hilbert, A. (2009). Emotion regulation and binge eating in children. *International Journal of Eating Disorders*, 42 (4), 356-362. doi: 10.1002/eat.20630.
- Çevik, M. (2008). Türkiye’de batı masalları ve çocuklarımız. *Gazi Türkiyat. Güz 2008* (3).
- Dağlıoğlu, H. E., & Çamlıbel Çakmak, Ö. (2009). Okul öncesi çocuklarına yönelik yayınlanan hikaye kitaplarının şiddet ve korku öğeleri açısından incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 3 (23), 510-534. Erişim adresi: www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/505
- Davies, M. M. (2010). *Children, media and culture*. England: Open University Press. [Adobe Digital Editions sürümü]. Erişim adresi: <http://library.bilgi.edu.tr/>
- Dewan, P. (2016). Perennially Popular: The appeal of classical fairy tales for children. *Children and Libraries*, 14 (2), 27-31. <http://dx.doi.org/10.5860/cal.14n2.27>
- Dieckmann, H. (1997). Fairy-tales in psychotherapy. *Journal of Analytical Psychology*. 42(2): 253-68. Erişim adresi: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/9206723>
- Dorlach, G. (2016). How mothers and children talk about minds: the relationship between mentalization, attachment security and affect regulation. (Yüksek Lisans tezi). [https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/ veri tabanından erişildi](https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/veri-tabanından-erişildi). (Tez no: 456738)
- Duman, N. (2009). Hakkında denetimli serbestlik tedbiri verilmiş olan uyuşturucu madde kullanan hükümlülerde psikosomatik düşünce biçiminin rorschach testi ile incelenmesi. (Yüksek Lisans tezi). [https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/ veri tabanından erişildi](https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/veri-tabanından-erişildi). (Tez no: 242127)
- Dyer, J.R., Shatz, M. & Wellman, H. M. (2000). Young children’s storybooks as a source of mental state information. *Cognitive Development* 15 (1), 17-37. doi:10.1016/S0885-2014(00)00017-4
- Ellis Jones, I. (2013). Fairy tales and their inner meanings. Erişim adresi: <http://www.slideshare.net/ianellis-jones/fairy-tales-and-their-inner-meanings>.
- Ensink, K., Normandin, L., Target, M., Fonagy, P., Sabourin, S. & Berthelot, N. (2015). Mentalization in children and mothers in the context of trauma: An initial study of the validity of the Child Reflective Functioning Scale. *British Journal of Developmental Psychology*, 33, 203–217. doi: 10.1111/bjdp.12074
- Escandell, N. G. (2014). A study of the evaluation of fairy tales in disney films. Universidad de Granada. Facultad de Ciencias de la Educación. (Grado en Educación Primaria). Erişim adresi: <http://digibug.ugr.es/handle/10481/36187>
- Fleer, M., & Hammer, M. (2013). Emotions in imaginative situations: the valued place of fairytales for supporting emotion regulation. *Mind, Culture and Activity*, 240-259. <http://dx.doi.org/10.1080/10749039.2013.781652>
- Folmo, E. & Bateman, A. (2017, 15 Mart). *Mentalizing and MBT*. [Video]. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=kxUHILbZNaY>

- Fonagy, P. (2004). *Attachment theory and psychoanalysis*. London UK: H. Karnac (Books) Ltd. [Adobe Digital Editions sürümü]. Erişim adresi: <http://library.bilgi.edu.tr/>
- Fonagy, P. (2015). *Peter Fonagy, Anna Freud Centre Chief Executive: What is Mentalization? Interview*. [Video]. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=OHw2QumRPrQ&t=449s>
- Fonagy, P., & Bateman, A. (2008). The development of borderline personality disorder-a mentalizing model. *Journal of Personality Disorder*, 22 (1), 4–21. doi:10.1521/pedi.2008.22.1.4
- Fonagy, P., Gergely, G., Jurist, E. L., & Target, M. (2004). *Affect regulation, mentalization, and the development of the self*. London: KARNAC Books.
- Fonagy, P; Levinson, A; (2004) Offending and attachment: The relationship between interpersonal awareness and offending in a prison population with psychiatric disorder. *Canadian Journal of Psychoanalysis*, 12 (2) 225- 251. doi:10.1002/j.2167-4086.2009.tb00406.x.
- Fonagy, P., & Target, M. (1997). Attachment and reflective function: their role in self-organization. *Development and Psychopathology*, 9 (4), 679-700. Erişim adresi: <https://www.semanticscholar.org/paper/Attachment-and-reflective-function-their-role-in-s-Fonagy-Target/52a1866d18027f8b8b6f0ff551b26cf368043838>.
- Fonagy, P. & Target, M. (1998). Mentalization and the changing aims of psychoanalysis. *Psychoanalytic Dialogues*, 8, 87-114. <http://dx.doi.org/10.1080/10481889809539235>
- Fonagy, P., Target, M., Steele, H. & Steele, M. (1998). Reflective functioning manual for application to adult attachment interview. Version 5. Erişim adresi: <http://www.mentalizacion.com.ar/images/notas/Reflective%20Functioning%20Manual.pdf>
- Fonagy P, Luyten P. A. (2009). Developmental, mentalization-based approach to the understanding and treatment of borderline personality disorder. *Dev Psychopathol*. 21 (4), 1355–81. doi: 10.1017/S0954579409990198.
- Frohne-Hagemann, I. (2012). Mentalisation based music therapy in the treatment of children and adolescents. *2nd Symposium on child and youth music therapy in north germany: sounds-tones-resonances*. Schwerin. Erişim adresi: http://www.frohne-hagemann.de/wp-content/uploads/2016/12/2012-Frohne-H_Mentalization_based_music_therapy.pdf
- Furrow, D., Moore, C., Davidge, J. & Chiasson, L. (1992). Mental terms in mothers' and children's speech: similarities and relationships. *J Child Lang*. 1992 Oct;19(3):617-31. : <https://doi.org/10.1017/S0305000900011594>
- Gilmore, K.J. and Meersand, P. (2014). *Normal child and adolescent development a psychodynamic primer*. American Psychiatric Publishing. 1st ed. Erişim adresi: <http://psychiatryonline.org/doi/book/10.1176/appi.books.9781615370979>
- Gorska, D. & Marszal, M. (2014). Mentalization and theory of mind in borderline personality organization: exploring the differences between affective and cognitive aspects of social cognition in emotional pathology. *Psychiatr.Pol.*, 503-513. Erişim adresi: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/25204096>

- Grandy, M.A. ve Tuber, S. (2009). Entry into imaginary space metaphors of transition and variations in the affective quality of potential space in children's literature. *Psychoanalytic Psychology*, 2009, Vol. 26, No. 3, 274 –289. doi: 10.1037/a0016446
- Grazzani, I., Ornaghi, V., Agliati, A. & Brazzeli, E. (2016). How to foster toddlers' mental-state talk, emotion understanding, and prosocial behavior: a conversation-based intervention at nursery school. *Infancy*, 21 (2), 199-227. doi: 10.1111/infa.12107
- Grebow, H. (2008). A tale of two minds: mentalization and adult analysis. *International Journal of Psychoanalytic Self Psychology*, 3(1), 16-33. doi:10.1080/15551020701721945
- Groth, J. (2016). W. R. Bion's models of mind as the foundation of the concept of mentalization. *Current Issues in Personality Psychology*, 4 (1). doi:10.5114/cipp.2016.58213
- Gürel, E & Alem, J. (2010). Postmodern bir durum komedisi üzerine içerik analizi: Simpsonlar. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3 (10): 332-47. Erişim adresi: http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt3/sayi10pdf/gurel_emet_alemjale.pdf
- Gürleyen, B. (2016). Mentalization and symbolization in psychodynamic play therapy process: an empirical investigation of the effect of mentalizing interventions on symbolic play and mentalization. İstanbul Bilgi Üniversitesi. (Yüksek lisans tezi). Erişim adresi: openaccess.bilgi.edu.tr:8080/xmlui/handle/11411/876
- Habib, K., & Soliman, T. (2015). Cartoon' effect in changing children mental response and behaviour. *Open Journal of Social Sciences*, (3), 248-264. doi:10.4236/jss.2015.39033
- Happé, F. G. E. & Frith, U. (1996). Theory of mind and social impairment in children with conduct disorder. *British Journal of Developmental Psychology*, 9, 105-123. doi:10.1111/j.2044-835X.1996.tb00713.x
- Harris, P., Rosnay, M., & Pons, F. (2005). Language and children's understanding of mental states. *Current Directions in Psychological Science*, 14 (2), 69-73. doi:10.1111/j.0963-7214.2005.00337.x
- Hawkes, L. (2011). With you and me in mind: mentalization and transactional analysis. *Transactional Analysis Journal*, 41 (3), 230-240. doi:10.1177/036215371104100305
- Hazel, D. & Fippen, J. (2002). *A walt disney world resort outing*. USA: The Original Press.
- Hoermann, S., Zupanick, C.E. ve Dombeck, M. (2013). Attachment Theory Expanded: Mentalization. Erişim adresi: <https://www.mentalhelp.net/articles/attachment-theory-expanded-mentalization/>
- Holton, L. (1995). Once Upon a Time Served: Therapeutic Application of Fairy Tales within a Correctional Environment. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 39 (3), 210 – 221. doi: 10.1177/0306624X9503900303
- Hubka, D., Tonmyr, L., & Hovdestad, W. (2009). Social work and child maltreatment intervention in disney animated feature films: 1937-2006. *Australian Social Work*, 62 (1), 99-112. <http://dx.doi.org/10.1080/03124070802626919>

- Huey, S. J. & Weisz, J. R. (1997). Ego control, ego resiliency, and the five-factor model as predictors of behavioral and emotional problems in clinic-referred children and adolescents. *Journal of Abnormal Psychology*, 106 (3), 404-415. doi:10.1037/0021-843X.106.3.404
- Hughes, C. & Dunn, J. (1998). Understanding mind and emotion: longitudinal associations with mental-state talk between young friends. *Developmental Psychology*, 34(5), 1026-1037. <http://dx.doi.org/10.1037/0012-1649.34.5.1026>
- Kalaycı, N. (2015). Toplumsal cinsiyet eşitliği açısından bir çizgi film çözümlemesi: PEPEE. *Eğitim ve Bilim*, 40, 243-270. doi:10.15390/EB.2015.3836
- Karakelle, S. (2012). Zihin kuramı gelişiminde kardeş etkisi: ikizler, tek kardeşliler ve tek çocukların karşılaştırılması. *Türk psikoloji Yazıları*, 15 (29): 43-52. Erişim adresi: <http://www.turkpsikolojiyazilari.com/PDF/TPY/29/04.pdf>
- Karakuş Baki (2015). Keloğlan çizgi filminin kalıplaşmış dil birimleri yönünden değerlendirilmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching, UDES 2015*, 2038-56. Erişim adresi: http://www.ijlet.com/Makaleler/620049388_Neslihan%20KARAKU%C5%9E%20,%20%C3%96%C4%9Fr.%20G%C3%B6r.%20Dr.%20Yasemin%20BAK%C4%B0.pdf
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi* (15.bs.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 62-80.
- Killick, S. ve Bowkett, S. (2015). The language of feelings: a reading and storytelling group in an adolescent group. *Clinical Child Psychology and Psychiatry* 2015, Vol. 20(4) 585-590. doi: 0.1177/1359104514538041
- Korkut Raptis, B. (2015). Masal gerçekliği. *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, (71), 219-236.
- Kuciapinski, M. J. (2014). The therapeutic and educational properties of fairy tale therapy in the early stages of children's development. *Pedagogika Rodziny. Family Pedagogy*, 4 (2), 77-93. doi:10.2478/fampe-2014-0019
- Kul, S. (2014). Uygun istatistiksel test seçim klavuzu. *Türk Toraks Derneği*, 26-29.
- Loginova, O. (2015). *Fairytale Therapy in work with the adults and children*. Erişim tarihi: 15.03.2017. http://www.olga29011.narod.ru/skaskoterap_ingl.html.
- Lubetsky, (1989). The magic of fairy tales: psychodynamic and developmental perspectives. *Child Psychiatry Hum Dev*. 1989 Summer; 19(4):, 245-55. doi:10.1007/BF00705954
- Madame Catherine-Anne d'Aulnoy (2017, 15 Mart). 'Les contes de fees' Erişim adresi: <http://p9.storage.canalblog.com/93/08/1296686/99028184.jpg>
- Malafantis, K., & Ntoulia, A. (2011). Rewriting fairy tales: new challenge in creativity in the classroom. [online paper] *Extravio. Revista electronica de literatura comparada* 6. *Universitat de Valencia*. (10.05.2017) <http://www.uv.es/extravio> ISSN: 1886-4902.
- Masal (2017). Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük içinde. Erişim adresi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.59e76dad7c2635.97382544

- McElwain, N. L., Booth-LaForce, C., & Wu, X. (2011). Infant-mother attachment and children's friendship quality: maternal mental-state talk as an intervening mechanism. *Developmental psychology*, 47 (5), 1295-1311. doi:10.1037/a0024094
- Mcquaid, N., Bigelow, A. E., McLaughlin, J., & MacLean, K. (2008). Maternal mental state language and preschool children's attachment security: Relation to children's mental state language and expressions of emotional understanding. *Social Development*, 17, 61-83. doi:10.1111/j.1467-9507.2007.00415.x
- Mohammad, S. M. (2012). From once upon a time to happily ever after: tracking emotions in mail and books. *Decision Support Systems*, 53 (4), 730-741. <https://doi.org/10.1016/j.dss.2012.05.030>
- Molicka M. (2002). *Bajkoterapia. O lękach dzieci i nowoczesnej metodzie terapii*, Wydawnictwo Media Rodzina, Poznań.
- Möller, C., Falkenström, F., Holmqvist Larsson, M., & Holmqvist, R. (2014). Mentalising in young offenders. *Psychoanalytic Psychology*, 31(1), 84-99. <http://dx.doi.org/10.1037/a0035555>
- Navarro-Haro, M., Wessman, I., Botella, C., & Garcia-Palacios, A. (2015). The role of emotion regulation strategies and dissociation in non-suicidal self-injury for women with borderline personality disorder and comorbid eating disorder. *Comprehensive Psychiatry*, 63:123-130. doi: 10.1016/j.comppsy.2015.09.001.
- Newbury-Helps, J. Are difficulties in mentalizing associated with severity of antisocial personality disorder? (D.Clin.Psy. thesis). Erişim adresi: <http://discovery.ucl.ac.uk/1330849/1/DCLinPsy%20thesis%20final%2014th%20Sept2011%20John%20Helps.pdf>
- Nielsen, M., & Dissanayake, C. (2000). An investigation of pretend play, mental state terms and false belief understanding: in research of a metarepresentational link. *British Journal of Developmental Psychology*, 18, 609-624. doi:10.1348/026151000165887
- Oral, G. (2017). *Doktora ders notları (Yayınlanmamış)*. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Özakkaş, T. (Dü.). (2012). *Psikanalitik psikoterapi masterson günleri 5 (2.bs)*. İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları: 45.
- Palmer, S. (2015). *Zehirlenen Çocukluk (5.bs.)*. (Özge Çağlar Aksoy, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Palmer, B., Donaldson C. & Stough, C. K. (2002). Emotional Intelligence and Life Satisfaction. *Personality and Individual Differences* 33(7):1091-1100. doi: 10.1016/S0191-8869(01)00215-X
- Perner, J., Ruffman, T. & Leekam, S. R. (1994). Theory of Mind Is Contagious: You Catch It from Your Sibs. *Child Development* Vol. 65, No. 4 (Aug., 1994), pp. 1228-1238. doi: 10.2307/1131316
- Peseschkian, N. (1998). *Doğru hikayeleriyle psikoterapi*. (Hürol Fışıloğlu, Çev.). İstanbul: Beyaz Yayınları (8).

- Pfäfflin, F., Adshead, G. (Eds.).(2004). *A matter of security: the application of attachment theory to forensic psychiatry and psychotherapy*. Jessica Kingsley Publishers.
- Pinto, G., Tarchi, C., & Bigozzi, L. (2016). Mental state talk in children's face-to-face and telephone narratives. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 44. doi:10.1016/j.appdev.2016.02.004
- Rogers, E. C. (2013). Children and elephants: a study of mentalization, empathy and attitudes towards conservation of participants of an elephant-based environmental intervention in west Africa. CUNY Academic Works. Erişim adresi: http://academicworks.cuny.edu/gc_etds/1755
- Rose,S., Spinks, N. & Canhoto,A.I. (2015). *Management Research Applying the Principles. Chapter 6*. Erişim adresi: http://documents.routledge-interactive.s3.amazonaws.com/9780415628129/Chapter%206%20-%20Quantitative%20content%20analysis%20final_edited.pdf
- Sah, W.-h., & Torng, P.-c. (2017). Production of mental state terms in narratives of mandarin-speaking children with autism spectrum disorder. *Clinical Linguistics&Phonetics*, 31 (2). doi:10.1080/02699206.2016.1219920
- Savov, S. & Atanassov, N. (2013). Deficits of affect mentalization in patients with drug addiction: theoretical and clinical aspects. *ISRN Addiction*, 2013. <http://dx.doi.org/10.1155/2013/250751>
- Schneider-Rosen, K.& Cicchetti, D. (1991). Early self-knowledge and emotional development: Visual self-recognition and affective reactions to mirror self-images in maltreated and non-maltreated toddlers. *Developmental Psychology*, Vol 27(3), May 1991, 471-478. <http://dx.doi.org/10.1037/0012-1649.27.3.471>
- Schore, A. N. (2002). Advances in neuropsychoanalysis, attachment theory, and trauma research: Implications for self psychology. *Psychoanalytic Inquiry*, 22, 433–484. doi: <http://dx.doi.org/10.1080/07351692209348996>
- Sharp, C. (2006). Mentalizing problems in childhood disorders. In J. G. Allen & P. Fonagy (Eds.), *Handbook of Mentalization-Based Treatment* (pp. 101-121). West Sussex, England: John Wiley & Sons, Ltd. doi: 10.1002/9780470712986.ch4
- Sharp, C., Fonagy, P. & Goodyer, I. M. (Eds.). (2008). *Social cognition and developmental psychopathology*. Oxford: Oxford University Press. doi:10.1093/med/9780198569183.001.0001
- Sharp,C., Pane, H., Ha, C., Venta, A. Patel, A. B., Sturek, J. & Fonagy, P. (2011). Theory of mind and emotion regulation difficulties in adolescents with borderline traits. *Journal Of The American Academy Of Child&Adolescent Psychiatry*, 50 (6), 563-73. doi: 10.1016/j.jaac.2011.01.017
- Shatz, M. (1978). On the development of communicative understandings: an early strategy for interpreting and responding to messages. *Cognitive Psychology*,10(3), 271-301. [https://doi.org/10.1016/0010-0285\(78\)90001-4](https://doi.org/10.1016/0010-0285(78)90001-4)
- Shatz, M., Wellman, H., & Silber, S. (1983). The acquisition of mental verbs: a systematic investigation of the first reference to mental state. *Cognition*, 14 (3), 301-321. [http://dx.doi.org/10.1016/0010-0277\(83\)90008-2](http://dx.doi.org/10.1016/0010-0277(83)90008-2)

- Specht, P. M. (2016). Psychotherapy with children and early adolescents from a mentalization perspective. (Doctoral thesis). Erişim adresi: www.theses.ulaval.ca/2016/32464/32464.pdf
- Stevens-Guille, E. M., & Boersma, F. J. (1992). Fairy tales as a trance experience: possible therapeutic uses. *American Journal of Clinical Hypnosis*, 34 (4), 245-54. doi:10.1080/00029157.1992.10402854
- Sultana, S. (2014). Role of cartoon: a brief discussion on how cartoon put an impact on children. *ENH Community Journal*, 1 (1). Erişim adresi: https://www.academia.edu/9005971/ROLE_OF_CARTOON_A_BRIEF_DISCUSSION_ON_HOW_CARTOON_PUT_AN_IMPACT_ON_CHILDREN
- Sutton, J., Reeves, M., & Keogh, E. (2000). Disruptive behaviour, avoidance of responsibility and theory of mind. *British Journal of Developmental Psychology*, 18, 1-11. doi: 10.1348/026151000165517
- Tadic, V., Pring, L. & Dales, N. (2013). Story discourse and use of mental state language between mothers and school-aged children with and without visual impairment. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 48 (6), 679-688. doi: 10.1111/1460-6984.12040.
- Tager-Flushberg, H. (1992). Autistic children's talk about psychological states: deficits in the early acquisition of a theory of mind. *Child Development*, 63 (1), 161-172. Erişim adresi: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/1551324>
- Taumoepeau, M. & Ruffman, T. (2016). Self-awareness moderates the relation between maternal mental state language about desires and children's mental state vocabulary. *Journal of Experimental Psychology*, 144, 114-29. doi:10.1016/j.jecp.2015.11.012
- Thompson, M. & Tuch, R. (2014). *The stories we tell ourselves*. New York: Routledge.
- Tice, D. M., Bratslavsky E & Baumeister, R. F. (2001). Emotional Distress Regulation Takes Precedence Over Impulse Control: If You Feel Bad, Do It! *Journal of Personality and Social Psychology*, (80 (1), 53-67. doi: 10.1037//0022-3514.80.1.53
- Tosun, N. (2013). *Doğu edebiyatının başyapıtlarından: Binbir gece masalları*. Karagöz Şiir ve Temaşa Dergisi, 25. Erişim adresi: <http://tosunnecip.blogcu.com/dogu-edebiyatinin-basyapitlarindan-binbir-gece-masallari/19659376>
- Tsitsani, P., Psyllidou, S., Batzios, S. P., Livas, S., Ouranas, M., & Cassimos, D. (2011). Fairy tales: a compass for children's healthy development-a qualitative study in a greek island. *Child: care, health and development*, 38 (2), 266-72. doi:10.1111/j.1365-2214.2011.01216.x.
- Velotti, P., Garofalo, C., D'Aguanno, M., Petrocchi, C., Popolo, R., Salvatore, G., & Dimaggio, G. (2016). Mindfulness moderates the relationship between aggression and antisocial personality disorder traits: preliminary investigation with an offender sample. *Comprehensive Psychiatry*, (64), 38-45. doi:10.1016/j.comppsy.2015.08.004
- Vrouva, I. & Fonagy, P. (2009). Development of the mentalizing stories for adolescents (MSA). *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 57, 1174-79.
- Wellman, H. M., Phillips, A. T., & Rodriguez, T. (2000). Young children's understanding of perception, desire, and emotion. *Child Development*, 71(4), 895-912. doi:10.1111/1467-8624.00198

- Whitaker, L.L. (1992). Healing the mother/daughter relationship through the therapeutic use of fairy tales, poetry, and stories *Journal of Poetry Ther* (1992) 6: 35.
doi:10.1007/BF01078292
- Wikipedia. (2017, 15 Mart). The arabian nights. Erişim adresi: <https://en.wikipedia.org/>
- Winnicott, D. (1971). *Playing and Reality*. USA: Tavistock Publications Ltd.
- Yakeley J. & Williams A. (2014). Antisocial personality disorder: new directions. *Advanced Psychiatry Treatments*, 20 (2):132-43. doi: 10.1192/apt.bp.113.011205
- Yılmaz, A. (2012). Çocuk eğitiminde masalın yeri (binbir gece masalları örneği). *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* (25), 299-306. Erişim adresi: <http://sdu.dergipark.gov.tr/download/article-file/117870>
- Young, J. C. & Widom, C. S. (2014). Long-term effects of child abuse and neglect on emotion processing in adulthood. *Child Abuse & Neglect*, 38. 1369-81.
doi:10.1016/j.chiabu.2014.03.008
- Yücel, F. (2015). Kültürel yozlaşma bağlamında okul öncesi -ilkokul öğrencilerinin masal ve çizgi filmle ilgili algıları. *KKEFD*, (30). Erişim adresi: <http://e-dergi.atauni.edu.tr/ataunikkefd/article/view/5000119743>
- Zabcı, N. (2005). Çocuk ve psikosomatik. *Yansıtma Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi, Kasım-Aralık 2005, Sayı 3-4 içinde*, (s.17-32. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Ziolkowski, J. M. (2007). *Fairy tales from before fairy tales: the medieval latin past of wonderful lies*. University of Michigan Press. [Adobe Digital Editions sürümü].
doi:10.3998/mpub.17152
- Zipes, J. (1983). *Fairy tales and the art of subversion* (1991 bs.). New York, US: Heinemann Educational Books Ltd. [Adobe Digital Editions sürümü]. Erişim adresi: <http://library.bilgi.edu.tr/>
- Zipes, J. (1999). *Breaking the disney spell "the classic fairy tales"*. New York: Norton Company.
- Zipes, J. (1999). *When dreams came true: classical fairy tales and their tradition* (Second Edition (2007) b.). New York-London: Routledge. [Adobe Digital Editions sürümü]. Erişim adresi: <http://library.bilgi.edu.tr/>
- Zipes, J. (2012). *A fairy tale more than just a fairy tale. Book 2.0 2*, 113-120.
doi:10.1386/btwo.2.1-2.113_1
- Zipes, J. (2012). *The irresistible fairy tale: the cultural and social history of a genre*. Princeton University Press, Project MUSE.
- Zipes, J. (2012). *The twist and turns of fairy-tale films: de-disneyfying disney stereotypes*. [Adobe Digital Editions sürümü]. Erişim adresi: https://www.academia.edu/6192616/Twists_Turns_of_Fairy_Tale_Films
- Zipes, J. (2014). Toward a theory of the fairy tale as literary genre. *Presentation in Children's Literature Week Stop & Rewind: Remembering the genre that shaped us*. [Adobe Digital Editions sürümü]. Erişim adresi: https://www.academia.edu/6192587/Fairy_Tale_Theory_Genre

EK-1 Disney imaj kullanım cevap yazısı

June 15, 2017

VIA PDF & MAIL

Ms. Nesrin Duman

~~istanbul, istanbul 34744~~
Turkey

Dear Ms. Duman:

Thank you for your submission of March 7th requesting permission to reproduce a montage image depicting within it Disney and Disney•Pixar images together with other non-Disney characters and properties in your thesis entitled "Investigating Mental State Terms in Cartoons (Animation Movies) and Fairy Tales" for Istanbul University, Forensic Medicine Institute (Turkey).

Regrettably, we are unable to grant your request. Our characters and properties are protected by intellectual property laws and we must limit the permitted use of our characters and properties to products and services that our company creates, distributes or licenses that fall within our brand integrity guidelines.

We thank you for your interest in Disney, and wish you success with your future endeavors.

Best regards,

Margaret Adamic
Paralegal Specialist, Publishing
Corporate Legal

MA:mr

500 South Buena Vista Street, Burbank, CA 91521-3337
Tel 818.569.3128 Fax 818.560.5171

EK-2 NBC Universal imaj kullanım cevap yazısı

Lubliner, Roni (NBCUniversal) <roni.lubliner@nbcuni.com>

Cum 10.3.2017, 21:08

Kime: Nesrin DUMAN; ^

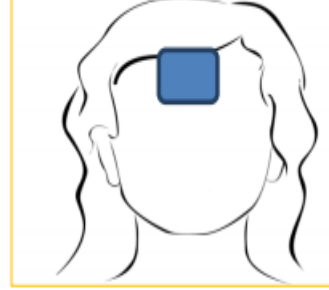
Hi Nesrin,

For academic use, you don't need permission.
Unfortunately, we cannot send licenses to educational institutions.

Roni

EK-3 CS-MST (Anlatılardaki zihin durumunu kodlama sistemi)

ANLATILARDAKİ ZİHİN DURUMLARINI KODLAMA SİSTEMİ

(CODING SYSTEM FOR MENTAL STATE TALK IN NARRATIVES, CS-MST¹)

Özlem Bekar, PhD

Howard Steele, PhD

Miriam Steele, PhD

The Center of Attachment Research, NSSR

2014

Not: Coding System for Mental State Talk in Narratives- CS-MST kodlama el kitabının kapak sayfasıdır. Psikolog Dr. Özlem BEKAR'ın izniyle alınmıştır (20 Mart 2017).

EK-4 CS-MST örnek kodlama sayfası

(CS-MST) ANLATILARDAKİ ZİHİN DURUMU KODLAMA SAYFASI							
Örnek Kodlama	C1-DUYGU	C2-BİLİŞ	C3-ALGI	C4-FİZYOLOJİK	C5-HAREKETLİ	C6-KENDİ	C7-DİNLEYİCİ
	tedirgin	biliyor	baktığında	uyuyor	arıyor		
	kızgın ©	bilse	görüyor		bulamıyor		
			baksa		kaybolduğu		
					arıyor ©		
					arayacağına		
ZİHİN DURUMU SÖZCÜK # $\Sigma C = C1+C2+C3+C4+C5 = 13$	C1= 2	C2= 2	C3= 3	C4= 1	C5= 5		
ÇEŞİTLİLİK # $\Sigma C_{ce} = C1_{ce}+C2_{ce}+C3_{ce}+C4_{ce}+C5_{ce} = 9$	C1 _{ce} = 2	C2 _{ce} = 1	C3 _{ce} = 2	C4 _{ce} = 1	C5 _{ce} = 3		
NEDESELLİK # $\Sigma C_{©} = C1_{©}+C2_{©}+C3_{©}+C4_{©}+C5_{©} = 2$	C1 _© = 1	C2 _© = 0	C3 _© = 0	C4 _© = 0	C5 _© = 1		

**Bu kodlama sistemi ancak Özlem Bekâr tarafından verilen eğitim tamamlandıktan ve puanlayıcılar arası güvenilirlik sağlandıktan sonra kullanılabilir. Bu nedenle bu doküman katılımcılar tarafından diğer kişilerle paylaşılmamalıdır. Herhangi bir talep Özlem Bekâr'a yönlendirilmelidir. Bu kodlama sistemi ile ilgili sorularınızı ve taleplerinizi Özlem Bekâr'a ozlembekar@gmail.com'dan iletebilirsiniz. Güncel kopya ve bulgular için lütfen Özlem Bekâr ile irtibata geçiniz.

* Psikolog Dr. Özlem Bekâr'ın izniyle (20 Mart 2017)